

Møte onsdag den 19. mars kl. 10

President: Øyvind Halleraker

Dagsorden (nr. 61):

1. Spørretime
 - muntlig spørretime
 - ordinær spørretime (nr. 16)
2. Referat

Presidenten: Representanten Geir-Ketil Hansen vil framsette et privat forslag.

Geir-Ketil Hansen (SV): Jeg vil på vegne av representantene Hallgeir H. Langeland, Åsa Elvik, Heidi Grande Røys, Ågot Valle, Audun Bjørlo Lysbakken, Bjørn Jacobsen og meg selv fremme forslag om bedre kartlegging av rasfaren i Norge, samfunnsmessige konsekvenser og konkrete tiltak for å forhindre at menneskeliv og verdier går tapt.

Presidenten: Forslaget vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

Sak nr. 1

Spørretime

- muntlig spørretime
- ordinær spørretime

Muntlig spørretime

Presidenten: Stortinget mottok mandag meddelelse fra Statsministerens kontor om at følgende regjeringsmedlemmer vil møte til muntlig spørretime:

- statsråd Per-Kristian Foss
- statsråd Laila Dåvøy
- statsråd Torild Skogsholm

De annonserte regjeringsmedlemmer er til stede, og vi er klare til å starte den muntlige spørretimen.

De representanter som i tillegg til de forhåndspåmeldte ønsker å stille hovedspørsmål, bes om å reise seg. –

Vi starter da med første hovedspørsmål, fra representanten Hill-Marta Solberg.

Hill-Marta Solberg (A): Jeg har et spørsmål til finansministeren.

Arbeidsledigheten fortsetter å øke, og vi nærmer oss 100 000 ledige. Økningen kommer over hele landet, og bare i industrien ble det 3 700 flere ledige sist måned. Regjeringens svar har jo i lang tid vært et stramt budsjett, lavere rente og lavere kronekurs. Arbeiderpartiet er enig i det, men har hele tiden også ment at Regjeringen har vært for passiv utover det å få vedtatt et stramt budsjett. Nå har Regjeringen varslet tiltak i revidert nasjonalbudsjett for å møte den økende ledigheten.

Da er mitt spørsmål: Betyr det at Regjeringen nå erkjenner at det er nødvendig å foreta seg noe utover det å få vedtatt et stramt budsjett, og innser finansministeren at

arbeidsmarkedstiltakene må økes, og at staten må bidra mer aktivt til nyetableringer, bl.a. gjennom distriktpolitikken og næringspolitikken, når ledigheten øker?

Statsråd Per-Kristian Foss: Det er ikke behov for å innse det, for det står innskrevet i Regjeringens budsjett-dokument, nasjonalbudsjettet, som ble behandlet i Stortinget i fjor, at usikkerheten om videre ledighetstall er stor, og at vi vil komme tilbake til spørsmålet, bl.a. om nivået på sysselsettingstiltakene, i revidert budsjett, som Stortinget får den 15. mai i år.

For øvrig er det riktig at det har vært en tendens til økende ledighet. Når det gjelder de tall som Aetat offentliggjorde i går, sier administrasjonsministeren i en uttalelse fra i går at tallene bekrefter en utvikling i arbeidsmarkedet som vi lenge har vært bekymret for. Vi kommer med en vurdering av situasjonen og mulige tiltak i revidert. Da er det viktig at de tiltakene ligger innenfor rammer som bidrar til å løse det hovedproblemet som nå representanten Hill-Marta Solberg også pekte på, nemlig et stramt budsjett som kan bidra til fortsatt kronekursdemping og rentenedgang.

Hill-Marta Solberg (A): Jeg takker for svaret.

Jeg må også få minne om at da vi i Arbeiderpartiet presenterte vår bekymring for økende ledighet under behandlingen av årets budsjett, ble det karakterisert som svartmaling. Nå har tydeligvis Regjeringen også fått et annet syn på det.

Gjennom media i dag forteller finansministeren at han vil gi opp å kjempe for den differensierte arbeidsgiveravgiften. Den har jo vært et av de beste virkemidlene staten har rådd over i distriktpolitikken. Når denne ordningen nå står for fall, trues altså hver fjerde arbeidsplass i privat sektor i Nord-Troms og Finnmark og hver sjettede arbeidsplass i privat sektor i det øvrige Nord-Norge. Dette vil bli en svært alvorlig situasjon, og mitt spørsmål er: Hva vil finansministeren gjøre for å unngå at et stort antall arbeidsplasser i distriktene forsvinner når Regjeringen nå, etter sigende, gir opp kampen for den differensierte arbeidsgiveravgiften?

Statsråd Per-Kristian Foss: Etter sigende – jeg uttalte meg ikke om dette til avisene i dag, og det jeg er gjengitt på der, er korrekt.

Vi har ikke gitt opp kampen for å beholde vesentlige deler av dagens differensierte arbeidsgiveravgift, men som representanten er vel kjent med, ble dette spørsmålet behandlet av EFTA-domstolen i 1999. Vi tapte der muligheten for å beholde endringen i ubegrenset tid. Fristen er nå der. Og la meg si det slik: De uttalelsene som representanten Schjøtt-Pedersen, på vegne av Arbeiderpartiet, antar jeg, har i dagens aviser om et fullstendig bortfall av differensiert arbeidsgiveravgift utenfor sone 5, altså tiltakssonen Nord-Troms og Finnmark, er ikke riktige. Det er etter EUs regler ikke nødvendig å gå så langt.

Presidenten: Det blir oppfølgingsspørsmål – Øystein Djupedal.

Øystein Djupedal (SV): Verre sløsing i et samfunn enn å ha ledige hender, finnes knapt. Dette taper den enkelte på, dette taper samfunnet på, dette taper næringslivet på, dette taper alle på. Og det betyr at i slike tider som vi er inne i, må staten drive aktiv motkonjunkturpolitikk for å få ledige hender i arbeid. Jeg registrerer at statsministeren nå har tatt dette problemet mer på alvor. Vi og flere andre partier har vært i samtaler med statsministeren og hans folk, der også finansministeren var til stede. Det setter vi pris på. Vi tror det er nødvendig med en nasjonal dugnad for å få ledige hender i arbeid. Vi har masse uløste oppgaver i vårt samfunn, mange ting som alle ser trengs å utbedres, bygges eller å få til, samtidig som vi vet at det finnes titusener ledige hender som kan gjøre jobben. Derfor er det nødvendig å kombinere her.

La meg da stille to helt konkrete spørsmål: Mange skolebygg i Norge må bygges, utbedres, gjøres bedre, så barna våre får bedre utdanning, bedre oppvekstvilkår. Hvorfor kan vi ikke bruke bygningsarbeidere til dette? Og det andre er: Vi har mange rasfarlige strekninger i Norge der skolebarn og andre ferdes på vei til skole og barnehage, hvorfor kan vi ikke utbedre disse? Det gir stor sysselsettingseffekt og liten kostnad.

Presidenten: Presidenten minner om at taletiden er 1 minutt.

Statsråd Per-Kristian Foss: Hovedspørsmålet om motkonjunkturpolitikk har vært diskutert mange ganger med representanten Djupedal, og om jeg ikke har overbevist ham om behovet for å innrette en slik politikk innenfor rammen av en stram finanspolitikk, så viser jeg iallfall til hva LOs sjeføkonom uttalte om dette da et slikt utspill kom i avisen. Han advarte sterkt mot å sprengte statsbudsjettets utgiftsrammer ved å gå inn for en form for motkonjunkturpolitikk, når det fortsatt er betydelig rom for at rentenivået kan gå ytterligere ned og på den måten skape et incentiv i økonomien, og at kronkursen ytterligere kan dempe seg for å hjelpe eksportindustrien. Jeg minner om uttalelser, så sent som i dagens aviser, fra fiskeindustrien, representert ved FHL, om at det er mye å gå på for å ta igjen det industrien har tapt som følge av høy kronkurs. Det rommet må ikke bli brukt opp av misforstått motkonjunkturpolitikk.

Presidenten: Siv Jensen – til oppfølgingsspørsmål.

Siv Jensen (FrP): Det er et trist ekteskapsløfte man blir vitne til mellom Arbeiderpartiet og Regjeringen. Det går nemlig ut på: Vær tro mot det stramme budsjettet både i gode og onde tider. Men konsekvensen av det i den tiden vi nå står oppe i, er at Regjeringen og for så vidt Arbeiderpartiet velger å bruke arbeidsledigheten for å få kronkursen og renten ned. Og mitt spørsmål til finansministeren blir: Hvor lenge har Regjeringen tenkt å vente på at kronkursen kommer til det nivået Regjeringen finner akseptabelt, at renten kommer ned på det nivået Regjeringen finner akseptabelt, parallelt med at ledighetsutviklingen øker? Jeg vil bare minne om at vi al-

lerede nå har nådd over de prognosene som Regjeringen stilte da den la frem statsbudsjettet for 2003. Vi har altså over 100 000 arbeidsledige i Norge allerede nå. Det er ingen grunn til å tro at dette vil gå over snart.

Statsråd Per-Kristian Foss: Bare for ordens skyld: Vi har ikke noe ekteskapsløfte. Jeg har betydelig respekt for ekteskapet, jeg, så det har ikke noe med det å gjøre. Jeg tror representanten Jensen er enig med meg der. Men jeg trodde i og for seg at vi hadde et budsjettforlik med Fremskrittspartiet. Og for ordens skyld: Vi har altså ikke noe budsjettforlik med Arbeiderpartiet. For ordens skyld: Det er ikke slik at Regjeringens prognoser for ledighet sprekker i forhold til dagens tall. Prognosene for registrert ledighet er 4,1 pst. på årsbasis; man ligger fortsatt under det. Men jeg tror – og det har jeg uttalt tidligere – at prognosene kan vise seg å være for forsiktige, men det kommer vi altså tilbake til en vurdering av som vanlig i revidert budsjett.

Svaret på spørsmålet om hvor lenge man må vente, er gitt av de samlede nærings- og arbeidstakerorganisasjonene i landet, som uttaler i tråd med det som er Regjeringens politikk, at det fortsatt er betydelig rom for rentenedgang i Norge, og fortsatt betydelig rom for at kronkursen kan svekke seg for dermed å styrke konkurransevnen og trygge jobbene.

Presidenten: Marit Arnstad – til oppfølgingsspørsmål.

Marit Arnstad (Sp): Vi hører det finansministeren sier om et stramt budsjett, men samtidig har jo de siste dagers samtaler vist oss at Regjeringen også kanskje ser det som formålstjenlig å bekjempe ledighet med mer enn bare et stramt budsjett. Spørsmålet om å føre en aktiv samferdselspolitikk, rassikring og også kapitaltilgang til næringslivet er områder som er viktige.

Mitt oppfølgingsspørsmål går i forhold til det representanten Hill-Marta Solberg spurte om når gjaldt den differensierte arbeidsgiveravgiften. En fjerning av avgiftsfritaket kan altså true til sammen 30 000 arbeidsplasser, og mitt ganske enkle spørsmål er: Dersom en nå vurderer å bruke en spesialklausul i EØS-avtalen for å få opprettholdt avgiftsfritaket i deler av landet, hvorfor prøver en ikke å bruke den samme klausulen for å få opprettholdt hele avgiftsfritaket, som jo både er fornuftig, ubyråkratisk og effektivt, og som kan være viktig for å hindre at flere blir arbeidsledige i dette landet?

Statsråd Per-Kristian Foss: Siden Senterpartiet nå spør, la meg for ordens skyld svare på de to spørsmålene som SV stilte. Vi har betydelig sans for å styrke ordningen med skolebyggoppussing, og også muligheten for ytterligere bevilgning til rassikring er med blant de ting Regjeringen vurderer frem til revidert nasjonalbudsjett. Det har kommet frem også under samtalene med flere av stortingspartiene.

Differensiert arbeidsgiveravgift skal jeg redegjøre for i forhold til EØS-komiteen i det møtet som er varslet på

fredag, men la meg si det slik at vi ser gode muligheter for å bruke protokollprosedyren for den etablerte tiltaks-sonen. Hele ordningen har vi ikke fått noen støtte for å beholde, verken hos EUs politiske myndigheter, i kommisjonen eller blant enkeltmedlemsland, og premissene for det er meget tydelige i EFTA-dommen fra 1999 og i kommisjonens avgjørelse, som vel falt i fjor, overfor Sverige, som forsøkte en tilsvarende ordning. Så spørsmålet som representanten Arnstad egentlig stiller, er om EØS-landet Norge kan regne med å få en ordning som EU-landet Sverige ikke kan få.

Presidenten: Torstein Rudihagen – til oppfølgings-spørsmål.

Torstein Rudihagen (A): Eg vil følge opp det siste litt, for det er jo ofte store ulemper med å etablere næring og drive ute i distrikta, ikkje minst kommunikasjons- og transportmessig. Målsettinga vår er jo å ta heile landet i bruk, og derfor må ein ha ein del målretta distrikts- og næringspolitiske verkemiddel, og det er dokumentert at SND har hatt mykje å seie i så måte. No er det redusert og blir bygt ned av noverande regjering. Landbruket har store utfordringar, og gjennom WTO- forhandlingane er importørane svekte, og produksjonsstøtta må truleg reduserast sterkt. Den differensierte arbeidsgivaravgifta har vore, som det har vore sagt her, eit av dei mest målretta verkemidla. I så måte er det jo meir konkurransejamnan- de enn det er konkurransevidande. Det ligg eit distrikts- venleg potensial i ny teknologi. Likevel viser det seg at det er nødvendig med ein del ulempekompensatoriske tiltak for å ta dette ut, og redusert arbeidsgivaravgift har i mange tilfelle vore avgjerande for ein del etableringar. Er det da rimeleg at vi må bøye unna overfor ESA i denne saka?

Statsråd Per-Kristian Foss: Spørsmålet er vel i og for seg feil rettet. Spørsmålet er om ESA er nødt til å bøye av overfor EU, og svaret på det er så langt vi har kunnet finne ut etter måneder, for ikke å si år, med politiske prosesser: Ja. Men det innebærer ikke at hele ordningen forsvinner. Jeg har god grunn til å tro at vi kan beholde vesentlige deler av ordningen og finne frem til andre kompensatoriske tiltak, som ble omtalt i Rudihagens innlegg, bl.a. utjevning i forhold til transportstøtte. Ordningen kan beholdes for primærnæringene, for fiskeindustrien og etter Regjeringens oppfatning også i tiltaks-sonen.

Presidenten: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Siv Jensen (FrP): I forbindelse med Regjeringens budsjettkonferanse uttalte finansministeren i pressekonferansen at det nå skulle bli en pause i Regjeringens skattelettelser.

Jeg synes at det er vel så interessant om finansministeren kan orientere Stortinget om denne situasjonen, for hele Sem-erklæringen, som er Regjeringens grunnlag, bærer bud om en betydelig større offensiv i skatte- og av-

giftslettepolitikken enn de signalene som nå kommer fra Regjeringen.

Da er jo spørsmålet om det er slik at Regjeringen nå har gitt opp deler av Sem-erklæringen. Eller er det slik at man har tenkt å ta igjen det man ikke klarer å gjøre nå, året etter? Det er paradoksalt at Regjeringen ikke ser at lavere skattesatser faktisk kan gi høyere skatteinntekter.

Statsråd Per-Kristian Foss: For ordens skyld gjør jeg oppmerksom på at Regjeringen har tenkt å orientere Stortinget om budsjettet for 2004. Det kommer på ordi- nær måte. Jeg har ikke brukt uttrykket «pause» i forhold til verken skatt eller andre deler av Sem-erklæringen. Regjeringen har ikke gitt opp Sem-erklæringens mål, men vi må gjøre oppmerksom på at økonomien i Norge frem mot 2004 er vanskeligere enn den var da perioden startet, og da dette året startet. Det er ikke nytt, kanskje, at det i internasjonal økonomi er betydelige problemer. Utrykket «krise» er brukt av mange analytikere. Ledigheten øker kraftig i land rundt oss, og veksten går kraftig ned i land rundt oss. Skatteinntektene i Norge svikter også i forhold til prognosene for inneværende år og for neste år. Det gjør at Regjeringen står overfor en vanskeligere budsjett- situasjon i 2004 enn forutsatt da vi gikk inn i året, og enn det situasjonen var da vi sist orienterte Stortinget om den økonomiske situasjonen, nemlig i nasjonalbudsjettet for 2003.

Siv Jensen (FrP): Vi har alle registrert at det går dårligere i norsk økonomi. Vi har også registrert at Regjerin- gen sier at skatteinntektene går ned fordi det går verre for norsk næringsliv. Men nettopp i en situasjon hvor økono- mien går dårligere, hvor Regjeringen må nedjustere vekstanslagene, er det ikke da på tide å vurdere en alter- nativ økonomisk politikk hvor man fokuserer sterkere på den økonomiske veksten? Og et av de viktigste virke- midlene for å få økt økonomisk vekst, er en skattepoli- tikk som stimulerer bedriftene til å investere, som stimu- lerer folk til å arbeide, som gjør at det blir mer optimisme i norsk næringsliv enn man nå ser. Det er forstemmende at Regjeringen sitter så passiv og skylder på konjunktur- ne fremfor å utnytte mulighetene.

Statsråd Per-Kristian Foss: Jeg registrerer at Frem- skrittspartiet og regjeringspartiene har et ulikt syn på hva det er å være aktiv. Det å holde et budsjett og ikke foreslå endringer i budsjettet i annen uke i januar, slik Frem- skrittspartiet gjorde, er faktisk en dyd i seg selv. Det å holde stramheten i budsjettet for dermed å legge til rette for å stimulere økonomien gjennom rentenedgang og derav følgende kronekurssvakkelse er en dyd som støttes av samtlige arbeidstakerorganisasjoner og samtlige ar- beidsgiverorganisasjoner. Det er ikke passivitet, det er faktisk å holde en kurs.

Presidenten: Det blir oppfølgings-spørsmål – Audun Bjørlo Lysbakken.

Audun Bjørlo Lysbakken (SV): Siden finansministeren sist var i spontanspørretimen, har vi fått innstillingen fra hans partifelle Skauge. Skauge-utvalget har kommet med interessante signaler i forhold til utbytteskatten. Siden finansministeren etterlyser strakstiltak og motkonjunkturpolitikk som kan føres innenfor rammene, er det naturlig å spørre om ikke det nå er på tide å vurdere å få ledige hender i arbeid ved hjelp av å innføre en beskjedne utbytteskatt på 14 pst., slik som SV har foreslått, og slik som også Skauge-utvalget har innsett er vanlig i de fleste land og økonomier som vi kan sammenligne oss med.

Er finansministeren villig til å revurdere sin holdning til utbytteskatten hvis det kan være tiltak som innenfor rammene kan få ledige hender i arbeid?

Statsråd Per-Kristian Foss: Representantens omtale av utbytteskatten er saklig sett feil i forhold til hva som står i Skauge-utvalgets innstilling. Det er ikke en utbytteskatt etter gammel modell, det er en såkalt aksjonærmodell som har vesentlig andre sider enn den tidligere utbytteskatten. Forslaget fra Skauge-utvalget, kombinert med lettelse i marginalskatten og i formuesskatten, er interessante tanker som Regjeringen skal komme tilbake til i en stortingsmelding.

Hvis signaler fra representanten Lysbakken nå er at det også kan bli SVs politikk, åpner det jo betydelige muligheter. Sist jeg så representanten Lysbakken komme med forslag til tiltak i norsk økonomi, gjaldt det å begrense presset ved å redusere åpningstidene i forretningsene. Det er et forslag som heller ikke er fulgt opp, og det er jeg glad for.

Presidenten: Hill-Marta Solberg – til oppfølgings spørsmål.

Hill-Marta Solberg (A): Finansministeren og Regjeringen er normalt veldig fornøyd med at de har greid å gi 19 milliarder kr i skattelette, og i alle sammenhenger understreker finansministeren at det alt vesentlige av denne skatteletten er gitt til næringslivet.

Når vi nå ser utviklingen i norsk næringsliv, med økende arbeidsledighet, vil jeg spørre: Har denne skatteletten vært helt feilslått? Har den ikke hatt noen positiv betydning, slik som Regjeringen har pleid å omtale det, når vi likevel ser at arbeidsledigheten akselerer og vi får en så kraftig økning som vi ser over hele landet? Har disse milliardene vært feilslått?

Statsråd Per-Kristian Foss: Jeg kan berolige representanten Solberg, som jo også har stemt for de fleste av disse milliardene til bedriftene, med at det ikke har vært mislykket. Det har vært meget vellykket i forhold til å dempe en utvikling i en vanskelig internasjonal situasjon som ellers ville ha vært mye verre i Norge. Jeg minner representanten Solberg om at man i det sosialdemokratiske styrt Tyskland registrerer en ledighet på 10,5 pst. ved utgangen av februar. I det sosialdemokratiske styrt Sverige er det også en økende arbeidsledighet, fra et høy-

ere nivå enn i Norge. Norge kommer tross alt ganske godt ut i en vanskelig internasjonal situasjon, men kronkursstyrkelsen i Norge har vært en særlig utfordring, som har måttet bli møtt med en politikk som tar sikte på å gjøre noe med det grunnproblemet og i tillegg stimulere gjennom skattelettelser. For bedriftene hadde det vært ille om Arbeiderpartiets forslag om ytterligere økninger av formuesskatten og utbytteskatten hadde blitt vedtatt.

Presidenten: Gjermund Hagesæter – til oppfølgings spørsmål.

Gjermund Hagesæter (FrP): Norsk og internasjonal økonomi går ei usikker tid i møte. Norske bedrifter tapar oppdrag, og arbeidsløysa stig. Behovet for skatte- og avgiftslette har kanskje aldri vore større enn det er i dag.

Regjeringspartia har som kjent i Sem-erklæringa slått fast at det i perioden 2001-2005 skal gjennomførast skatte- og avgiftslettar på 25 milliardar kr i tillegg til fjerning av investeringsavgifta. I den siste tida er det sådd tvil om Regjeringa er i stand til å gjennomføre desse skatte- og avgiftslettane. Skulda for dette er blitt prøvd plassert på m.a. opposisjonen og på fallande aksjekursar og dermed mindre avkasting frå oljefondet.

Dersom Regjeringa no vel å gå vekk frå sine lovnader om skatte- og avgiftslettar, med grunngeving i fallande aksjekursar og mindre avkasting frå oljefondet, viser ikkje dette då at handlingsregelen er moden for revisjon?

Statsråd Per-Kristian Foss: Regjeringen går ikke bort fra løftet om skatte- og avgiftslettelser eller andre løfter gitt i Sem-erklæringen, men balansen mellom ulike løfter må til enhver tid tilpasses den økonomiske situasjonen som landet er inne i. Det å gi skatte- og avgiftslettelser, slik som Regjeringen har gjort, på 19,7 milliarder kr, har vært en riktig politikk. Tempoet i videre lettelse må tilpasses den balansen jeg omtalte. Og hva er poenget med balansen? Jo, å få et budsjett som i seg selv bidrar til å dempe presset i økonomien og gir rom for at rentenedsettelse kan virke stimulerende. Det er faktisk en arbeidsdeling mellom finans- og pengepolitikk som Fremskrittspartiet tidligere har vært en sterk tilhenger av, partiet var jo en sterk tilhenger også av den målsetting for pengepolitikken som vi i dag fører. Da må man altså ta konsekvensen av dette og se at det er et samspill mellom pengepolitikk og finanspolitikk som skal fungere slik at det styrker konkurransevnen og dermed trygger jobbene.

Presidenten: Vi går til neste hovedspørsmål.

Øystein Djupedal (SV): Finansministeren kan få lov til å sette seg ned, for jeg skal stille et spørsmål til barne- og familieministeren.

Kristelig Folkeparti var en gang opptatt av familiepolitikk. De har i mange valgkamper vært opptatt av familiepolitikk og sagt at det var viktig at familiene fikk gode

og forutsigbare rammevilkår for sine barn. Det er vi hjertens enig i.

Stortinget har gjort et historisk vedtak om en satsing på barnehager som savner sidestykke. Barnehagene skal bli billigere, og man skal få en utbygging som gjør at man faktisk får en reell valgfrihet, at det finnes en barnehageplass til dem som ønsker det, til en overkommelig pris.

Min forbauselse er derfor stor over å legge merke til at Kristelig Folkeparti bruker mesteparten av sin energi og sine krefter på å motarbeide og så tvil om dette vedtaket og det historiske ved dette for hundredusener av landets småbarnsforeldre. En statssekretær sådde tvil om ulike ting ved dette senest i siste uke. Vi har også hørt dette fra Stortingets talerstol mange ganger fra ulike representanter fra Regjeringen.

Mitt spørsmål til barne- og familieministeren er: Føler ikke Regjeringen et ansvar for ikke å skape utrygghet blant mange hundre tusen småbarnsforeldre ved hele tiden å påpeke ting som Regjeringen mener, men som Stortinget ikke mener, istedenfor å brette opp armene og si at dette skal vi få til, nå skal vi bygge barnehager og få prisen ned?

Statsråd Laila Dævøy: Jeg er glad for å kunne si at det er stor enighet, heldigvis, både i storting og i regjering om målene i barnehagepolitikken i dette landet – både det at vi skal skaffe nok plasser til alle og at vi skal ha en mye mer akseptabel foreldrebetaling enn det vi har i dag. Nivået på den er vi faktisk også helt enige om.

Som òg representanten vet, kommer Regjeringen tilbake til Stortinget allerede i april med en stortingsmelding og også med en odelstingsproposisjon om barnehager. Vi har også lagt inn store midler både i fjorårets budsjett og i årets budsjett, som absolutt viser en vilje fra både regjering og storting til å følge opp, nemlig å sørge for at alle får en barnehageplass så fort som mulig.

Når det er sagt, er det klart at det er noen elementer i barnehageavtalen som noen har tillatt seg å si noe om. Det statssekretær Width var ute med forleden, var – skal vi si – en slags tolkning av den kanskje for noen av oss gledelige nyheten at Senterpartiet har gjort et vedtak på landsmøtet om at man ønsker å se nærmere på deler av barnehageavtalen, som gjør noen usikre. Der tror jeg det er flere enn statssekretæren i Barne- og familiedepartementet som er noe usikre – kanskje også i befolkningen.

Øystein Djupedal (SV): Jeg er altså fremdeles svært overrasket over at et parti som iallfall markedsfører seg som familievennlig, bruker så mye tid og krefter på å motarbeide vedtak i Stortinget og opposisjonens ønske om å bygge barnehager og få til en makstakst, slik at det faktisk blir en valgfrihet for landets småbarnsforeldre. Det å si at man er enig om målene, er en tilsløring av virkeligheten. Regjeringen har fra dag én kjempet mot de vedtak Stortinget har fattet. De to milliardene som er bevilget på årets budsjett, har opposisjonen ansvaret for, ikke Regjeringen. Og de pengene som vil komme til neste år, vil det også være opposisjonen som sørger for å få

på plass. Derfor er min forbauselse stor over at man ikke velger å samarbeide om dette, ikke for opposisjonen i Stortinget sin skyld, men simpelthen for de mange hundre tusen foreldre og små barn som er avhengige av at dette blir bra. Vedtaket i Stortinget er konfirmert en rekke ganger og vil skape verdens beste barnehagepolitikk i Norge. Men det som forbauser meg stadig vekk, er at Kristelig Folkeparti bruker krefter og tid på å motarbeide dette istedenfor å si at ok, så tapte vi det slaget, og så jobber vi nå sammen (presidenten klubber), fordi det tross alt er noe som er viktigere enn om Kristelig Folkeparti kan hakke videre på dette.

Statsråd Laila Dævøy: Det er vanskelig å snakke i munnen på en ivrig stortingsrepresentant, men jeg må si at dette er – hvis det er lov å bruke ordet – tøv.

Øystein Djupedal (SV): Nei, det er ikke lov – for det er ikke det!

Statsråd Laila Dævøy: Regjeringen har i to budsjetter på rad foreslått den største satsingen noensinne på barnehager i Norge. Det vi kjemper for, jobber for, er å få en best mulig barnehageavtale for befolkningen. Vi vet at det aller, aller viktigste for svært mange er å få en barnehageplass. Vi jobber nå med å finne en god modell for dette. Jeg håper at representanten Djupedal skjønner at våre og mine intensjoner er meget gode. Jeg vil egentlig invitere Stortinget til samarbeid om å finne en modell som er best mulig, for det er ikke gitt at den modellen som Stortinget har foreslått, er helt og fullt ...

Presidenten: Da anser presidenten spørsmålet som besvart.

En liten kommentar fra presidentplassen til kommentaren fra Djupedal: Kommentaren er riktig, men det som er galt, er at den kommer fra representanten, den skal komme fra presidenten.

Det blir oppfølgingsspørsmål – Torny Pedersen.

Torny Pedersen (A): Jeg vil følge opp noe av det representanten Djupedal sa, om at vi føler at det som Stortinget har sagt, ikke blir fulgt opp fra Regjeringens side.

Vi hører stadig vekk fra foreldre til barn i barnehage at foreldrebetalingen fortsatt går opp, spesielt i de private barnehagene. Det var ikke Stortingets hensikt at kommunene skulle redusere sine utgifter til barnehagene når tilskuddet fra staten ble økt. Det skulle jo heller stimulere til mer utbygging og mindre foreldrebetaling. Hvordan følger statsråden opp kommunene for å forsikre seg om at de ikke reduserer tilskuddene til barnehagene? Og hvilket press legger statsråden på kommunene for at de skal følge opp målsettingen som er lagt fram til 2005?

Statsråd Laila Dævøy: Dette er et av kjernepunktene i den barnehagepolitikken som har vært ført i Norge fram til i dag, nemlig at statlige myndigheter ikke har hatt gode nok virkemidler til å sørge for at de overføringene som blir gitt fra staten til barnehagene, faktisk blir fulgt

(Statsråd Dāvøy)

opp. Dette har vi hatt et stort problem med. Det var også årsaken til at man i Sem-erklæringen tok til orde for en helt annen og ny finansieringsmodell, der man bl.a. skulle ta høyde for likebehandling av offentlige og private barnehager. Det vi har sett, er at det er de private barnehagene som har vært utsatt for en reduksjon i overføringer fra staten når driftstilskuddet nå har økt. Det er nettopp dette vi skal prøve å ivareta når vi nå i fellesskap – håper jeg – skal lage en ny finansieringsmodell, der vi får sterkere virkemidler. Men i dag har faktisk ikke en statsråd de nødvendige virkemidlene. Vi har tatt dette opp med KS i konsultasjonsmøter. Vi har skrevet brev, hvilket også KS har gjort.

Presidenten: Siv Jensen – til oppfølgingsspørsmål.

Siv Jensen (FrP): Jeg har et oppfølgingsspørsmål til finansministeren.

Ganske nylig har både finansministeren og statsministeren gitt uttrykk for at Regjeringen ikke har til hensikt å følge opp vedtaket gjort av Stortinget i forbindelse med budsjettbehandlingen i høst om skattefritak for arbeidsgiverbetalt barnehageplass.

Jeg har lyst til å minne om at barnehageavtalen er en skriftlig inngått avtale mellom fire partier på Stortinget, akkurat på samme måte som det ble inngått en avtale om kontantstøtte i forrige stortingsperiode. Det betyr at Fremskrittspartiet ikke har til hensikt å bryte en skriftlig inngått avtale. Det betyr igjen at hvis Regjeringen utfordrer den avtalen, har ikke Regjeringen og regjeringspartiene noen å forhandle med i Stortinget. Betyr ikke det at Regjeringen må innse at de både må respektere og følge opp de vedtak som er lovlig gjort av Odelstinget og Lagtinget, av et solid flertall på Stortinget, fremfor fortsatt å trenere og trenere og skape usikkerhet om noe som mange venter på skal bli en realitet?

Presidenten: Jeg oppfatter det slik at spørsmålet ble stilt til Per-Kristian Foss.

Statsråd Per-Kristian Foss: Jeg har også oppfattet spørsmålet, i all sin intensitet!

Jeg skal ikke legge meg opp i forholdet angående en avtale inngått mellom fire partier. Det har ikke Regjeringen noe med. Vi må forholde oss til vedtak fattet av Stortinget. Stortinget fattet et lovvedtak om en skattereform som ikke hadde budsjettdekning. Ingen – aller minst avtalepartnerne – gikk inn for budsjettdekning. Fremskrittspartiet var en slik avtalepartner.

Regjeringen har vesentlige innvendinger mot denne måten å gi skattelettelse på. Vi har to innvendinger. Én bør iallfall telle for Fremskrittspartiet, nemlig at en skattelettelse gitt til folk flest, ikke bør avgjøres av arbeidsgiver, men gis til den enkelte. Denne skattelettelsen er avhengig av arbeidsgivers velvillighet. Den andre innvendingen imponerer kanskje ikke Fremskrittspartiet like mye, men jeg har iallfall hørt at SV har lagt seg den på sinne, nemlig at dette gir en ekstremt skjev sosial profil.

Høye inntekter kommer atskillig bedre ut med dette enn middels og lavere inntekter. Derfor har Regjeringen varslet at vi kommer tilbake til dette spørsmålet i revidert. Vi ser pr. i dag liten mulighet for budsjettdekning for en slik skattelette.

Presidenten: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Eirin Faldet (A): Jeg vil stille spørsmål til barne- og familieministeren.

Opposisjonen på Stortinget har samlet seg om barnehageforliket, der det heter at barnehageplass skal være tilgjengelig for alle som ønsker det, i løpet av 2005, og at hver barnehageplass skal ha en makspris på 1 500 kr fra 1. januar 2005.

Det kan vel ikke være slik at statsråder i den sittende regjering på noen måte vil trenere de pålegg Stortinget gir. Jeg har derfor med undring notert meg at statssekretær Odd Anders With i Politisk kvarter den 17. mars uttalte at han er mer optimistisk nå i forhold til at vi kan få en finansieringsordning for barnehagene som gjør at det kan bli større fart og forutsigbarhet på utbyggingen, slik at alle kan få plass, og at det ikke bare blir billig barnehage for dem som allerede har plass. Derfor vil jeg spørre: Er det slik at den politiske ledelsen i Barne- og familiedepartementet ikke har til hensikt å etterleve den utbyggingen og den reduksjonen i foreldrebetalingen som Stortinget har vedtatt?

Statsråd Laila Dāvøy: Jeg har lyst til å slå fast at Regjeringen kommer tilbake med en stortingsmelding og en odelstingsproposisjon i april, som kommer til å inneholde alle elementene i barnehageavtalen. Det må det ikke være noen tvil om.

Det som imidlertid er et problem – eller skal vi si en utfordring – er det som finansministeren her har sagt litt om. En annen utfordring som ligger i stortingsavtalen, er forholdet mellom det vi kaller for maksimalpris og utbygging. I noen av utredningene som Barne- og familiedepartementet har fått senest de siste dager, problematiseres også disse forholdene. Jeg kommer tilbake med konsekvensanalysene av dette. Det betyr ikke at stortingsavtalen ikke helt og fullt skal oppfylles, vi kommer tilbake med alle elementene, men det kan jo tenkes at man kanskje vil se nærmere på innretningen av deler av avtalen. For eksempel kan søskenmoderasjon, som også er besluttet i Stortinget, skje på svært ulike måter. Men alt kommer til å bli kvittert ut. Representanten kan være helt rolig for det.

Eirin Faldet (A): Jeg har merket meg statsrådets svar og burde kanskje føle meg trygget, men jeg er ikke det. For oss som driver aktivt i politiske partier, er det et mål å få satt den politikken vi tror på, ut i livet. Jeg gjør oppmerksom på at sentralstyret i Kristelig Folkeparti så sent som 6. august 2001 uttalte følgende:

«En barnehageplass bør koste under 1 500 kr måneden. KrFs mål er at det innen 2003 skal være barnehageplass til alle som ønsker det.»

Innholdet i denne pressemeldingen er forbløffende likt innholdet i barnehageforliket vedtatt av Stortinget. Derfor vil det være interessant å høre statsråd Laila Dāvøy forklare hvordan hun som statsråd fortrest mulig skal få gjennomført den politikk som sentralstyret i Kristelig Folkeparti står bak.

Statsråd Laila Dāvøy: Dette er vi absolutt ikke uenig i. Det er min intensjon – og det er det vi jobber for i Regjeringen, heldigvis med stortingsflertallet i ryggen – å få nok barnehageplasser og få en akseptabel pris, gjerne 1 500 kr, som Kristelig Folkeparti også har sagt. Det er ingen uenighet om det. Det Regjeringen imidlertid har sagt noen ganger – og da sier jeg ikke at vi ikke følger opp Stortingets vedtak – er at det ville være galt å ikke komme tilbake til Stortinget med de utredningene vi nå har foretatt, som viser konsekvensene av systematisk gjennomføring. Da snakker jeg om absolutt alle vedtakene, inkludert det som finansministeren også har sagt noe om her i dag. Det ville være galt av meg som statsråd å ikke komme tilbake og synliggjøre alle konsekvensene som faktisk følger av barnehageavtalen som ble besluttet av partier på Stortinget, uten noen som helst utredning. Dette er viktig for en statsråd også å kunne gjøre.

Presidenten: Det blir oppfølgingsspørsmål – May Hansen.

May Hansen (SV): Statsråden og Regjeringen er hovedansvarlige for usikkerheten om barnehageforliket rundt omkring i kommunene. Kommunene vegrer seg for å gjennomføre barnehageavtalen fordi de mener at departementet og statsråden er uklare på hvordan dette skal gjennomføres. Rundt omkring i Kommune-Norge skjer det nedskjæringer i barnehagesektoren, og man vegrer seg for nyetableringer og opprettelse av plasser på tross av stimuleringsstilskuddet og på tross av økte bevilgninger over statsbudsjettet. Dette rammer barna. Hva vil statsråden konkret gjøre for å rette opp denne usikkerheten som har blitt skapt av henne og departementet?

Så har statsråden i sine svar hittil i dag snakket om sin gode modell. Hva er da statsrådens gode modell for å få til dette barnehageforliket?

Statsråd Laila Dāvøy: Når det gjelder det siste, kommer vi med en odelstingsproposisjon og en stortingsmelding i april. Vi holder på å legge de siste brikkene. Vi er ikke ferdig med arbeidet verken i Statssekretærutvalget eller i Regjeringen foreløpig. Det er ett svar.

Fortsatt er det kommunalt selvstyre i dette landet. Det vet representanten utmerket godt. Jeg er for øvrig veldig glad for det SV har gjort på sitt landsmøte. Jeg kunne egentlig ha ønsket å stille spørsmål til representanten – men det er jo ikke mulig – om hva man mener med at kommunene skal ha større frihet, for det har de faktisk vedtatt. Jeg synes det er en spennende diskusjon, og skulle gjerne tatt den også i relasjon til barnehager, men det er ikke aktuelt i dag.

Vi er ikke ansvarlig for usikkerheten knyttet til barnehagene. Det tar jeg sterkt avstand fra. Det er ingen regjering før oss som har gitt så mye penger til barnehageutbygging, og jeg finner meg på en måte ikke i å bli stilt ansvarlig for å ha skapt en usikkerhet. Det som har skapt usikkerhet, er et vedtak gjort av noen partier i Stortinget, der man har gått inn for en barnehagemodell uten å ane om den lot seg gjennomføre eller ikke. Og det er mitt ansvar å synliggjøre dette.

Presidenten: Trond Giske – til oppfølgingsspørsmål.

Trond Giske (A): Det er helt riktig som statsråden sier, at vi har kommunalt selvstyre, men vi har også noen nasjonale rettigheter til velferdstjenester. Vi har f.eks. en lovfestet rett til grunnskole her i landet, og vi har en makspris i den grunnskolen, nemlig 0 kr. På samme måte har Stortinget nå vedtatt at vi skal ha en makspris i barnehage, og vi skal ha en lovfestet rett til barnehageplass. Da er det Regjeringens oppgave å gjennomføre den politikken og eventuelt komme til Stortinget med de tiltak som er nødvendige for å få det gjennom. Nå ser vi at barnehageutbyggingen går for sakte, og vi ser at mange kommuner legger på prisen istedenfor å redusere den. Da forutsetter Stortinget at statsråden kommer til Stortinget med de tiltak som skal til. Men vi ser stadig at regjeringsrepresentanter sier at det er barnehageforliket som er skyld i at vi har press i økonomien, og som gjør at det blir umulig å få et ansvarlig budsjett. Mitt spørsmål er: Kunne Regjeringen tenkt seg å gi avkall på sine hjertesaker, f.eks. mer skattelette eller dåpsopplæring til en halv milliard kr, for å få plass til barnehageforliket?

Statsråd Laila Dāvøy: Det siste henviser jeg til en budsjettdebatt, der man skal sette alle saker opp mot hverandre.

Når det gjelder forutsigbarhet, tror jeg det er noe av det viktigste også når det gjelder barnehagepolitikken. Jeg er enig med representanten Giske i at utbyggingen går for sakte. Det er ikke godt nok at vi fikk bygd 6 000 av 10 000 plasser i fjor, slik som det ser ut nå. Men problemet er også at det er jo ikke bare statsråden, altså jeg, som sier at det er skapt en type usikkerhet ved den avtalen som er inngått. De private barnehagene har sagt dette. KS har også vært ganske kritisk til deler av denne avtalen.

Det er to elementer jeg har lyst til å nevne i dette. Det er for det første maksimalprisen, som man synes er vanskelig. Men det går også på at det, sett fra PBLs side – jeg snakket med PBL senest i går – er en for dårlig tilrettelegging fra kommunene i landet vårt når det gjelder barnehager. Derfor vil vi også komme tilbake med virkemidler knyttet opp mot lokalapparatet. Men vi kommer tilbake med alle elementene i barnehageavtalen.

Presidenten: Marit Arnstad – til oppfølgingsspørsmål.

Marit Arnstad (Sp): Jeg merket meg at statsråden i et tidligere replikk svar, i et forsøk på å så tvil om avtalen, skjøv Senterpartiet foran seg. Jeg har bare lyst til å si at det er det ingen grunn til. Senterpartiets landsmøte har sagt at vi helt klart skal stå ved den avtalen som er inngått. Vi sier også at det ikke er en avtale som er helt ideell i forhold til Senterpartiets program og Senterpartiets tanker om kommunalt sjølstyre. Men vi står ved avtalen, og vi ser på mulige endringer innenfor avtalens punkt to dersom det blir som ledd i en diskusjon i Stortinget.

Jeg skulle ønske at også Regjeringen kunne tatt det utgangspunktet at de erkjenner at det faktisk er inngått en avtale, og at de så tar en fornuftig og konstruktiv diskusjon med opposisjonen når de nå legger fram en sak. De svar som statsråden gir her i dag, gjør meg bekymret i forhold til det, for statsråden virker mer opptatt av å angripe opposisjonens avtale enn av å ta avtalen til etterretning og så arbeide konstruktivt i forhold til den. Det samme gjelder finansministerens svar og finansministerens og statsministerens uttalelser tidligere.

Mitt spørsmål er rett og slett: Vil Regjeringen ta avtalen til etterretning og så ha en fornuftig diskusjon og et konstruktivt samarbeid i Stortinget, eller skal en fortsette å angripe det på den måten en gjør i dag?

Statsråd Laila Dåvøy: Det kan sikkert diskuteres hvem som blir angrepet og ikke i ulike sammenhenger her. Jeg synes også at Regjeringen og jeg som statsråd har blitt angrepet for ikke å ville følge opp eller å ville lage barnehageplasser, for den del. Det er jo feil.

Jeg synes det er greit å få avklart at Senterpartiet står ved avtalen. Ikke desto mindre forstår jeg at det er muligheter for kanskje noen endringer innenfor den avtalen som er. Som jeg har sagt i mange sammenhenger i Stortinget, senest i budsjettdebatten i fjor: Når Regjeringen kommer tilbake med stortingsmeldingen, når vi har alle konsekvenser på bordet, når vi ser hvordan vi bør gå fram for å finne en best mulig modell, slik at vi fortest mulig får flest mulig barnehageplasser, og vi får en skikkelig god foreldrebetaling på det nivået som alle ønsker, da håper jeg at det går an å sette seg ned og forhandle om dette i Stortinget. Det er ingenting annet jeg skulle ønske. Det har vært nok av statsråder og stortingsflertall som har lovet foreldrene full barnehagedekning.

Presidenten: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Morten Lund (Sp): Jeg har et spørsmål til finansministeren.

Eierne har blitt enige om å slå sammen DnB og Gjensidige NOR. Forbrukerrådet er meget skeptisk til konkurransesituasjonen etter en slik fusjon, sies det derfra. De tror tjenestene blir dyrere og dårligere og viser til erfaringer. Senterpartiet er helt enig.

Konkurransetilsynet la i februar fram en rapport med en kritisk vurdering av konkurransesituasjonen innen bank etter en eventuell fusjon, den som nå foreligger. Fusjonspartnerne har kjent til denne skepsisen, men de har samtidig sett at alle fusjoner og oppkjøp som eierne har

blitt enige om, har blitt godkjent – med ett unntak, og det er BNbank i Trondheim, som lever selvstendig fortsatt, fordi Gudmund Restad som finansminister satte foten ned. Eierinteresser har gått foran forbrukerhensyn i alle de andre tilfellene.

Mener finansministeren at den vanlige forbrukers interesser har blitt godt nok ivarettatt i slike prosesser?

Statsråd Per-Kristian Foss: Ja, fordi vi legger til grunn den samme metode for behandling av konsesjonssøknader av den type som i regjeringen Bondevik I, der representanten Morten Lunds parti var medlem.

Jeg vil ikke kommentere den konkrete sak som representanten omtalte. Det ligger ingen søknad på mitt bord. Meg bekjent har ikke eierne tiltrådt avtalen heller, men styrene har gitt sine anbefalinger. Det er noe helt annet.

Generelt vil jeg si at konkurransen i det norske finansmarkedet er rimelig god. Tilskuddet av nye banker som har andre tilbud og til dels rimeligere tilbud enn de eksisterende banker, er bra. Ikke minst teknologien har gjort at Internett har kommet til, gjort det lettere å skifte bank og lettere å etablere banker. Hvis vi sammenligner bankmarkedet i Norge og de øvrige nordiske land, vil jeg faktisk hevde at konkurransen er rimelig bra, særlig innenfor privatkundemarkedet.

Dersom den omtalte fusjonen reiser konkurransemessige spørsmål, ligger det under Konkurransetilsynet i hovedsak å vurdere. Også Kredittilsynet vil ha slike vurderinger. Når de foreligger, vil Regjeringen på vanlig måte behandle konsesjonssøknaden, hvis det kommer en slik konsesjonssøknad.

Morten Lund (Sp): Mitt spørsmål var av generell karakter, men knyttet opp mot dette.

Jeg mener at det må gå an å se på erfaringene fra det som har skjedd. Konkurransetilsynet har bl.a. studert hva som har skjedd etter at Postbanken ble en del av DnB. Samtlige priser og gebyrer har blitt dyrere. Tilbudet har blitt dårligere.

Dagbladet har i dag en oversikt over prisene og en sammenligning av de store og de små. Det er de små bankene som gir de billigste tilbudene, og det er veldig stor forskjell.

Statsråd Norman har bedt Konkurransetilsynet vurdere å nedlegge et midlertidig forbud mot fusjon for å hindre at gjennomføring av det som nå er planlagt, skjer før søknaden eventuelt kommer til Per-Kristian Foss. Statsråd Gabrielsen har som aksjeeier ment at fusjon er industrielt riktig. De andre statsrådene gir signaler om at dette ser Regjeringen positivt på. Da synes jeg det er rart om ikke også (presidenten klubber) finansministeren vil uttale seg.

Statsråd Per-Kristian Foss: Jeg vet ikke om jeg fikk med meg spørsmålet, for det forsvant. Men hvis spørsmålet gikk på om jeg kan svare, er svaret nei, fordi jeg behandler konsesjonssøknader, og jeg har ikke fått noen slik ennå. Jeg har ikke tenkt å avgi noe forhåndsløfte i forhold til en konsesjonssøknad. Det ville være helt galt.

Konkurranseministeren har på helt vanlig måte pekt på at denne saken må vurderes også ut fra et konkurranseperspektiv. Der kan det være innvendinger. Det har nettopp representantene for bankene selv faktisk uttalt. At det fra en eier vurdering kan være fornuftig, ser jeg også. Jeg minner representanten Lund om at Stortinget har uttalt at de ønsker at DnB skal bli en sentral norskeid finansinstitusjon. Jeg er sikker på at partene i denne avtalen er åpne for andre forslag fra representanten Lund, særlig hvis de hadde kommet på et tidligere tidspunkt.

Presidenten: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Heidi Sørensen (SV): Jeg har et spørsmål til samferdselsministeren. 4. februar 2000 inngikk daværende samferdselsminister Fjærvoll en avtale med sin svenske kollega, Bjørn Rosengren. I den avtalen skisserte de at de skulle gå hjem og jobbe for toget, og målsettingen var at det å kjøre til Göteborg skulle ta 3 timer og 20 minutter innen utgangen av 2001. Resultatet, hvis vi ser på den strekningen i dag, er at det tar over 4 timer, og at toget på svensk side har en gjennomsnittshastighet på 100 km/t, mens toget på norsk side har en gjennomsnittsfart på 80 km/t. Da lurer jeg på: Hva har statsråden tenkt å gjøre for å oppfylle denne avtalen fra februar 2000 om bedre togforbindelse mellom Norge og Sverige?

Statsråd Torild Skogsholm: Da er det en glede for meg å si at vi mener vi har oppfylt denne avtalen mellom Norge og Sverige. Det har vært behov for en del tiltak når det gjelder infrastrukturen på norsk side, for å legge til rette for bruk av bl.a. krengetog. Disse tiltakene har blitt gjennomført – det har vært gjennomført tiltak i størrelsesordenen 300 mill. kr nettopp for å imøtekomme dette behovet. Så vil det selvfølgelig uansett være slik at det går an å gjøre enda mer, og at vi kan få enda større fart på denne togtrafikken. Men etter departementets mening har vi innfridd vår del av avtalen. Vi kommer fortsatt til å satse på jernbane her i landet, og jeg vil minne om at vi har en rekordhøy satsing på jernbanen i inneværende år.

Heidi Sørensen (SV): Det forundrer meg at statsråden er fornøyd med at vi på Østfoldbanen har tog som ikke klarer en høyere gjennomsnittshastighet enn 80 km/t. Men la det ligge. I Sverige investerer man nå for hver krone man investerer på vei, 2 kr på jernbanen. I Norge investerer vi for hver krone vi investerer på jernbanen, 7 kr på vei. NSB har tapt passasjerer siste år, og det er kanskje ikke så rart når vi ser den investeringsprofilen. Jeg har lyst til å spørre statsråden: Vil hun ta initiativ til at vi får vridd investeringene i Norge også i retning av en større satsing på jernbanen? Og er det virkelig slik at vi er fornøyd når vi ikke klarer å kjøre fortere enn gjennomsnittlig 80 km/t på vår viktigste jernbane ned mot Europa?

Statsråd Torild Skogsholm: Jeg er opptatt av at vi skal legge til rette for god jernbanetransport her i landet. Også på vegsiden ligger vi faktisk lavere fartsmessig enn

80 km/t i gjennomsnitt til tider og på enkelte strekninger, så dette er ikke noe unikt slik sett. Vi har en utfordring i vårt land. Kartet ser ikke slik ut i Norge som det gjør i Sverige, bosettingen er helt annerledes i Norge enn i Sverige. Vi må satse på en samferdselspolitikk som imøtekommer de behovene vi har – på jernbanesiden og også på andre transportformer. Dette er viktig for meg, og derfor har vi nettopp valgt å prioritere jernbanen så høyt som vi har gjort i inneværende år. Jeg vil minne om at vi har store utfordringer også på andre områder. Det som har vært viktigst for oss når det gjelder jernbanen, er vedlikehold og drift, fordi det handler om sikkerhet. Og så har vi Fastlands-Norges største anlegg nettopp på jernbanen, Skøyen–Asker.

Presidenten: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Bjørgulv Froyn (A): Mitt spørsmål går til samferdselsministeren.

Konsernet SAS er i krise, og dets største flyselskap, Scandinavian Airlines, er i ferd med å bli slaktet både på det nasjonale og det internasjonale markedet. Dette er ingen tilfeldighet, dette er et resultat av noe, et resultat av at denne regjering bevisst har besluttet ikke å gjennomføre en satsing for å sikre SAS som et norsk nasjonalt selskap, spesielt da naturligvis på innenlandsmarkedet. Denne regjeringen har siden den tiltrådte, gjort det den kan for å svekke SAS' rolle på markedet. Den har heller inngått avtaler med Air France, KLM, BA og Finnair på internasjonale ruter framfor å gjøre det med SAS. Dette får nå alvorlige konsekvenser for tusenvis av arbeidsplasser innenfor SAS-konsernet, og det vil kunne få konsekvenser for tusenvis av arbeidsplasser i distriktene som følge av svekket transporttilbud. Hva vil statsråden gjøre med det?

Statsråd Torild Skogsholm: Jeg er faktisk litt overrasket over spørsmålet, for det er ikke så mange måneder siden jeg stod i denne sal og ble møtt med motsatt problemstilling, at konkurransen var for liten, at prisene var for høye og tilbudet for dårlig rundt om i landet. Da ble det etterspurt en politikk fra Regjeringen som skulle bidra til å få prisene ned, og som skulle gjøre det mulig for folk å velge mellom flere tilbud og få lavere priser. Der har vi ført en aktiv politikk. Vi har fjernet flypassasjeravgiften, noe som har bidratt til å redusere flyprisene. Vi har fått flere aktører innen markedet, noe som også har bidratt til å redusere prisene. Dette er et gode for markedet. I forhold til at SAS har problemer, vil jeg minne om at jeg ikke står som eier fra den norske stats side – det er Næringsdepartementet, næringsministeren, som har den rollen. Men som ansvarlig samferdselsminister er jeg opptatt av at vi skal ha et godt tilbud her i landet. Da er jeg opptatt av at ja, vi skal ha plass for SAS her, og vi skal ha plass for andre selskaper, slik at vi har et bredt og godt tilbud og lave priser.

Bjørgulv Froyn (A): Jeg synes nok også en samferdselsstatsråd skal være opptatt av arbeidsplasser, i en tid

da arbeidsløsheten øker så pass mye som det nå skjer i Norge.

La meg minne om at dette ikke er et argument mot konkurranse, men et argument for å beholde et nasjonalt basert selskap. Det er ingen tilfeldighet at Air France dominerer det franske markedet. Det er ingen tilfeldighet at det samme skjer for Alitalia i Italia eller Lufthansa i Tyskland. Det er avhengig av en nasjonal politikk hvor man legger forholdene til rette, hvor konkurranse kan fungere, men hvor man også beholder et nasjonalt selskap. Er dette en uinteressant problemstilling for statsråden?

Statsråd Torild Skogsholm: Det er vel kanskje andre nasjonale selskaper som er i enda større problemer enn SAS er. Så er det slik at det blir ikke flere arbeidsplasser av at vi ikke legger til rette for at folk skal kunne reise rundt om i landet, med et godt tilbud og til rimelige priser. Skal vi legge til rette for arbeidsplasser rundt om i hele landet, må vi ha et godt transporttilbud. Ja, vi trenger SAS, men vi trenger også andre som kan delta i dette markedet. Det er først da vi kan sikre at folk får et godt tilbud, at vi bevarer arbeidsplassene, og at det blir mulig å arbeide rundt om i hele landet og ikke bare i Oslo.

Presidenten: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Karin S. Woldseth (FrP): Jeg har et spørsmål til barne- og familieministeren.

På lørdag kunne vi lese i avisene om at man i en moské i Oslo foretar sørgeritualer som består av selvpåført smerte gjennom pisking. VG kunne faktisk også gjennom billedokumentasjon vise at barn helt ned til ti år var til stede og sågar deltok i disse ritualene. En talsmann for den shiamuslimske moskeen kunne fortelle at politiet i flere år har kjent til disse ritualene, og at barn både har deltatt og vært til stede. Jeg vil derfor spørre statsråden helt konkret om hun har vært kjent med at slike selvpinningsritualer forekommer i Norge, og om hun har vært kjent med at barn har vært til stede under utførelsen av pisking.

Statsråd Laila Dåvøy: Svaret på det er nei. Jeg har ikke kjent til og kjenner ikke til at det foregår på den måten. Jeg var i utlandet disse dagene, i Barcelona i Catalonia, og der var det en del oppslag i avisene hvor vi så små barn som ble pisket til blods. Det var ganske skrekkelig. Men jeg er ikke kjent med at dette skjer i Norge. Vi har heldigvis et barnevern i dette landet, og i den grad noe sånt skulle forekomme, regner jeg med at barnevernet umiddelbart vil få en melding om det og ta affære.

Karin S. Woldseth (FrP): Jeg takker statsråden for svaret. Det var veldig betryggende.

Når vi vet at politiet har kjent til at barn har deltatt i slike ritualer, men ikke har grepet inn, var det veldig betryggende å høre det statsråden sier nå. Vi forsøker å beskytte barna våre i Norge. Vi, som stortingsrepresentanter, lager lover og regler for at barn skal slippe å være ut-

satt for traumatiske opplevelser. Helt konkret: Når vi vet at dette foregår – dette vet vi, det er dokumentert nå – vil jeg spørre statsråden: Hva har statsråden tenkt å gjøre for å få slutt på det som åpenbart kan karakteriseres som barnemishandling i de shiamuslimske miljøene?

Statsråd Laila Dåvøy: I den grad dette er et problem i Norge og vi blir kjent med det, må vi selvfølgelig ta det opp i sin fulle bredde. Så langt er det ikke kommet noen henvendelser til barne- og familieministeren i alle fall om at dette er et problem. Vi har jo lover og regler. Vi har barneloven, og vi har barnevernsloven. Vi har veldig gode lover i Norge for nettopp å beskytte barnet i alle mulige sammenhenger når det dreier seg om det vi kan kalle for overgrep. Umiddelbart ser jeg ikke for meg at jeg kan gå inn og gjøre noe helt spesielt, men jeg lover å følge med i utviklingen. Hvis det skulle komme saker av denne karakter på mitt bord, skal vi selvfølgelig umiddelbart undersøke og ta affære.

Presidenten: Tiden for den muntlige spørretimen er nå omme, og vi går over til den ordinære spørretimen.

Ordinær spørretime

Presidenten: Det blir en rekke endringer i den oppsatte spørsmålslisten, og presidenten viser i den sammenheng til den oversikt som er omdelt på representantenes plasser i salen.

De foreslåtte endringer i dagens spørretime foreslås godkjent. – Det anses vedtatt.

Endringene var som følger:

Spørsmål 3, fra representanten Torstein Rudihagen til landbruksministeren, vil bli besvart av justisministeren på vegne av landbruksministeren, som er bortreist.

Spørsmål 11, fra representanten Asmund Kristoffersen til helseministeren, er trukket tilbake.

Spørsmål 12, fra representanten Ranveig Frøiland til olje- og energiministeren, utsettes til neste spørretime, da statsråden er bortreist.

Spørsmål 13, fra representanten Øyvind Vaksdal til olje- og energiministeren, vil bli besvart av miljøvernministeren på vegne av olje- og energiministeren, som er bortreist. Etter ønske fra miljøvernministeren blir dette spørsmålet flyttet og besvart etter spørsmål 29, som skal besvares av samme statsråd.

Spørsmål 19, fra representanten Karita Bekkemellem Orheim til utdannings- og forskningsministeren, vil bli tatt opp av representanten Asmund Kristoffersen.

Spørsmål 20, fra representanten Rita Tveiten til fiskeriministeren, vil bli tatt opp av representanten Leif Lund.

Spørsmålene 21 og 23, fra henholdsvis representantene Hill-Marta Solberg og Morten Høglund til nærings- og handelsministeren, utsettes til neste spørretime, da statsråden er bortreist.

Spørsmål 22, fra representanten Gjermund Hagesæter til nærings- og handelsministeren, er overført til landbruksministeren som rette vedkommende. Spørsmålet vil

imidlertid bli besvart av fiskeriministeren på vegne av landbruksministeren, som er bortreist.

Spørsmål 28, fra representanten Marit Nybakk til forsvarsministeren, er trukket tilbake.

S p ø r s m å l 1

Audun Bjørlo Lysbakken (SV): Jeg vil gjerne stille følgende spørsmål til utenriksministeren:

«Onsdag 5. mars d.å. opplyste Sør-Afrikas utdanningsminister i en orientering i parlamentet at Sør-Afrika har mottatt anmodninger om uhindret adgang for utenlandske selskap i landets utdanningssektor. Dette skal være ønsket av fire land i forbindelse med WTOs tjenesteforhandlinger. Ett av disse landene skal være Norge. I et intervju med avisa BusinessDay samme uke sa ministeren at en slik åpning vil bli «ødeleggende» for høyere utdanning i Sør-Afrika.

Er det riktig at Norge har fremmet en slik anmodning?»

Utenriksminister Jan Petersen: Tjenesteavtalen i WTO, GATS, ble opprettet for å gi en multilateral ramme av prinsipper og regler for handelen med tjenester. Målsettingen er å utvide handelen med tjenester under forhold med åpenhet, likebehandling og gradvis liberalisering, som et middel til å fremme økonomisk vekst for samtlige handelspartnere og utviklingen av utviklingsland.

De pågående tjenesteforhandlingene startet 1. januar 2000, på basis av et mandat fastsatt i tjenesteavtalen med målsetting om å videreføre den liberaliseringsprosess som ble påbegynt under Uruguay-runden. Forhandlingene er nå inne i en fase der landene fremmer anmodninger til hverandre. Norge har mottatt anmodning fra 23 land og har sendt anmodning til 51 land. Landene skal på grunnlag av anmodningene og de bilaterale drøftelsene av disse fremlegge åpningstilbud innen 31. mars i år. Norge har sendt anmodninger til 17 land, herunder åtte utviklingsland, om å påta seg forpliktelser for høyere utdanning og voksenopplæring. Handel med høyere utdanningstjenester er en voksende sektor internasjonalt. Norge er i dag en forholdsvis beskjeden eksportør av utviklingstjenester, men potensialet for norsk eksport innen enkelte områder, bl.a. for fjernundervisning, vurderes som betydelig også i land under utvikling.

I samtlige anmodninger til utviklingsland viser vi til de målsettinger for forhandlingene som ble gitt i mandatet fra WTOs ministerkonferanse i Doha 2001, og til tjenesteavtalens egne bestemmelser om hvordan utviklingslandenes interesser skal ivaretas. Vi viser bl.a. til GATS' artikkel IV, der det heter at «utviklingsmedlemslandenes økende deltakelse i verdenshandelens skal lettes» bl.a. ved «styrking av kapasiteten i deres innenlandske tjenestesektor og dens effektivitet og konkurransevne».

Dette er en integrert del av Norges anmodning til utviklingsland, som derfor inneholder et viktig samarbeids-element. Vi legger altså til grunn en annen tilnærming

enn overfor industrilandene. Norges anmodning til Sør-Afrika dekker åtte sektorer. Vi er inne i en prosess med bilaterale drøftelser for å klargjøre hvilke områder partene kan ha interesse av å gå videre med. Dersom Sør-Afrika i denne prosessen signaliserer at de ikke vil inkludere høyere utdanning i forhandlingene, vil Norge ikke forfølge anmodningen ytterligere. Det er i denne sammenheng viktig å understreke at det er helt opp til utviklingslandene selv hvorvidt de vil påta seg forpliktelser i tjenesteforhandlingene eller ikke.

Audun Bjørlo Lysbakken (SV): Jeg takker for svaret.

Jeg oppfatter utenriksministerens svar som et ja på mitt spørsmål, at Norge har levert en slik anmodning, og ber ham om å korrigere det hvis det er feil oppfattet. I så fall er det veldig interessant, for det er første gang Stortinget har blitt kjent med en av de konkrete anmodningene som Norge har levert til et annet land. Det ble altså kjent, ikke gjennom opplysninger fra Regjeringen til det norske storting, men gjennom opplysninger i et annet lands parlament. Den aktuelle opplysningen ble lagt fram av den sørafrikanske statsråden både i parlamentet og i media. Både opposisjonen i Stortinget og en rekke WTO-kritiske grupper har ved flere anledninger som kjent bedt om å få innsyn i hvilke land som har stilt hvilke krav om liberalisering til Norge i GATS-forhandlingene, og på samme vis hvilke krav Norge har stilt til hvilke land. Dette har Regjeringen vært uvillig til, med den begrunnelse at det kunne skade forholdet til andre land. Mener utenriksministeren at Sør-Afrika skader forholdet til Norge ved å offentliggjøre at Norge har kommet med en slik anmodning?

Utenriksminister Jan Petersen: Bare for at det ikke skal være noen misforståelser rundt selve saken, må jeg få lov til å understreke at de offentlige utdanningsinstitusjonene *ikke* berøres av anmodningene, fordi GATS-forhandlingene ikke angår offentlig tjenesteyting – bare så det er helt klart. Vi snakker her altså om dem som tilbyr tjenester. Det er klart at ethvert land – og jeg ser ikke noe galt i at Norge på dette området nettopp har tatt opp en slik problemstilling – vil ha godt av så gode tilbud som mulig når det gjelder utdanning. Og fjernundervisning er en viktig ting, som sikkert Lysbakken og jeg er enige om, hvor det kan ytes betydelige bidrag.

Når det så gjelder hans spørsmål, er svaret på det nei. Men det er også på siden av problemstillingen Norge må ta hensyn til. Når vi skal forhandle med andre land, er det slik at det er en ta-og-gi-situasjon. Det er ikke slik at Norge er det landet som først og fremst kan gi. Det er mange andre land som også krever ting. Hvis Norge alene går ut i front, må Norge ta hele byrden av den forhandlingen. Det vil avlaste andre i-land, og det går jeg ut fra at Lysbakken og jeg ikke er spesielt opptatt av, noen av oss.

Audun Bjørlo Lysbakken (SV): Jeg takker igjen for svaret.

Som utenriksministeren vet, har SV og andre partier ved gjentatte anledninger bedt om å få innsyn i hvilke krav Norge har mottatt fra andre land i GATS-forhandlingene. Men vi har stadig fått tilbakemeldinger om at dette ikke er ønskelig, eller til og med ikke mulig, som var versjonen fra Utenriksdepartementet på ett tidspunkt i høst. Senere er det blitt avklart at det er lovlig i forhold til WTO-reglementet å offentliggjøre den type opplysninger, men Regjeringen har holdt fast ved at det ikke er ønskelig. Da er jeg veldig interessert i å vite hvorfor Sør-Afrika kan fortelle om hvem som står bak de kravene Sør-Afrika har mottatt, når Norge ikke kan det. Den logiske konsekvens av den retorikk Regjeringen tidligere har hatt, burde være at Norge burde mene at Sør-Afrika burde latt være å offentliggjøre disse opplysningene. Mener vi det? Og hvis vi ikke mener det, hvorfor kan ikke Norge selv offentliggjøre de krav vi har mottatt fra andre land?

Utenriksminister Jan Petersen: Jeg må innrømme at jeg ikke er helt sikker på om jeg helt fikk tak i Lysbakkens resonnement akkurat nå. Poenget er altså at i enhver forhandling er det spørsmål om å ta og gi. Når betingelsklausulen gjelder her, betyr det at hvis alle andre land som har krav å fremme mot et annet land, regner med at det er Norge som først og fremst går i front, og som følgelig også må gi noe for å oppnå noe, vil det bare være Norge som må gi noe, og da vil andre i og for seg være gratispassasjerer i den prosessen. Og det har jo ikke noe med forholdet til Sør-Afrika å gjøre. Så det er ikke noen motsetning her. Men for ikke å gjøre dette mer dramatisk enn høyst nødvendig vil jeg også minne om hva jeg sa i mitt svar, nemlig at hvis Sør-Afrika i denne prosessen signaliserer at de ikke vil inkludere høyere utdanning i forhandlingene, vil jo ikke vi forfølge den anmodningen ytterligere. Så jeg må innrømme at jeg er ikke helt sikker på om jeg helt har fått tak i poenget med Lysbakkens spørsmålsrekke i dag.

Presidenten: Man får avklare det i en annen arena.

S p ø r s m å l 2

Britt Hildeng (A): «Mellom 5 000 og 10 000 døve bruker tegnspråk daglig. Norge har forpliktet seg til å anerkjenne at enhver person som tilhører en språklig minoritet, har rett til fritt og uhindret å bruke sitt minoritetsspråk. Tegnspråk er et slikt minoritetsspråk, men de tegnspråklige har ingen slike rettigheter.

Vil statsråden bidra til at Norge får sin egen tegnspråklov, og derigjennom gi døve rett til tegnspråk gjennom hele livsløpet?»

Statsråd Valgerd Svarstad Haugland: Norges Døveforbund har dei siste åra fleire gonger vore i kontakt med Kultur- og kyrkjedepartementet om spørsmålet om å lovfesta norsk teiknspråk som offisielt språk i Noreg. Ei lovfesting vil, slik dei ser det, sikra betre tilgang til informa-

sjon og dermed full deltaking og likestilling for døve i samfunnet.

Eg er oppteken av at døve skal kunna motta informasjon og delta i samfunnsdebatten på lik linje med høyrande. Det er likevel noko uklart om lovfesting av teiknspråket som offisielt språk er beste måten å oppnå dette på, og det vil vera nødvendig med ei nærmare vurdering av dette spørsmålet. Departementet vil greia ut dette og andre spørsmål på området – som eiga lov om teiknspråk, kartlegging av behovet for fulle språklege rettar, sikring av slike rettar i eksisterande lovverk og andre problemområde i samband med dette.

Departementet har bedt Statens senter for arkiv, bibliotek og museum å stå for utgreiinga. Utgreiinga vil bli gjennomført i nært samarbeid med døves organisasjonar. Eg vonar at utgreiinga vil liggja føre dette året.

Eg er òg kjend med at det ligg føre eit forslag i Nordisk Råd om å gjennomføra ei kartlegging av kva som skal til for å kunna innlemma teiknspråk i den nordiske språkkonvensjonen.

Britt Hildeng (A): Jeg takker statsråden for svaret.

Jeg er i likhet med statsråden opptatt av at døve skal kunne få delta på linje med andre. Men nå er det jo slik at ikke alle døve får det. Vi opplever spesielt at mange døve eldre er fortvilet over sitt møte med hjemmetjenesten og sykehjemstjenesten, der de ofte blir misforstått. De er isolerte og deprimerede fordi ingen kan kommunisere med dem.

Vil ministeren inntil vi får en egen tegnspråklov, i hvert fall bidra til at ansatte i omsorgssektoren har den tilstrekkelige språkkompetansen, og at dette skjer raskt? Det er mange som opplever at de er i en fortvilet situasjon.

Statsråd Valgerd Svarstad Haugland: Når det gjeld utdanning av dei tilsette, ligg det ansvaret på ein annan statsråd enn meg, og eg er vel ikkje fullt oppdatert heller på korleis situasjonen er. Men eg er heilt einig i grunnlaget for spørsmålet. Eg har òg lyst til å minna om at det var ein debatt om dette i Stortinget i 1991, der m.a. Grete Knutsen, Jon Lilletun og Hallgrim Berg engasjerte seg, og det vart òg sagt at det skulle gjerast utgreiingar då.

Det har vore mange statsrådar sidan den gongen. No er iallfall utgreiingar sette i gang. Vi ventar å få ein rapport i løpet av året, og den vil vi følgja opp. Målet er vi altså einige om. Men kva verkemiddel er best for å oppnå målsetjinga? Vi vil gjera kva vi kan for å klara å oppnå målet, slik at dei som høyrer dårleg, eller ikkje høyrer, kan bli fullt integrerte i samfunnet og få same informasjon som dei høyrande.

Eg vil òg gjera merksam på at vi har eit arbeid på gang med ei stortingsmelding om politikk for personar med nedsett funksjonsevne, og der har vi ei oppsummering av resultat og erfaringar med m.a. handlingsplanen for funksjonshemma. Her vil Utdanningsdepartementet gi innspel til omtale av dei mange tiltaka som er sette i verk knytt til anerkjenning av teiknspråket som eige språk og

oppfølging av den lovfesta retten til opplæring på teiknspråk.

Britt Hildeng (A): Det er riktig at spørsmålet, og det jeg også skal stille nå, kanskje er litt på siden, men det handler om språk. Jeg føler at vi i mangel av en egen språklov for tegnspråk og i mangel av egne rettigheter på dette området møter en rekke situasjoner hvor nettopp språk blir en hindring, og mangel på språk blir en vanskelighet for døve.

Jeg har hatt flere saker i forbindelse med kommuner som ikke vil kjøpe plasser for sine døve eldre på institusjoner som er egne institusjoner for døve, eller i sykehjem der hvor man har egne avdelinger for døve. Blant annet er det knyttet en sak opp til Conrad Svendsens institusjon.

Jeg vet det faller utenfor saksområdet, men allikevel, det handler om språk, og i så måte vil jeg spørre om det er noe ministeren kan bidra med i forhold til å finne løsninger på dette.

Statsråd Valgerd Svarstad Haugland: Eg er litt forbausa over oppfølgingsspørsmålet, for eg har ikkje kunna førebu meg på å svara på det spørjaren stiller spørsmål om. Det er òg område som eg ikkje har ansvar for.

Men for å seia det sånn: Eg takkar for engasjementet i saka. Hernes vart oppfordra til å gjera noko i 1991. Det vart ikkje gjort særleg mykje. No har vi iallfall sett i gang eit arbeid. Eg er òg glad for det engasjementet som spørjaren har i Nordisk Råd, for å kartleggja det same. Så får vi då etter kvart som eg får informasjon, og vi får ein gjennomgang av saka, sjå kva vi kan gjera frå vårt departement. Men eg er òg overtydd om at det med engasjementet i både Kommunaldepartementet, Sosialdepartementet, Utdanningsdepartementet – eg trur det var fleire departement som var involverte i spørsmålsstillinga – ligg til rette for at vi skal løfta fram denne gruppa og visa tydeleg dei rettane dei skal ha. Og som sagt, det vil òg bli gitt innspel i forhold til grunnskule og vidaregåande skule når det gjeld opplæring i teiknspråk, i den stortingsmeldinga som kjem snart.

Presidenten: Presidenten minner om at statsråden har full anledning til å reservere seg mot å svare, hvis spørsmålet ikke er relevant.

Statsråd Valgerd Svarstad Haugland: Eg har lyst til å minna presidenten om at han kan òg avvisa spørsmål.

S p ø r s m å l 3

Presidenten: Dette spørsmålet, fra representanten Torstein Rudihagen til landbruksministeren, vil bli besvart av justisministeren på vegne av landbruksministeren.

Torstein Rudihagen (A): «Den 26. februar d.å. ble en småbruker kastet ut fra barndomshjemmet, husmanns-

plassen Hakkloa. Han og hans foreldre har vært leilendinger siden 1919. Vilråa for statlig ekspropriasjon til brukeren etter § 14 i jordlova synes her å være oppfylt. Han har fremmet sak om ekspropriasjon. Landbruksdepartementet har ikke imøtekommet dette. I Dagbladet 27. februar d.å. uttaler jusprofessor Carl August Fleischer at han helt klart har rett til å overta eiendommen.

Hva vil statsråden gjøre for å rette opp denne uretten?»

Statsråd Odd Einar Dørum: Jo Arne Ødegård søkte i februar 1998 om ekspropriasjon av husmannsplassen Hakkloa Vestre under gnr. 67 bnr. 1 i Oslo, der Carl Otto Løvenskiold er eier. Etter en grundig saksforberedelse med flere befaringer og møter hvor partene og Landbruksdepartementet var til stede, vedtok Landbruksdepartementet ved daværende landbruksminister Bjarne Håkon Hanssen 18. juli 2001 ikke å ekspropriere eiendommen til fordel for Ødegård. Søkeren klaget til Kongen, men klagen ble ved kgl. resolusjon av 5. februar 2002 ikke tatt til følge.

I alle ekspropriasjonssaker skal en forsøke å finne fram til en minnelig ordning som ivaretar partenes interesser og formålet med ekspropriasjonsbestemmelsen. Det ble derfor av avgjørende betydning for utfallet av ekspropriasjonssaken at Carl Otto Løvenskiold under sakens gang hadde tilbudt seg å selge eiendommen til Ødegård. Landbruksdepartementet fant at dette var et tilfredsstillende tilbud sett i lys av lovens formål, og at merfordelen ved å ekspropriere ikke oppfylte lovens ufravikelige krav om at ekspropriasjonsinngrepet utvilsomt måtte være mer til gagn enn skade. Merfordelen var, slik departementet så det, at Ødegård eventuelt ville stå fritt til å selge plassen også til andre enn egne livsarvinger, adoptivbarn, ektefelle eller registrert partner.

Vedtaket om ikke å ekspropriere var betinget av at Løvenskiold stod ved sitt tilbud, og Ødegård ble derfor gitt en nærmere angitt frist for å melde fra til Landbruksdepartementet om han ønsket å overta plassen, slik Løvenskiold tilbød.

Landbruksdepartementet mottok ingen slik melding innen fristen. Ødegård har etter at fristen løp ut, kommet tilbake og bedt om at den måtte forlenges. Departementet kunne ikke forlenge fristen uten Løvenskiolds samtykke. En slik fristforlengelse ville i så fall være i strid med de regler som gjelder for omgjøring av vedtak til skade for én part. Løvenskiold aksepterte ikke noen fristforlengelse, og departementet gav derfor beskjed om at saken var å anse som ferdigbehandlet.

Jo Arne Ødegård har etter dette gått til sak mot staten med påstand om at klagevedtaket er ugyldig. Oslo tingrett har ennå ikke tatt stilling til spørsmålet. Jo Arne Ødegård har videre søkt om ekspropriasjon på nytt. Søknaden er forelagt Løvenskiold, som mener det ikke er grunnlag for å behandle noen ny søknad.

Det er pr. i dag ikke tatt standpunkt til om den nye søknaden til Ødegård skal realitetsbehandles nå, eller om en skal avvende behandlingen og avgjørelsen av den til Oslo tingrett har tatt stilling til om foreliggende vedtak er

gyldig. Landbruksdepartementet tar sikte på å avklare dette spørsmålet med det første.

Torstein Rudihagen (A): Slik eg oppfattar det, er jussen her veldig klar når det gjeld jordlova frå 1995, som seier at departementet kan ekspropriere «til føremon for leigaren, barna eller barnebarna hans». Dette er uttrykkeleg Stortingets vilje. Ifølgje Dagbladet den 27. februar seier Carl August Fleischer at dette faktisk har vore gjeldande rett heilt attende til 1928.

Spørsmålet her blir rett og slett om det er Regjeringas vilje at den siste husmannen i Nordmarka ikkje skal få overta husmannseigedommen som har vore driven av hans familie i generasjonar, med eit nødvendig driftsgrunnlag. Kva er det rimelege i dette?

Eg er kjend med det tilbodet frå Løvenskiold som statsråden refererer til. Rettare sagt: Det var eit utkast til ein avtale, som seinare er trekt attende, eit utkast som inneheldt ein god del klausular. Ein skulle ikkje få drive med sau, og ikkje med geit, og ein skulle ikkje få overdra eigedommen til andre enn barna sine – ikkje eingong til eventuelle adopsjonsbarn. Spørsmålet mitt blir: Kvifor skulle dei godta dette, når det har vore Stortingets vilje å gi rett til å overta eigedommen, med driftsgrunnlag?

Statsråd Odd Einar Dørum: Jeg har gjort rede for en saksbehandling på et område som ikke er mitt, men spøreren valgte meg, som ikke er fagstatsråd, for å få et svar. Da må svaret selvfølgelig bli knapt og ikke så velvillig som spøreren antakelig hadde ønsket seg.

Det forelå en saksbehandling under den tidligere regjeringen i 2001. Den saksbehandlingen falt ikke ut til fordel for ekspropriasjon. Deretter har det vært en runde som har ført til et resultat som er vel kjent. Det Landbruksdepartementet nå gjør, er å vurdere om de skal gå inn på det nye initiativet om ekspropriasjon, eller om de skal avvente Oslo tingretts behandling.

Jeg kan ikke si mer om det, fordi det er den status saken nå har. Jeg er overbevist om at landbruksministeren, når han er tilbake fra sin reise, vil gå inn i dette spørsmålet.

Torstein Rudihagen (A): Takk for det, for det ser eg på som litt lovande.

Saka ligg, som statsråden refererer til, til ny behandling fordi tilbodet frå Løvenskiold er trekt attende, føresetnadene har endra seg og det er fremma ny søknad om ekspropriasjon. Som òg Fleischer seier i ei juridisk fråsegn, er det ikkje grunnlag for å behandle søkjaren og Vestre Hakkloa på nokon annan måte enn det som generelt gjeld for avvikling av husmanns- og leiglendingsforhold og liknande.

Sist saka var til behandling, gjekk både lokale og regionale landbruksmyndigheiter inn for søknaden. Og det er rett som statsråden seier, at det er teke ut stemming, det ligg an til rettssak. Det beste hadde jo vore å unngå det. Eg prata med advokaten til vedkommande så seint som i går kveld. Han seier at han har bedt om at rettssaka blir liggjande til ein har fått behandla den nye søknaden. Eg

håpar inderleg at den nye søknaden som no ligg i departementet, blir behandla på ordinær måte. Det finst rettspraksis for det. Det er mange liknande saker, uavhengig av eit eventuelt tilbod frå Løvenskiold i denne saka.

Statsråd Odd Einar Dørum: Enhver som har vært litt i nærheten av problemstillingen i Nordmarka, har ulike følelser rundt det og vet også at det er ulike juridiske forhold som skal avveies. Jeg er helt overbevist om at landbruksministeren vil gå inn i det, og at han vil avveie alle fakta som foreligger – også nye fakta i saken. Jeg ser det selvfølgelig som min plikt å bringe de argumenter som er framført overfor meg, videre. Det vil følgelig skje.

S p ø r s m å l 4

Øyvind Korsberg (FrP): «I avisen Nordlys 25. februar 2003 fremkommer det at blant de strafferettslig utilregnelige i Tromsø er det fem–seks personer som daglig begår lovbrudd på oppdrag fra andre kriminelle. Blir de tatt, slipper de ut igjen etter et kort avhør og kan i neste øyeblikk begå nye lovbrudd uten strafferettslig reaksjon.

Hva vil statsråden gjøre for å sette en stopper for denne type kriminalitet, utført av utilregnelige personer?»

Statsråd Odd Einar Dørum: La meg på bakgrunn av avisartikkelen det vises til, først få understreke at den som ber utilregnelige personer om å begå lovbrudd, som regel vil kunne straffes for medvirkning. Man kan altså ikke slippe unna straff ved å oppfordre utilregnelige personer til å begå handlingen. Medvirkningsansvaret er selvstendig og ikke betinget av at hovedmannen kan straffes. Straffeprosessloven åpner også for at medvirkeren kan pågripes og eventuelt varetektsfengsles, dersom det antas å være påkrevd for å hindre at personen på ny medvirker til en straffbar handling som kan medføre høyere straff enn fengsel i seks måneder.

Så til reaksjoner mot utilregnelige lovbrøyttere. Stortinget vedtok den 11. juni 2001 følgende:

«Stortinget ber Regjeringen vurdere en endring i straffeloven, slik at utilregnelige lovbrøyttere som begår klart samfunnsskadelig kriminalitet i større grad enn i dag skal kunne idømmes tvungent psykisk helsevern eller tvungen omsorg.»

I Stortingets spørretime den 13. mars 2002 stilte representanten Gjøl spørsmål til meg som justisminister om hvordan jeg ville følge opp vedtaket. Jeg svarte bl.a. dette:

«Vilkårene er strengere enn før, men jeg vil understreke at samfunnet fortsatt kan beskytte seg mot dem som er farlige. Utilregnelige lovbrøyttere som ikke er farlige, men plagsomme, kan imidlertid ikke ilegges en særreaksjon. Slik sikringsreglene ble praktisert, er ikke forskjellen fra tidligere rett særlig stor.

Jeg vil følge opp Stortingets vedtak på flere måter. For det første vil jeg ta et initiativ overfor helseministeren i løpet av kort tid. Videre vil jeg drøfte saken med riksadvokaten på neste kontaktmøte. Jeg vil parallelt

følge utviklingen nøye for å se hvordan bestemmelsene om særreaksjoner for utilregnelige fungerer i praksis. Jeg tror det kan være grunn til å vurdere dette spørsmålet før den generelle etterkontrollen etter om lag tre år.»

Den 16. april 2002 bad Justisdepartementet Helsedepartementet om å vurdere om det kan gjøres endringer i psykisk helsevernloven som kan sikre at psykotiske lovbrutere som begår klart samfunnsskadelig kriminalitet, kan tas hånd om av det psykiske helsevernet. Helsedepartementet svarte da at det ikke kan gjøres noe innen dette departementets lovgivning.

Den aktuelle gruppen kriminelle representerer et problemområde som angår både helsevesenet og strafferettspleien. Dialogen med helsesiden bør derfor fortsette, og for politiet er det en prioritert oppgave å gjennomføre forebyggende arbeid rettet mot denne målgruppen. Erfaringene så langt tilsier imidlertid at det vil være aktuelt – slik jeg ser det – å gå gjennom særreaksjonsreglene før den ordinære etterkontrollen for å vurdere på nytt om anvendelsesreglene for forvaring og tvungen omsorg bør utvides. Med andre ord: Jeg synes det er aktuelt å gjennomføre det jeg ved svar i fjor sa at jeg ville vurdere å gjøre.

A n n e B e r i t A n d e r s e n hadde her overtatt presidentplassen.

Øyvind Korsberg (FrP): Jeg takker statsråden for svaret.

Jeg må ærlig talt si at jeg er litt skuffet over svaret. Her blir fra justisministerens side fremdeles mye prat, men veldig lite handling. Det har altså gått et år siden sist dette spørsmålet ble reist i Stortinget, og det har fremdeles ikke skjedd noe som helst. Det er et problem som øker i styrke. Også andre kriminelle ser muligheten til å benytte de strafferettslig utilregnelige til å begå kriminalitet. Det synes jeg er beklagelig.

Politimester Truls Fyhn i Tromsø har også tatt opp dette en rekke ganger og advarer mot det økende problemet. Når vil statsråden komme med konkrete tiltak for å få disse kriminelle ut av samfunnet, for å si det sånn, slik at man kan få lov og orden igjen i Tromsø?

Statsråd Odd Einar Dørum: For det første har jeg inntrykk av at lov og orden gjelder i Tromsø. For den gruppen som vi snakker om her, som er såkalt ufarlige og som faller mellom forskjellige lovverk, er det et system som ikke er tilfredsstillende. Det har representanten helt rett i.

Det er også slik at det Stortinget i sin tid bad om, var at man skulle se på hva man kunne gjøre i henhold til helselovgivningen. Der er det avklart at det er lite man kan gjøre. Da akter jeg å gjennomføre det jeg sa, nemlig en etterkontroll i forbindelse med strafferettslige særreaksjoner før etterkontrolltiden, for nettopp å kunne reagere.

Så sa jeg videre i mitt første svar, som jeg synes må være viktig, at den som bidrar til at noen som er utilreg-

nelige, på denne måten begår en kriminell handling, kan rammes ved hjelp av medvirkningsbestemmelsen. Og medvirkningsbestemmelsen i norsk lovgivning er streng. Den bør man da også kunne benytte aktivt fra politiets side. Men jeg ser ingen grunn til å vente med etterkontrollen, bl.a. av de grunner som representanten tar opp i sitt spørsmål, og fordi jeg følger opp det svaret jeg gav i fjor, på den måten som jeg har gjort i det første svaret til representanten.

Øyvind Korsberg (FrP): Jeg takker statsråden for svaret.

Det viktigste her er jo å få bort de strafferettslig utilregnelige, for da har man også eliminert at andre kriminelle kan bruke dem som et verktøy for å begå kriminalitet.

Oppfattet jeg statsråden rett, at det er et mangelfullt ansvarsforhold mellom det som har med justis og det som har med helse å gjøre, ber jeg i alle fall statsråden om å gripe fatt i det øyeblikkelig. Jeg vil også gjerne vite om Regjeringen kommer til å ta høyde for dette i revidert statsbudsjett, for det har jo også en økonomisk side som må følges opp. Det hjelper jo ikke å vedta lover hvis man ikke følger dette opp i praksis ved hjelp av økonomiske midler. Jeg vil gjerne ha et svar på det.

Statsråd Odd Einar Dørum: Det som blir lagt fram i revidert nasjonalbudsjett, vil komme der. Det vil i alle fall komme noe som er i slekt med dette, som Stortinget tidligere er gjort kjent med, nemlig det å kunne overføre noen som er dømt til forvaring, og det er ikke denne gruppen, som deretter da skal kunne behandles og hjelpes lokalt. Det skal, som det er omtalt tidligere i forbindelse med budsjettet til Stortinget, overføres fra Sosialdepartementet til Justisdepartementet. Det betyr at vi kommer sterkere inn i dette feltet. Det synes jeg er riktig.

Når det gjelder dette feltet, har jeg hatt en dialog med helsemyndighetene. Vi har konstatert at de mener at lovgivningen ikke rekker lenger. Da er det min plikt nettopp å bore i denne grenseflaten, slik at jeg skal være sikker på at denne grenseflaten ikke blir en gråsoner. Det var derfor jeg svarte det allerede i mitt første svar.

Når det gjelder medvirkning, er medvirkning til kriminalitet alvorlig. Det er allerede straffbelagt. Det er all mulig grunn til å ta dem som bidrar til medvirkning, enten det gjelder i forhold til strafferettslig utilregnelige eller barn. Det har Stortinget markert ved en rekke sammenhenger, og det har også jeg gjort som justisminister. Men representanten og jeg har en felles oppfatning: Vi bør ikke ha gråsoner, og derfor bør vi gå inn i det. Det akter jeg å gjøre ved å iverksette etterkontroller.

S p ø r s m å l 5

Jan Arild Ellingsen (FrP): Jeg ønsker å stille følgende spørsmål til justisministeren:

«I flere medieoppslag den siste tiden er det vist til at det er betydelig mangel på varetektsplasser rundt om i landet. Det hevdes at fortvilte politijurister må løslate

gjengangerkriminelle fordi det ikke finnes ledige varetektsceller. Et annet viktig moment i så måte er det negative signal dette gir folk flest, samt at den kriminelle ikke får en umiddelbar reaksjon.

Hva vil statsråden foreta seg for å bedre det som ser ut til å være et landsdekkende problem?»

Statsråd Odd Einar Dørum: Som justisminister ser jeg meget alvorlig på de forhold representanten Ellingsen tar opp. Jeg har derfor tatt initiativet til flere tiltak som skal bedre varetektssituasjonen. Dette er tiltak som kommer i tillegg til utvidelsen av soningskapasiteten som ble iverksatt fra høsten 2002 og fram til i dag.

I løpet av første halvår i år er flere tiltak allerede gjennomført eller planlagt gjennomført:

- 15 lukkede varetektsplasser ved Ullersmo fengsel ble tatt i bruk fra 1. mars dette år.
- Minimum seks nye dubleringer vil bli tatt i bruk ved Bergen fengsel fra 1. april dette år.
- 40 celler i Oslo fengsel, som Oslo-politiet har utlånt, frigis i månedsskiftet mars/april.
- Seks ekstra lukkede plasser er tatt i bruk i Skien fengsel.
- Elleve lukkede plasser er frigjort i Trondheim fengsel fra årsskiftet.

Dette utgjør til sammen 78 fengselsplasser innen første halvår. I januar og februar i år ble det i tillegg hver måned gjennomført totalt 26 dubleringer ved ulike fengsler for å avhjelpe situasjonen, og da snakker vi om dubleringer utover de flermannsrom som vi har i åpne institusjoner, og de flerceller vi bl.a. har i Åna fengsel i Rogaland.

Kriminalomsorgens sentrale forvaltning samarbeider tett med Politidirektoratet, slik at kommunikasjon og rutiner mellom politiet og kriminalomsorgen skal fungere best mulig, og situasjoner med løslatelse av seriekriminelle unngås.

Det kan synes som de nå iverksatte tiltak allerede har begynt å virke. Fengselsdirektørene rapporterte den 9. mars kl. 24.00 at det ikke var noe brudd på den såkalte selvpålagte 24-timersregelen. Den vanskelige varetektssituasjonen har medført at flere personer har sittet for lenge i politiarrest i forhold til denne regelen. Den positive tilbakemeldingen på dette feltet er en god indikasjon på at varetektssituasjonen har bedret seg.

Eventuelle ytterligere tiltak for å øke antall fengselsplasser vil bli vurdert i tilknytning til den løpende budsjettprosessen.

Jan Arild Ellingsen (FrP): Jeg takker for svaret så langt.

Det høres jo veldig positivt ut. Det betyr, hvis jeg skal trekke dette videre, at vi ikke trenger å forvente noen flere negative oppslag i media om mangel på varetektsplasser, med det håndgrepet som ministeren her viser til. Hvis det er korrekt, er vi veldig glad for det. For noe av det viktigste ved ikke å ha nok kapasitet, er at de kriminelle ikke umiddelbart får en reaksjon som er påkrevd, og –kanskje aller viktigst – at man ikke gir et signal til ofrene for kriminalitet om at deres situasjon ivaretas på

en god og forsvarlig måte. Det er min hovedbekymring i forhold til denne saken.

Det neste jeg skal spørre ministeren om i forlengelsen av dette, er om ministeren er fornøyd med dagens situasjon i forhold til varetektssituasjonen.

Statsråd Odd Einar Dørum: En kan vel aldri være fornøyd så lenge en har soningskø og manglende soningskapasitet. Men det som er kjent, er jo at prioriteringen ved soning er: 1. varetekt, 2. alvorlig kriminalitet, bl.a. gjengkriminalitet, og 3. voldskriminalitet. Men når vi kjører fengslene med 95 pst. kapasitet, som vi har gjort i 2001 og 2002, så kan det oppstå situasjoner i forhold til å forebygge dette, og det kan selvfølgelig også føre til at fanger blir transportert langt i dette landet. Jeg har da tatt initiativet til at politiet og kriminalomsorgen har en så tett kontakt at de vet om hverandre, slik at man ikke skal komme i den situasjonen at prioriteringsgruppe 1, varetekt, kommer ut med den situasjonen som representanten nevner. Det blir uakseptabelt at man ikke kan sette noen inn som skal settes inn. Derfor har vi jo også i en rekke situasjoner brudd på 24-timersregelen som vi har selvpålagt. Og jeg ser det at vi har færre brudd, som en indikasjon på at vi da også har kapasitet. Men jeg kommer til å følge det nøye. Det vil alltid være et press på dette så lenge vi har for liten soningskapasitet. Men jeg kommer til å følge det tett, for det er uakseptabelt at vi ikke kan sette dem inn i varetekt som skal dit.

Jan Arild Ellingsen (FrP): Igjen: lyse utsikter, ja, for justisministeren, men dog med et par små betenkeligheter. Det ene som han var inne på selv, var forholdene rundt kostnadene. En ting som bekymrer politidistriktene ute, er at de tidvis har store kostnader ved å transportere fanger – jeg holdt på å si land og strand rundt. Og det betyr at store deler av driftsbudsjettene deres går med til å dekke reisekostnader og transportkostnader i denne sammenhengen. Det er slik at også justissektoren har sin budsjettregulering hver høst, hvor det viser seg at det har vært store summer som har gått gjennom systemet. Og min utfordring, som mitt siste spørsmål her, blir: Kan justisministeren tenke seg å vurdere endringer i forhold til dagens ordning, hvor man f.eks. får en sentral budsjettpost som dekker all fangetransport i landet? Og kunne justisministeren tenke seg en ordning hvor det ble gjort til en overslagsbevilgning, så man slapp disse store avvikene i forhold til det som var budsjettet? Jeg forutsetter at det er behovet som ligger til grunn for fangetransporten, som bør være avgjørende her, ikke budsjettposten – for den sprekker etterpå uansett.

Statsråd Odd Einar Dørum: Representanten har helt rett i at det kan bli dyre transporter. Dette gjør vi jo selvfølgelig for å unngå å komme i den situasjonen at noen blir satt løs som ikke skal settes løs. Det er ikke noen tvil om at det kan virke belastende til tider i politidistriktene. Det vet jeg, så mye som jeg har reist og besøkt dem.

Jeg er vel kjent med at det har vært forslag om å gjøre dette til en post på den måten representanten Ellingsen har sagt. Det kan ikke jeg ta opp nå. Men det er i så fall et budsjettspørsmål. Det jeg i hvert fall vil bidra til, er å sørge for å følge opp det initiativet som representanten Ellingsen i sin tid fikk flertall for, nemlig at vi skal se om vi kan effektivisere kostnadene, bl.a. ved å sette ut transporten til andre enn politiet, men under politiets ledelse og kontroll. Vi skal ha et prøveprosjekt for nettopp å få mer innsikt. Det skal jeg selvfølgelig aktivt bidra til.

S p ø r s m å l 6

Per Roar Bredvold (FrP): Jeg ønsker å stille justisministeren følgende spørsmål:

«I Engerdal kommune i Hedmark har lensmannen mer eller mindre oppfordret folk til angiveri i forbindelse med ulovlig snøscooterkjøring. I tillegg bruker man store ressurser på å bekjempe denne kjøringen. Samtidig er det mange som spør seg om dette er riktig bruk av tid og ressurser.

På generelt grunnlag, kan statsråden si hvor alvorlig ulovlig kjøring med snøscooter, sammenlignet med andre lovbrudd, er?»

Statsråd Odd Einar Dørum: Regjeringen legger til grunn at forbudet mot motorferdsel i utmark skal opprettholdes, og at brudd på loven håndheves.

Den restriktive holdning til ulovlig snøscooterkjøring i utmark synes også å ha bred støtte i befolkningen.

Ulovlig motorferdsel representerer mange steder i landet et stort og økende problem. Våre naturområder belastes stadig hardere gjennom økt snøscooterbruk. Snøscooterkjøring bryter stillheten i naturen og forstyrrer vilt og fugler. Naturen er viktig for menneskene, og fravær av motorstøy er for mange en forutsetning for å få de gode naturopplevelser.

Etterlevelse av de lover Stortinget har vedtatt, forutsetter dessverre ofte kontroll og sanksjoner fra politiets side. Dette gjelder også lov om motorisert ferdsel i utmark og vassdrag. Stortinget er ved vedtagelsen klar over at en straffesanksjonering forutsetter ressursbruk i politiet.

Politiet samarbeider godt med Statens naturoppsyn, lokale og regionale miljøvernmyndigheter og andre oppsynsordninger. I den forbindelse nevnes at Det sentrale samarbeidsutvalg for naturoppsyn i år samstemt har vedtatt å prioritere bekjempelse av ulovlig snøscooterkjøring ved oppsyn. Oppsynet vil skje i et samarbeid mellom flere aktører, med politiet i spissen.

Informasjon fra publikum er viktig for politiet på mange områder. For de alvorligste straffbare forhold er det opprettet tipstelefoner, for å gjøre det enklest mulig for befolkningen å komme i kontakt med rette vedkommende når de har opplysninger av verdi.

Jeg ser ikke på dette som å være i nærheten av «angiveri», men som at det lokale politi i sin normale informasjonsinnhenting også på miljøvernområdet henvender seg til publikum for å få bistand til å avdekke straffbare

forhold. Jeg vil likevel legge til at mange av de opplysningene politiet får fra publikum om ulovlig snøscooterkjøring, er i form av klager på støy og uvettig kjøring. Dette skal politiet ta på alvor.

Min bekymring knyttes desto mer til det økende antall meldinger om ulike former for trakassering og trusler som forekommer overfor oppsynspersonell og andre som er kritiske til ulovlig kjøring med snøscooter. Trusler og skadeverk kan selvsagt ikke aksepteres, og jeg er tilfreds med at oppsynets ledere gir uttrykk for at oppsynsvirkosomheten vil bli intensivert i de områder man vet er utsatt for villmannskjøring.

Politiets innsats for å forebygge og avdekke snøscooterkjøring vil av og til være slik at man må konsentrere seg om ett problemområde i en periode for å vise at overtredelser ikke tolereres. Det kan være at dette i en periode nødvendiggjør økt ressursbruk, kanskje på bakgrunn av henvendelser fra publikum. Dette er og skal være den enkelte politimesters vurdering, på bakgrunn av de vurderinger som er foretatt. For øvrig forutsettes politiet å drive naturoppsyn i den ordinære, forhåndsplanlagte tjeneste, hvilket på denne tid av året regelmessig vil medføre snøscooterkontroller.

Per Roar Bredvold (FrP): Jeg takker statsråden for svaret, som var blant de lengste svarene jeg noensinne har fått på spørsmål, så det tolker jeg positivt. Men det gav ikke noe svar på det jeg egentlig spurte om, hvor alvorlig ulovlig snøscooterkjøring er i forhold til andre lovbrudd. Det var det jeg tenkte på.

Når det gjelder den kommunen vi snakker om, Engerdal i Hedmark, så er det en forholdsvis liten kommune sett i folketall. Den er stor i omfang, men liten i folketall. Desto viktigere er det å se hvor mange registrerte snøscootere det er i kommunen. Det er 246, og i forhold til folketallet er det mye. Da skulle man kanskje undres om store deler av befolkningen mener at snøscooterkjøring er en alvorlig forseelse.

Det jeg lurte på i spørsmålet, var hvor alvorlig ulovlig snøscooterkjøring er sammenlignet med andre lovbrudd. Jeg vil også presisere at det ikke er tvil om at ulovlig snøscooterkjøring er ulovlig, selvfølgelig.

Statsråd Odd Einar Dørum: Det ville bli veldig spesielt hvis en justisminister fra Stortingets talerstol begynte å gradere alvorligheten av lovbrudd. Da ville justisministeren i praksis begynne å sette seg utover Stortingets lovbehandling. Og der kan det som kjent eksistere politisk uenighet. Noen mener at noe skal sanksjoneres mildere enn det andre representanter mener, noen mener at det skal sanksjoneres strengere. Men en justisminister har en plikt til å følge de lover som gjelder. Hvis man ikke vil det, bør man vel kanskje finne på noe annet.

Det er slik at vi har en lovgivning, og den lovgivningen skal selvfølgelig håndheves ut fra lokale forhold. Det er ingen tvil om at dette er et konfliktområde, på grensen mellom det folk opplever som rett og rimelig lokalt, og det som andre opplever som rett og rimelig – også lokalt. Det tilhører de vanskelige områder som politiet har. Så

vidt jeg vet, prøver politiet å utøve dette etter beste skjønn. Skal man reise kritikk på dette området, må man gå til lovgivningen og se om den skal være annerledes. Men så lenge vi har loven, er det min plikt å sørge for at den blir opprettholdt og utøvd av politiet, uansett på hvilke områder det gjelder.

Per Roar Bredvold (FrP): Grunnen til at dette spørsmålet har kommet opp, er selvfølgelig de knappe ressurser som politiet og lensmannsetaten har, og hvordan de bruker de ressursene. Og det er en del, som sagt, som reagerer på at det brukes ganske mye ressurser på akkurat dette.

Ordet «angiveri» kan selvfølgelig tolkes. Men når en lensmann oppfordrer folk til å melde fra, så er vel det kanskje noe i nærheten av angiveri, for det er ikke så ofte lensmannen eller politiet oppfordrer folk til å melde fra om liksom alle saker. Men i denne konkrete saken gjør man altså det.

For øvrig tror jeg at mye ligger i det å legge ting til rette. Snøscooterkjøring skaper næring og kan også skape arbeidsplasser i et distrikt hvor det er knapt med arbeidsplasser. Både miljøhensyn og næringshensyn må her gå mer hånd i hånd, slik at man finner traseer hvor det er lovlig å kjøre. Villmannskjøring ønsker ingen å ha, men sunn, fornuftig bruk av snøscooter tror jeg er til gagn for de aller, aller fleste.

Statsråd Odd Einar Dørum: Representanten og jeg er enige om én ting, at uansett hvem som kjører snøscooter, så skal de kjøre som folk. Jeg vil presisere at en del av de klagen som politiet får, går på støy og uvetting kjøring.

På noen steder i landet – jeg vil ikke gå inn på hvor – er det da også lagt opp til nettopp en slik avveining som representanten tar opp, i form av løyper. Det underliggende stridsspørsmålet er avveiningen mellom miljøhensyn og den aktive fritidsinteresse som snøscooterkjøring er. Det ligger i lovreguleringen.

På generelt grunnlag vil jeg si at når politiet ber om tips fra publikum, kalles ikke det på norsk «angiveri», det kalles «å bære vitnemål». Så får vi heller diskutere hvor vi skal ha lov. Representanten og jeg er sikkert noe uenige om hvor vi lovgir, og hvor vi ikke gjør det. Men så lenge vi har lovgivning, må loven følges. Jeg er i hvert fall glad for at vi i fellesskap kan være enige om at den som har kjøretøyet, skal vise vett og kjøre på en skikkelig måte. Det er i alle fall et godt bidrag til lov og orden, uansett hvor man kjører.

S p ø r s m å l 7

Ulf Erik Knudsen (FrP): Jeg tillater meg å stille justisministeren følgende spørsmål:

«Det vises til artikkel i VG 6. mars d.å. på side 9. I artikkelen omtales en kvinnelig drosjesjåfør som i mars 2000 ble utsatt for grov vold. Den antatte gjerningsmannen er ikke innbrakt av politiet, og det er mye som tyder på at politiet ikke har anstrengt seg vesentlig for å finne

ham. Politiet har imidlertid vært svært effektive i arbeidet med å straffeforfølge sjåføren for en fartsbot.

Hva synes statsråden om politiets prioriteringer i denne saken?»

Statsråd Odd Einar Dørum: Politidirektoratet har opplyst at den kvinnelige drosjesjåføren i 1998 ble ilagt et forelegg etter en fartsøvertredelse. Forelegget ble vedtatt. Det er forsøkt inndrevet, men er ikke betalt. Så langt om dette forholdet.

Samme drosjesjåfør ble i mars 2000 utsatt for en voldsepisode der hun ble slått ned av en passasjer. Saken har vært under etterforskning ved Søndre Buskerud politidistrikt. En person er mistenkt for forholdet. Politiet har imidlertid ikke lyktes med å avhøre han, da han siden 1998 har oppholdt seg i utlandet og meldt utvandring fra Norge. Hans oppholdssted har fram til årsskiftet vært ukjent for politiet. Han har i perioden vært etterlyst i politiets interne registre, uten at dette har gitt resultat.

Mistenkte meldte flytting tilbake til Norge i november 2002, og politimesteren opplyser at vedkommende vil bli avhørt i nær framtid.

For ordens skyld: Drosjesjåførens brudd på vegtrafikklovens bestemmelser og den voldsepisoden hun ble utsatt for, er to saker uten noen sammenheng. Det forhold at en straffeforfulgt person på et senere tidspunkt selv blir utsatt for en kriminell handling, kan med andre ord i utgangspunktet ikke tillegges vekt i forhold til irettesføringen av den straffbare handlingen vedkommende selv har forøvet.

Men det er selvsagt slik at jeg ser meget alvorlig på den handling drosjesjåføren ble utsatt for, og voldssaker skal prioriteres høyt i alle politidistrikter. Det er derfor uheldig og beklagelig at etterforskningen i denne konkrete saken har pågått i så lang tid uten at gjerningsmannens identitet er blitt klarlagt. Politimesteren opplyser at saken har hatt høy prioritet, og at etterforskningen av saken ikke på noe tidspunkt har vært lagt bort.

Dette legger jeg grunn, og jeg understreker også det allmenne: Vi skal ikke ta lett på voldskriminalitet. Det som drosjesjåføren ble utsatt for, er selvfølgelig totalt uakseptabelt fra samfunnets side, og det er uakseptabelt uansett hvem som gjennomfører det.

Ulf Erik Knudsen (FrP): Jeg takker for svaret. Det er meget hyggelig å høre at justisministeren garanterer oss at det vil bli foretatt et avhør i nær fremtid.

Jeg har fulgt denne saken et års tid. I går var det faktisk tre år siden den kvinnelige taxisjåføren ble utsatt for denne voldsepisoden. Det er tre år som har vært preget av mye korrespondanse, mange møter, flere bytter av etterforsker og flere tips om hvor gjerningsmannen har vært å påtreffe – også lokale observasjoner – men minimalt med handling fra politiet. Man har, som det fremgikk av svaret, ikke fått brakt ham inn.

Når det gjelder fartsboten, har man imidlertid vist betydelig grad av handling, med et krav om fengsling.

Mitt spørsmål til statsråden er om han ser at det for et vanlig enkeltmenneske som utsettes for en så grov volds-

episode, kan være vanskelig å skille mellom politiets handlemåte i disse to sakene.

Statsråd Odd Einar Dørum: Jeg skal knytte noen kommentarer til spørsmålet. Men jeg vil ikke gå inn i saken, for den har jeg vært nødt til å innhente informasjon om på den måten som jeg skal. Men selvfølgelig kan jeg se at et enkeltmenneske som får en fartsbot, og som deretter opplever en voldshandling, kan oppleve det som krenkende. Det er slik at voldshandlinger er det ingen tvil om at vi skal reagere strengt på, uten at vi dermed skal se de to forholdene sammen.

Det er en spilleregel for alle som kjører, ikke minst for den som kjører drosje, at man følger vegtrafikkreglene. Men det skal selvfølgelig ikke være noe som helst argument for at man ikke med engasjement og iver gjør det man kan for å oppklare voldskriminalitet. Det har jeg sagt i et tidligere svar, og jeg gjentar det gjerne. Jeg har fått de fakta i saken at personen har vært utvandret fra Norge, men at han nå er her. Da legger jeg til grunn at han blir avhørt, og at man gjør det man kan for å komme til bunns i denne saken.

Ulf Erik Knudsen (FrP): Jeg oppfatter at det kan være vanskelig for enkeltmennesker å se forskjellen på slike saker. For øvrig kan jeg opplyse statsråden om at taxisjåføren, Kirsten Schei, er til stede som tilhører på galleriet her i dag. Hennes sak er ikke enestående. Den er tvert imot regelen, og ikke unntaket. Grov voldskriminalitet og vinningskriminalitet prioriteres ikke. Men kjører man litt for fort, kommer politiet veldig raskt i Norge. Jeg har selv opplevd førstehånds grov, uprovosert vold på Karl Johans gate – kjent gjerningsmann, saken henlagt av Oslo politikammer.

Det påhviler justisministeren et ansvar for de prioriteringer som gjøres av politiet. Hva vil ministeren konkret gjøre for å skjerpe politiets prioriteringer overfor grov vold?

Statsråd Odd Einar Dørum: For det første er det slik at når det gjelder etterforskning av kriminalitet og påtalemyndighet, er en justisminister ikke ansvarlig for det. Det er det Riksadvokaten som er. Men det er selvfølgelig en dialog mellom Riksadvokaten, Justisdepartementet og Politidirektoratet. Og det er ingen tvil om at Riksadvokatens føringer går på at man skal bekjempe både vinningskriminalitet og voldskriminalitet. Det er det ingen tvil om.

Det er heller ingen tvil om at det – bl.a. i departementets bevillingsbrev til Politidirektoratet – er lagt vekt på at man f.eks. i Oslo, men også ellers, nettopp skal ta fatt på den hverdagskriminaliteten som jeg oppfatter at representanten spør om. Det prøver politiet å gjøre gjennom det man kaller for problemorientert politiarbeid. Man gjør det også ved Sentrum politistasjon i Oslo, som jeg skjønner at representanten har vært i berøring med, nettopp ved å jobbe på den måten. Ved den sist tilgjengelige statistikk hadde det begynt å gi resultater. Det krever et tett samarbeid, og vi skal ha en nulltoleranselinje mot

vold. Det er ikke noen tvil om at vi skal ha det. Jeg tar med meg representantens eksempler, for jeg oppfatter at de er alvorlig erfart og alvorlig ment. Og jeg kommenterer det på den måten jeg gjør her fra Stortingets talerstol.

S p ø r s m å l 8

Carsten Dybevig (H): Jeg ønsker å stille følgende spørsmål til statsråd Dørum:

«Norsk våpenlov er streng. Store våpensamlinger er ikke uvanlig i norske hjem. Ved en pågripelse i et hjem i Østfold fant politiet 40 skytevåpen, over 20 000 skudd, én håndgranat og diverse politieffekter. Dette utgjør en sikkerhetsrisiko for omgivelsene og en stor fare om våpnene kommer i hendene på kriminelle miljøer. I private hjem i Østfold er det lagret over 73 000 skytevåpen, mens i hele Norge ca. 1,7 millioner våpen.

Hva gjør statsråden for at kontrollen og mulighetene for våpenlagre i hjemmene blir skjerpet?»

Statsråd Odd Einar Dørum: Gjeldende lovgivning gir anledning til for pålitelige og skikkede personer å oppbevare skytevåpen i private hjem dersom de har et klart og anerkjent behov for dette, og under forutsetning av at våpnene oppbevares trygt og forsvarlig. Alle tillatelser til private erverv og oppbevaring av skytevåpen gis som kjent av politiet i henhold til våpenloven etter en individuell vurdering av søkeren og hans eller hennes behov og egnethet.

De mest anerkjente grunner til å gi tillatelser til erverv og oppbevaring er jakt, konkurranseskyting og våpensamling. Våpenloven forutsetter at behovene skal være til stede hele den tid innehaveren har tillatelse til å oppbevare våpnene. Dersom behovet faller bort, kan politiet kalle tillatelsen tilbake. Det samme gjelder dersom vedkommende ikke lenger er skikket til å ta hånd om våpen.

Våpenlovgivningen og kontrollen med at den overholdes har vært gjenstand for betydelig og langvarig oppmerksomhet. I 1998 ble loven endret slik at reglene for kontroll med oppbevaring av skytevåpen i private hjem ble skjerpet. Det ble innført bestemmelser om fysisk sikring av våpnene, og politiet ble gitt hjemmel for å kunne kontrollere oppbevaringen. Det er fastsatt retningslinjer for dette kontrollarbeidet fra departementets side, hvor politiet er pålagt særlig å kontrollere dem som sitter med et større antall våpen hjemme. Dette er særlig aktuelt overfor personer med våpensamlinger. Siden er også våpenforskriftene endret i tråd med disse retningslinjene.

Når det gjelder våpensamlere, som ofte har et stort antall våpen i private hjem, er det ellers gjennom en forskriftsbestemmelse innført krav om at man må være medlem av Norsk Våpenhistorisk Selskap for å få samletillatelse. I praksis fører dette til at det stilles større krav til våpensamlere, og politiet har merket at det nå er vesentlig mer seriøsitet over våpensamlere enn tilfellet var tidligere.

Politiet har nylig i samarbeid med skytterorganisasjonene utarbeidet regler for å kontrollere at søkere som ønsker tillatelse til erverv og oppbevaring av konkurran-

sevåpen, er reelle og aktive utøvere av sin idrett. Disse reglene skal de lokale politimestrene nå praktisere i forbindelse med søknader og i forbindelse med oppfølgende kontroller.

Departementet har ingen samlet oversikt over antall kontroller. Oslo politidistrikt har imidlertid opplyst til Politidirektoratet at det har gjennomført ti kontroller, og flere planlegges i år.

Jeg kommer til å følge nøye med på politiets oppfølging av de kontrollhjemler politiet nå har fått i medhold av våpenloven.

Carsten Dybevig (H): Jeg takker for svaret.

Det stilles allerede i dag strenge krav i loven til hvordan våpen skal oppbevares. Nedlåsing, våpenskap og oppkobling mot alarmsentral er noen av tiltakene. Den rystende saken fra Østfold viste at her ble våpnene ikke oppbevart slik de skulle.

Vi vet at lett tilgjengelighet til våpen generelt øker muligheten for at våpen lettere vil bli brukt i kriminelt øyemed. At et menneske nærmest skal kunne skaffe seg tilgang til så mange våpen at han nærmest kan føre en krig alene, er rystende.

Fra NRK hørte vi at politiet beskrev beslaget av det private våpenarsenalet som at personen var væpnet til tennene. Det store beslaget ble også karakterisert av en våpenhandler i Moss til pressen som «ikke et overraskende antall. Nei, hvis du først begynner å samle kan det fort bli mange våpen.»

I dag er kravene til medlemmer av skyteklubber strenge. Hvordan kan tilsvarende rutiner innarbeides for andre typer våpen? Hvordan kan politiets og Forsvarets rutiner skjerpes, slik at våpenloven får nødvendig effekt?

Statsråd Odd Einar Dørum: Nå er det slik at det totalt er 1,5–1,6 millioner skytevåpen i Norge. De fleste er altså jaktvåpen. Vi har i Norge en sterk organisasjonskultur, som i seg selv vil være sterkere enn noen som helst kontrollmulighet fra politiets side. Den holder disiplin og kustus. Jeg kjenner selv til noen av disse organisasjonskulturene. Det var under motstand fra ansvarlige, seriøse og skikkelige organisasjoner at man gjennomførte visitasjonshjemlene som kom i forbindelse med våpenlovgivningen i 1998. Vi har hjemlene, og politiet skal praktisere dem. Men vi er selvfølgelig helt avhengig av at man følger godt med der man lokalt hører til. Jeg er ikke forundret over at politiet i Oslo nettopp gjør dette, fordi man i hovedstaden i noen sammenhenger kan ha en uoversiktlig situasjon. Derfor er det viktig å følge opp og følge med.

Alle er vi tjent med å ha respekt for den sivile tradisjonen i Norge som har gjort at vi kan ha et betydelig antall jaktvåpen som folk håndterer på en forsvarlig måte. Men dessverre er det blitt slik i noen sammenhenger at politiet er nødt til å ha ekstra fullmakter for å bekjempe miljøer som har utglidning, og som ikke viser sosialt ansvar. De hjemlene vil bli brukt.

Carsten Dybevig (H): Jeg takker nok en gang statsråden for svaret.

Jeg registrerer at statsråden ønsker å følge nøye med på politiets oppfølging av de kontrollhjemler som vi har i henhold til våpenloven. I anslagsvis 40 pst. av norske private hjem forefinnes skytevåpen. Våpenlovens § 27 a gir politiet anledning til å kontrollere at våpen oppbevares på en forskriftsmessig måte i private hjem. Slik kontroll kan bare utøves etter et forhåndsvarsel.

Det hevdes fra Våpenforbundet at § 27 a i våpenloven bryter med det alminnelige rettsvernet en person har. Dette gjelder i forhold til eksisterende lovgivning i politiloven § 2, straffeloven § 95, Grunnloven § 102 og Den europeiske menneskerettighetskomisjonens artikkel 8, hvor det essensielt kreves at det foreligger en ransakingsordre fra domstolen før politiet – og i Norge dermed påtalemyndigheten – trenger seg inn i private hjem.

Hvordan kan statsråden bidra til en streng kontroll uten at verken Grunnloven § 102 eller EMK brytes?

Statsråd Odd Einar Dørum: På det tidspunkt som representanten viser til, er det riktig at en av våpenorganisasjonene, Våpenforbundet, har det standpunkt som det her er vist til.

De fleste norske organisasjoner som har med våpen å gjøre, har akseptert lovgivningen, men på det grunnlag at vi viser tillit til dem som er villige til å ta ansvar. Det gjør skytterlag, det gjør disse organisasjonene. Vi har fått disse tilleggsbestemmelsene nettopp for å kunne gripe inn i tilfeller hvor folk mener at de har en selvbestaltet rett til ikke å respektere «lovens ånd», for å si det på den måten. Det er derfor politiet har fått hjemlene. De var omstridte, men jeg er overbevist om at de var nødvendige, og at det er viktig at de blir håndhevet og brukt. Men det grunnleggende er faktisk at vi klarer å holde ved like den enorme styrke som ligger i det sivile samfunn i Norge, hvor seriøse organisasjoner og folk flest som har kunnskap og innsikt, følger med og om nødvendig også tar opp spørsmålet med politiet.

S p ø r s m å l 9

John I. Alvheim (FrP): Jeg har følgende spørsmål til den ærede helseminister:

«Statens helsetilsyn har kartlagt mulighetene for å få legehjelp på dagtid i norske kommuner, som gav som resultat at under halvparten av kommunene har tilbud om legetjeneste på dagtid. Dette skaper store problemer for pasientene.

Finner statsråden dette tilfredsstillende, og hva vil i tilfelle statsråden gjøre med dette?»

Statsråd Dagfinn Høybråten: Norsk Gallup har på vegne av Statens helsetilsyn gjennomført en kartlegging av tilgjengelighet til kommunal legetjeneste på dagtid. Undersøkelsen tok utgangspunkt i telefonnummeret på side to i telefonkatalogen under rubrikken «Dersom hjelpen kan vente litt», dvs. i situasjoner der det ikke er nødvendig å kontakte medisinsk nødnummer, 113. Undersøkelsen var en test på hvor enkelt det var å få kontakt med lege i kommunen med vakt den aktuelle dagen. Tilgang

til legevakt på dagtid kan bl.a. være aktuelt for tilreisende og innbyggere som ikke har tilgang til fastlege i kommunen, og i tilfeller hvor fastlegen av ulike grunner ikke er tilgjengelig.

Det oppgitte telefonnummer for hver kommune ble forsøkt ringt opp inntil tre ganger med inntil ett minutt varighet. Undersøkelsen ble gjennomført i ukene 47–49 og skjedde i tidsrommet kl. 0900–1100 og kl. 1200–1500. Kartleggingen har dermed et begrenset omfang, og resultatene må tolkes deretter.

Representanten Alvheim trekker den konklusjon at under halvparten av kommunene har tilbud om legetjenester på dagtid. Jeg mener det ikke er grunnlag for å trekke en slik konklusjon. Innbyggere som har behov for legehjelp på dagtid, vil normalt ta kontakt med sin fastlege. Fastlegen skal ivareta sitt ansvar i denne sammenheng i samsvar med det som er regulert i avtaleverket mellom Den norske lægeforening og Kommunenes Sentralforbund.

Jeg er imidlertid ikke tilfreds med at resultatet fra kartleggingen viste problemer med å komme i kontakt med lege på vakt i over halvparten av landets kommuner. Derfor har jeg skrevet brev til landets kommuner. I brevet har jeg bedt kommunene om å gjennomgå sitt system og sørge for nødvendige forbedringer slik at innbyggerne kan komme gjennom på telefon til legekantor som har vakt. Videre har Statens helsetilsyn oversendt rapporten om kartleggingen til fylkeslegene og bedt om at de iverksetter nødvendig oppfølging av kommunene i sitt fylke.

Jeg vil understreke kommunenes ansvar for å sørge for at innbyggere som bor eller midlertidig oppholder seg i kommunen, har tilgang til nødvendige helsetjenester. Kommunen plikter å organisere øyeblikkelige hjelpetilbud både i og utenom legekantorets kontortid. Det er igangsatt et arbeid med å utarbeide felles forskrift om den akuttmedisinske kjede. I den sammenheng vil jeg vurdere å tydeliggjøre krav om tilgjengelighet til kommunal legevaktstjeneste på dagtid. Men i første rekke er dette et spørsmål om å sikre gode rutiner når det gjelder informasjon og tilgjengelighet. Det er i hovedsak ikke et ressursspørsmål eller et regelspørsmål.

John I. Alvheim (FrP): Jeg takker statsråden for svaret og for at han har tatt fatt i denne rapporten og de konsekvensene den synes å peke på.

Fastlegeordningen ble innført i 2001 og skulle sikre oss alle en fast lege, kontinuitet i lege/pasient-forholdet og bedre legehjelp når vi trengte det. Slik har det dessverre ikke blitt, i alle fall ikke i de fleste av landets kommuner. Dette har skapt problemer for mange pasienter, og det er dokumentert at enkeltpasienter i akutte faser har avgått ved døden fordi de ble kasteballer i et system som ikke tar ansvar. Kartleggingen fra Helsetilsynets side viser at det i hele 31 pst. av kommunene ikke var mulig for pasienten å få kontakt med lege.

Mitt oppfølgingsspørsmål til helseministeren blir da: Hvorfor ble ikke kommunene pålagt en legevaktordning på dagtid da fastlegeordningen ble iverksatt?

Statsråd Dagfinn Høybråten: Kommunene har hatt og har et ansvar for legevaktstjeneste på dagtid. Det vi her taler om, er måten kommunene følger opp dette ansvaret på.

Jeg er uten videre enig med representanten Alvheim i at det denne undersøkelsen indikerer, er at tilgjengeligheten til slik hjelp på dagtid er for dårlig. Jeg mener at det er noe kommunene med utgangspunkt i de avtaler og de forpliktelser de har, må bringe på plass. Jeg ser da bort fra de kommunene der man har problemer med legedekningen. Men heldigvis er det etter at fastlegeordningen ble innført, langt færre kommuner som har slike problemer. Det er i seg selv et uttrykk for at man har fått en bedre tilgjengelighet. De konklusjoner representanten Alvheim trekker om utviklingen etter at fastlegeordningen ble gjennomført, er det i hvert fall ikke i denne rapporten noe grunnlag for.

John I. Alvheim (FrP): Jeg takker igjen statsråden for svaret.

Jeg forstår at det kan være vanskelig og nær sagt umulig for en fastlege å reise på sykebesøk fra et fullsatt pasientkontor på dagtid. Men jeg har ingen forståelse for at kommunene og KS har utnyttet denne situasjonen når det gjelder fastlegeordningen, og dermed har unnlatt å etablere akutttilbud på dagtid i kommunens regi. Vi kan ikke ha en ordning der det kan være livsfarlig å bli syk i fastlegens kontortid.

Jeg er kjent med at det nå skal utarbeides nye forskrifter i forbindelse med akuttmedisinske tjenester utenfor sykehus. Vil helseministeren da sørge for at kommunene blir pålagt å etablere legevaktordning på dagtid, slik at pasienter for fremtiden kan være trygge på at akutt hjelp vil være å få i kommunene når behovet melder seg? Det er en dårlig løsning at AMK-sentralene skal belastes med ordinær legevaktstjeneste.

Statsråd Dagfinn Høybråten: La meg gjenta at det er kommunenes ansvar at det er en tilgjengelig legevaktstjeneste på dagtid. Jeg vil i forbindelse med den felles forskriften om akuttmedisinsk tjeneste som representanten Alvheim nå refererer til, vurdere om det er behov for å tydeliggjøre kravene til dette.

Denne undersøkelsen dreier seg altså om tilgjengeligheten av dette tilbudet på telefonen, og ikke om kommunene har unnlatt å oppfylle sin plikt til å ha en slik legevaktstjeneste. Det er ikke dokumentert i denne undersøkelsen, og det er det heller ikke grunnlag for her. Jeg mener at kommunene med enkle midler kan sørge for god informasjon og god tilgjengelighet til de legene som faktisk har dette ansvaret på dagtid. Det er også mitt hovedbudskap i det brevet jeg har sendt til samtlige ordførere.

S p ø r s m å l 1 0

Steinar Bastesen (Kp): Jeg har følgende spørsmål til helseministeren:

«Flere myndigheter planlegger å redusere antall legeskyssbåter og erstatte disse med langt færre hurtiggående

(Bastesen)

ambulansébåter. Dette ser ut til å være en god idé for personer som ikke ser forskjellene mellom landtransport og sjøtransport. Realitetene er dessverre slik at man ofte ikke trenger en båt med ekstrem hurtighet, men en solid og robust båt som tåler dårlig vær og grov sjø.

Hvordan ser statsråden på dette problemet, og hva vil bli gjort for å sikre kysten et godt transporttilbud for leger og pasienter?»

Statsråd Dagfinn Høybråten: I styringsdokumentet for 2003 til de regionale helseforetakene har jeg bedt om at det blir foretatt en gjennomgang av den akuttmedisinske kjeden. Ambulansébåttjenesten er mange steder en svært viktig del av de akuttmedisinske tjenestene utenfor sykehus, og det er i tråd med mitt styringsbudskap at flere regioner nå foretar en gjennomgang av kvaliteten og strukturen også på denne tjenesten.

Det er mange forhold det må tas hensyn til når strukturen i ambulansébåttjenesten skal vurderes. Ambulansetjenesten skal være faglig forsvarlig som en medisinsk tjeneste, der man skal kunne stille en førstehånds diagnose, stabilisere og eventuelt gi behandling til pasienten, og bringe denne raskt til riktig behandlingsnivå i helsetjenesten. Det stiller krav både til kvalitet og hurtighet i tjenesten. Samtidig er det slik at det flere steder langs kysten ikke er grunnlag for å drive en ren ambulansébåttjeneste, men at tjenesten drives ved kombinerte båter, såkalte samfunnsbåter, som tar flere typer oppdrag, herunder skyss av leger og pasienter. Dette er i stor grad båter som ikke er spesielt tilpasset verken pasient- eller legetransport, bl.a. har de mange passasjerplasser og er lite egnet til å ta ambulansoppdrag. Når ambulans er nødvendig, kan rask transport være avgjørende for pasientens liv og helse. Mindre, hurtiggående båter med stor driftssikkerhet kan derfor enkelte steder egne seg bedre til transport av pasienter og skyss av helsepersonell. Det må selvsagt være en klar forutsetning at båtene er stabile og sjødyktige og tåler dårlig vær og grov sjø. Det pågår nå et prosjekt for å utvikle en ny type ambulansébåt som skal gi mer kostnadseffektiv drift og bedre kvalitet på tjenesten. Målsettingen er å få båter som er mer skreddersydd for å utføre ambulansoppdrag til sjøs, bl.a. for å kunne gi avansert akuttmedisinsk hjelp om bord, og samtidig ivareta de krav til sjødyktighet som må stilles i ambulans- og legeskysstjenesten langs den norske kysten.

De tilbakemeldingene jeg har fått om det pågående arbeidet i de regionale helseforetakene, viser at man finner lokale tilpasninger ved at det noen steder legges om til mer rendyrkede ambulansébåter, mens man andre steder vurderer å etablere samfunnsbåtmodellen. Tilbakemeldingene gir meg også trygghet for at både lokal medisinsk kompetanse og maritim kompetanse blir tatt med på råd når tjenesten planlegges.

Jeg vil følge med på utviklingen av den akuttmedisinske tjenesten i helseregionene, herunder ambulansébåttjenesten.

Steinar Bastesen (Kp): Jeg takker for svaret.

Det er riktig, som statsråden sier, at vi har en kombinasjon av tjenester, som ambulansetjenesten blir en del av i enkelte distrikter. Men det er et langt sprang fra det vi har i dag, hvor vi har ambulansébåter i hvert eneste distrikt og hvert eneste lite sted. Det er et langt sprang til en hurtiggående båt som går i 50 knops fart fra sted til sted, og som skal være en ren ambulansébåt, og det vi står i fare for å få, nemlig kombinerte båter – la oss kalle det samfunnsbåter. Men det som ligger på bordet, er at båten skal gå fra sted til sted. Det strider mot det vi har i dag, da vi har ambulansébåter, og folk er sikret en best mulig forbindelse til sykehus fra det stedet de bor.

Statsråd Dagfinn Høybråten: Representanten Bastesen har snarere en merknad enn et spørsmål i det han nå sa.

Jeg mener at vi har samfunnsbåter som er kombinerte båter og rene ambulansébåter, og jeg tror også i fremtiden at vi trenger en slik kombinasjon. Mange steder vil det ikke være grunnlag for rene ambulansébåter, uansett hvor fort de måtte gå, og hvor robuste de måtte være. Da vil det være et spørsmål om å avveie de lokale forhold mot kravene til kostnadseffektivitet og ikke minst til kvalitet, også hensyn tatt til den medisinske utviklingen som jo i stadig større grad gjør det mulig å yte medisinsk hjelp i denne prehospital fase.

Steinar Bastesen (Kp): Det vi har i dag, vet vi fungerer. De båtene går i stor grad i 25 knop. De har plass til lege, de har plass til den syke, og de kan gå fra sted til sted på null komma niks. Det det legges opp til i dag, er en helt annen type båt som skal gå fra sted til sted og på den måten samle opp, for så å gå til sykehus.

Hva vil statsråden gjøre for at vi skal bevare den strukturen vi har i dag? Vil statsråden gå inn for en helt ny type båt som skal gå fra sted til sted med ekstrem fart? Har statsråden noensinne prøvd å brette en fot eller en arm og fått hjelp i en slik båt?

Statsråd Dagfinn Høybråten: Jeg tror ikke dette er stedet for å brette ut mine personlige erfaringer når det gjelder akuttmedisinske situasjoner, det kunne jeg nok gjøre i en annen sammenheng.

Det som er mitt hovedpoeng, og som er viktig for meg å få sagt tydelig her, er at det at man har et prosjekt for å utvikle en ny type ambulansébåt som ivaretar kravene til effektivitet og kvalitet på en bedre måte, innebærer ikke at man er i ferd med å legge om den totale strukturen når det gjelder ambulansébåter i Norge. Vi kommer til fortsatt å ha en blanding av rene ambulansébåter og kombinerte båter, samfunnsbåter, slik som representanten Bastesen har beskrevet det.

Det som nå skjer, er at vi foretar en gjennomgang av strukturen. Det tror jeg er helt nødvendig. Vi kan ikke bevare en struktur som et mål i seg selv til enhver tid, men vi må se på hvordan den kan utvikles og forbedres. Det er det foretakene gjør, og jeg vil se til at de gjør det med tilstrekkelig både medisinsk og maritim kompetanse i den prosessen.

S p ø r s m å l 1 1

Fra representanten Asmund Kristoffersen til helseministeren:

«Svært mange har gjennom trafikkulykker eller andre ulykker fått nakkeskader. Mange henvendelser fra nakkeskadde personer tyder på at utrednings- og behandlingstilbudet på langt nær er godt nok i vårt helsevesen, og det synes også å mangle kunnskap om både skadebilde og om god rehabilitering. Rapporter om vellykket behandling i andre land tilsier at gode behandlingstilbud finnes.

Hva kan statsråden gjøre for å få til bedre behandlingstilbud?»

Presidenten: Dette spørsmålet er trukket tilbake.

S p ø r s m å l 1 2

Fra representanten Ranveig Frøiland til olje- og energiministeren:

«Ved anlegget på Mongstad er det mange anleggsarbeidarar frå bl.a. Polen som Statoil har ansvaret for under utbygginga. Det vart opplyst i NRK at dei ikkje kjente til kva løner underleverandørane deira gav arbeidstakarane sine, og heller ikkje hadde dei rett på innsyn i desse tilhøva. Desse tilhøva minner om sosial dumping av utlandsk arbeidstakarar.

Vil statsråden ta initiativ overfor Statoil for å få openheit i arbeidsvilkåra?»

Presidenten: Dette spørsmålet er utsatt til neste spørretime.

Spørsmål 13 vil bli besvart til slutt i spørretimen, dvs. etter spørsmål 29.

S p ø r s m å l 1 4

Magne Aarøen (KrF): «I VG den 27. februar i år kan vi lese om ei doktoravhandling av Tromsø-forskaren Amy Holtan som påviser at berre 15 av 100 born som barnevernet tek over omsorga for, vert plasserte i fosterheimar hjå egne slektningar. Ut frå denne avhandlinga synest det frå barnevernet si side å liggje til grunn ein bevisst strategi til ikkje å plassere fosterheimsborn i familiar til egne slektningar.

Er statsråden nøgd med ein praksis som fører til eit slikt resultat, og kva vil ho eventuelt gjere med det?»

Statsråd Laila Dåvøy: I den offentlige utredningen om barnevernet, NOU 2000:12, foreslo utvalget å loveller forskriftsfeste at barnevernet ved rekruttering av fosterhjem først må søke etter mulige fosterhjem i familien eller nettverket rundt barnet. Forslaget blir drøftet i et avsnitt i St. meld. nr. 40 for 2001-2002, Om barne- og ungdomsvernet. Departementet skriver der at barnevernet i større grad enn nå burde vurdert slike plasseringer som alternativ til fosterhjem utenfor familien. Samtidig må en ved valg av fosterhjem vurdere konkret hva som er

best for det enkelte barnet. Når barnevernet ikke velger biologisk familie som fosterhjem, kan det ha flere rimelige årsaker. For eksempel finner en ikke alltid personer i familien eller nettverket som oppfyller minimumskravene som barnevernet må stille til fosterforeldre. Heller ikke alle vil takle dobbeltrollene og den mulige lojalitetskonflikten som ligger i å være både slektning og fosterhjem.

Kriteriene for valg av fosterforeldre er faglig kompliserte. Lover og forskrifters generelle form passer dårlig når det gjelder dette spørsmålet. I meldingen konkluderer jeg derfor med at det er mest hensiktsmessig at spørsmålet om bruk av biologisk familie og nettverk blir tatt opp i retningslinjer. Slik er det mulig å gi gode styringssignaler og samtidig omtale denne problemstillingen grundig nok.

Under behandlingen av denne stortingsmeldingen i år sluttet flertallet i komiteen seg til Regjeringens konklusjoner og begrunnelser med hensyn til plasseringer i fosterhjem hos slektninger. Flertallet i komiteen mente at ønsket om flere familieplasseringer ikke må gå ut over hovedmålet om å sikre barnets beste.

Departementet skriver i den nevnte stortingsmeldingen at det ikke finnes forskningsbasert kunnskap om hvorvidt slike plasseringer burde skjedd oftere eller ikke. Jeg vil ikke trekke noen endelige konklusjoner om hvordan vi bør tolke funnene i Amy Holtans doktoravhandling. Jeg mener det fortsatt er usikkert om en mye høyere andel av fosterbarna bør bo hos egen slekt, men avhandlingen indikerer at slike plasseringer til nå har fungert godt. Jeg vil da påpeke at disse fosterhjemmene er utvalgt av norske barnevernstjenester. Blant annet Befringutvalget og forsker Amy Holtan gir uttrykk for at norske barnevernstjenester er mer skeptiske til slektplasseringer enn barnevernstjenestene i flere andre land. Det kan være god grunn til å hevde at skepsisen her i landet har vært for stor. På den annen side kan de kritiske vurderingene ved rekruttering av fosterhjem ha medvirket til at de utvalgte fosterhjemmene er særlig godt tilpasset fosterbarnas behov. Mitt hovedpoeng er at vi ikke automatisk kan overføre positive funn fra gjeldende praksis til en tenkt situasjon der langt flere fosterbarn blir plassert hos egen slekt.

Jeg finner ikke grunnlag for å svare entydig ja eller nei på spørsmålet om jeg er fornøyd med gjeldende praksis. Jeg ser behovet for å fokusere på ressursene som finnes hos familien. Vi ser nå tydelige indikasjoner på at slektplasseringer burde vært brukt oftere, og dette vil jeg formidle til barnevernet. Samtidig må valg av fosterhjem alltid skje etter individuelle vurderinger. De konkrete omstendighetene som taler for og imot plassering hos slekt eller nettverk, kan være kompliserte, og disse må veies mot hverandre. I likhet med Stortingets flertall mener jeg at styringssignal fra statlige myndigheter om dette spørsmålet bør komme i form av retningslinjer, og de vil komme.

Magne Aarøen (KrF): Eg takkar statsråden for svaret.

Eg er samd i at punkt ein må vere å sikre barnet sitt beste og kvaliteten der. Men dette er likevel ein type saker som vi gong og annan les om og gong og annan får kontakt med, som det er knytt veldig mykje kjensler til, med brotne band til eigen biologisk familie, og der det er såre kjensler. Det er ganske opprivande situasjonar, og fosterheimssaker er noko av det mest djuptgripande og vanskelege ein kjem borti. Difor er det viktig å vise stor aktsemd her.

Men det er likevel noko påfallande når Noreg tydelegvis internasjonalt skil seg ut ved at ein så liten del vert plassert hos eigen familie. Eg er uroa over at det kan vere ei profesjonsretning og ei utdanningsretning som gjev dette kompetansepersonellet signal om at dei skal gå i denne leia. Eg vil be statsråden svare på om ho ynskjer å gå inn i dette med sikte på også å få sjekka opp om dette er ei spesiell utdanningsretning/fagretning, og også gjerne spørje om når desse retningslinjene – som eg er samd i bør kome – kan kome.

Statsråd Laila Dævøy: Når vi nå går inn og vurderer retningslinjene med tanke på at vi faktisk skal endre disse, og dette også må formidles ut til hele barnevernstjenesten på en god måte, vil det være naturleg å se på alle forhold knyttet til den praksisen som til nå har utviklet seg i Norge.

I mitt svar til representanten gav jeg også uttrykk for at det kanskje er litt rart at vi her i Norge har så mye lavere andel av plasseringer hos slekt enn det andre land har. Det er også naturleg å se om vi kan finne årsakene til dette, og om det er spesielle forhold som tilsier det.

Retningslinjene kommer. Jeg regner iallfall med å ha de nye retningslinjene klare i løpet av våren.

Magne Aarøen (KrF): Eg takkar igjen statsråden for svaret.

Eg er glad for at ho vil sjå både på fagplanar, utdanning og retningslinjer, sånn at ein då kanskje kan få retta opp den openberre skeivheita i desse fordelingssakene.

Statsråd Laila Dævøy: Ja, vi skal komme tilbake. Jeg har likevel lyst til å presisere at uansett må fosterhjemmet i hvert enkelt tilfelle ut fra hensynet til det enkelte barns situasjon og behov være det viktigste. Og jeg har også lyst til å presisere at det er ingen formelle hindringer i dag i lovverket eller regelverket for å benytte biologisk familie som fosterforeldre. Det er det også viktig at vi vet, så slik sett er også debatten som representanten reiser om dette, ganske viktig.

S p ø r s m å l 1 5

Trond Giske (A): Jeg har følgende spørsmål til barne- og familieministeren:

«Det er avdekket at en del private barnehager ikke har ordnede arbeidsforhold for de ansatte.

Vil statsråden nå når den offentlige støtten skal utvides, sørge for at alle som får støtte, har ordnede lønns- og arbeidsforhold?»

Statsråd Laila Dævøy: Arbeidsmiljøloven gir alle arbeidstakere rett til ordnede lønns- og arbeidsforhold, dvs. rett til skriftlig arbeidsavtale og arbeidsvilkår i tråd med kravene i arbeidsmiljøloven. Spørsmål knyttet til lønns- og arbeidsforhold for øvrig er overlatt til partene i arbeidslivet.

I sitt spørsmål viser representanten Giske til at det er «avdekket» at en del private barnehager ikke har ordnede lønns- og arbeidsforhold. Jeg antar at han her sikter til en utredning som Barne- og familiedepartementet har fått utført om kostnader i barnehagesektoren. Konsulentfirmaet Først og Høverstad har bl.a. påvist at private barnehager har lavere bemanning og lavere kostnader til lønn og sosiale utgifter enn kommunale barnehager. Bare en tredjedel av private barnehager har pensjonsavtaler for sine ansatte.

En forklaring på dette kan være at private barnehager har lavere inntekter enn de kommunale og har måttet tilpasse seg et lavere kostnadsnivå.

Forholdene varierer imidlertid sterkt i barnehagesektoren. Noen kommuner yter tilskudd til private barnehager. Disse kommunene stiller bl.a. vilkår knyttet til tilskuddet som bidrar til å sikre ansatte i private barnehager gode lønns- og arbeidsvilkår.

Som barne- og familieminister med særlig ansvar for likestillingsspørsmål er jeg ikke fornøyd med at så mange kvinner faller dårlig ut i forhold til f.eks. pensjon. Barnehagesektoren er sterkt kvinnedominert, og det er også derfor uheldig at mange private barnehager ikke tilbyr sine ansatte pensjonsordninger.

Lønns- og arbeidsvilkår kan også påvirke kvaliteten på barnehagetilbudet. Stabilitet, kompetanse og erfaring koster, men jeg mener det svarer seg å satse på dette. Det er både et likestillingspolitisk og et pedagogisk mål at også menn er en synlig del av barnehagens liv. Vi trenger menn som gir barna tid, omsorg og et mannlige forbilde. Gode lønns- og arbeidsvilkår kan også være et virkemiddel for å få flere menn til å ville jobbe i barnehagene.

Situasjonen i de private barnehagene representerer imidlertid økonomiske utfordringer. Et krav om at ansatte i private barnehager skal ha tilsvarende lønns- og arbeidsvilkår som i de kommunale barnehager vil medføre betydelige kostnader. De vedtatte økningene i driftstilskuddet til barnehagene fra 1. august i år er imidlertid begynnelsen på en prosess i retning av å gi private barnehager større økonomisk handlingsrom.

Jeg kan forsikre representanten Giske om at jeg følger utviklingen i barnehagesektoren nøye. Jeg kan også forsikre om at jeg har målet om likeverdig behandling av private og kommunale barnehager med meg i oppfølgingen av barnehageavtalen.

Trond Giske (A): Jeg takker statsråden for svaret.

Statsråden har jo selv bakgrunn fra arbeid i arbeidstakerorganisasjon og har arbeidet for rettigheter både når det gjelder tariffavtaler, lønn og pensjoner.

Nå får vi en situasjon hvor de private barnehagene får den samme økonomiske støtten som de offentlige, og da burde det også være rimelig å stille de samme kravene til

lønns-, arbeids- og pensjonsvilkår i disse barnehagene. Vi ser at enkelte kommuner nå krever tariffavtaler i de barnehagene de gir støtte. Mitt spørsmål er om statsråden vil være så konkret å si at hun også vil være med på å kreve tariffavtale i de barnehagene som skal ha støtte fra staten.

Jeg er også interessert i å høre om hun vil godta at manglende pensjoner og andre dårligere faglige rettigheter brukes som et konkurransefortrinn for de private barnehagene i forhold til de offentlige, eller om hun vil bruke det viktige midlet som statsstøtten er, til å få skikkelige forhold for de ansatte også i de private barnehagene.

Statsråd Laila Dāvøy: Jeg tror representanten Giske og jeg egentlig er enige om at det er et ønske at alle som jobber i barnehager, skal ha de samme gode lønns- og arbeidsbetingelser. I en del kvinnedominerte yrker får en ikke dette i dag, og spesielt ser vi det i denne sektoren når det gjelder private barnehager.

I proposisjonen som kommer snart om endringer i barnehageloven, foreslås det en regel om økonomisk likebehandling av private og kommunale barnehager. Proposisjonen vil bli lagt fram sammen med stortingsmeldingen, og vi tar sikte på å omtale dette i meldingen. Hvorvidt man skal gå til – skal vi si – et krav, eller om man skal si at man stiller de private barnehagene her i samme situasjon, og at de deretter kan gjøre som vanlig, nemlig å inngå tariffavtaler, blir en del av drøftingen i meldingen. Derfor vil vi komme tilbake til denne diskusjonen. Jeg kan ikke her og nå si at vi kommer til å kreve 100 pst. at disse kravene vil bli nedfelt, dette også på bakgrunn av at vi ennå ikke har ferdigbehandlet i Regjeringen dette spørsmålet knyttet til barnehager og tariffavtaler.

Trond Giske (A): Jeg kan levende se for meg at det kan være ulike synspunkter innad i den regjeringen vi i dag har, i forhold til faglige rettigheter, men jeg føler meg ganske trygg på at statsråden med sin bakgrunn skjønner hvilken situasjon Utdanningsforbundet er i, når man ikke får til en tariffavtale hos private barnehager. Vi har sett f.eks. at de ansatte i Portveien Barnehage i Grimstad har streiket fordi man der rett og slett ikke får til en tariffavtale, og da er spørsmålet om statsråden og staten vil være en alliert med de ansatte i å få til en tariffavtale, slik at man kan få ordnede lønns- og arbeidsvilkår. Det er et effektivt virkemiddel dersom vi sier at statsstøtten forsvinner om man ikke sørger for å inngå de tariffavtalene som de ansatte faktisk har krav på. Og jeg vil oppfordre statsråden så sterkt jeg kan, til å kjempe den kampen innad i Regjeringen. Hun skal i hvert fall få full støtte fra Arbeiderpartiet, selvsagt, for en slik politikk, og jeg skulle ønske at hun også kunne være litt mer konkret her og si at det vil hun arbeide for.

Statsråd Laila Dāvøy: Det er riktig at jeg skjønner veldig godt denne problemstillingen. For meg er det faktisk slik at når vi nå legger til rette for en økonomisk likebehandling av private og offentlige barnehager, så er i

hvert fall den bøygen borte når det gjelder å gå til det skritt å innføre en god tariffavtale for de ansatte. Jeg kan i hvert fall bekrefte her og nå at det kommer vi til å gjøre, og så vil vi i meldingen komme tilbake med en drøfting av dette og eventuelt se på hvordan man skal kunne håndtere dette på en god måte. Men jeg skjønner veldig godt problemstillingen, og jeg er enig i at i utgangspunktet bør alle ha gode lønns- og pensjonsavtaler og også tariffavtaler. Det er også min holdning.

S p ø r s m å l 1 6

Einar Holstad (KrF): Jeg har følgende spørsmål:

«To 15 år gamle barn ble nylig fengslet i Oslo fordi de ranet jevnaldrende. Fengsel bidrar ikke til at barn som har startet en kriminell løpebane, slutter med lovbrudd. Politiet kan nå innkalle foreldre til barn i faresonen til samtale, og samarbeidet med barnevernet styrkes. Flere melder imidlertid om mangel på tilbud fra barnevernet. Konsekvensen av dette er utrygghet blant befolkningen, særlig i storbyene.

Hva vil statsråden gjøre for å bedre barnevernets behandlingstilbud til kriminelle barn og deres søsken?»

Statsråd Laila Dāvøy: Alle har rett til å føle seg trygge for at de ikke skal bli utsatt for vold og kriminalitet i det offentlige rom. Utviklingen vi nå er vitne til, er derfor et alvorlig problem, både for dem som blir utsatt for overgrep, og for dem som utfører de kriminelle handlingene. Representanten Holstad peker på at fengsel ikke bidrar til å stoppe en kriminell løpebane. Jeg er enig i dette.

Barnevernet er sentralt i arbeidet. Barnevernet har i dag anledning til å sette i verk ulike tiltak overfor personer under 18 år som begår kriminalitet. Tiltakene kan rettes mot barnet, mot foreldrene eller gis i en kombinasjon. Tiltakene spenner fra råd og veiledning og andre hjelpetiltak som f.eks. Multisystemisk terapi, MST, og frivillige plasseringer utenfor hjemmet til tvangsplassering i institusjon – eventuelt i kombinasjon med omsorgsovertakelse. Det er viktig for meg å understreke at formålet med tiltak etter dagens barnevernslov ikke er å straffe barnet eller å verne samfunnet, men å endre barnets atferd.

For barn under den kriminelle lavalder er det først og fremst foreldre eller andre foresatte som har ansvaret for å reagere. Når disse ikke klarer å følge opp, kobles barnevernet inn og får et videre ansvar for oppfølgingen. Tiltakene skal i første omgang dreie seg om frivillige hjelpetiltak. Det kan i denne sammenheng være aktuelt å styrke barnevernets kompetanse og videreutvikle samarbeidet med andre instanser. Det kan være skole, fritidstilbud og nærmiljø. Det er også viktig å motivere ulike instanser til å samarbeide for å finne de beste helhetlige løsninger.

Dersom frivillige hjelpetiltak ikke er tilstrekkelig, kan barn som begår gjentatt kriminalitet, plasseres på institusjon for oppfølging eller behandling. Denne plasseringen kan være en riktig reaksjon såfremt det gis et tilpasset til-

bud med mulighet for opplæring og behandling. Jeg vil nevne at Barne- og familiedepartementet nylig har fått utarbeidet en kunnskapsstatus om hvilke betingelser som må være til stede for at institusjonsplassering skal være vellykket. Disse kriteriene vil bli lagt til grunn når staten overtar ansvaret for institusjonene fra 1. januar 2004.

Jeg vil likevel understreke at det er de hjemmebaserte tiltakene som viser best resultat når det gjelder barn og unge med alvorlige atferdsvansker. Særlig gjelder dette erfaringene med MST. Det er grunn til å anta at denne metoden har et stort potensial, og at flere enn de som får tilbud i dag, kan profitere på den. Blant annet har metoden i liten grad fanget opp barn og ungdom med innvandrerbakgrunn. Mange familier med innvandrerbakgrunn har det potensialet som først og fremst kreves: et nettverk som behandlingen kan forankres i. I noen tilfeller kan det være aktuelt å bruke eldre søsken eller annen slekt. Vi vil vurdere om det er aktuelt å utdanne terapeuter med innvandrerbakgrunn i denne metoden. Parallelt satser vi på en annen metode, nemlig PMT, Parent Management Training, for yngre barn som viser tegn på å kunne utvikle atferdsproblemer.

Avslutningsvis vil jeg påpeke at vi vet for lite om denne gruppen av barn som raner andre barn. Vi vil derfor ta initiativ til å få kartlagt hvem disse barna er og hvilken bakgrunn de har. Bare ved å øke vår kunnskap om hvem barna er og hvilken bakgrunn de har, kan vi sette inn effektive tiltak som kan forhindre en kriminell løpebane og få disse barna på rett spor igjen.

Einar Holstad (KrF): Jeg takker for svaret.

For en tid siden ble en politipatrulje tilkalt til en barne-skole i Oslo. Det var en ni år gammel gutt som hadde slått seg helt vrang, og skolen rådde ikke med ham. Foreldrene ville ikke ta ansvar for ham, og det endte med at politipatruljen trålet Oslo etter hjelpetiltak for denne gutten hele dagen. Det endte opp med at disse tjenestemennene ble sittende med gutten på fanget vekselvis – først den ene og så den andre – til skiftet var over.

Foreldre bør få hjelp til grensesetting. Barn som lider av manglende tilsyn og kontroll, utvikler ofte kriminell atferd. Barneranere, som i den siste tiden har herjet Oslo, viser hvor viktig det er å sett i verk tiltak i en tidlig fase. Det skulle være interessant å vite om statsråden har spesielle tiltak, enn si råd, for Oslo.

Statsråd Laila Dævøy: Jeg er i utgangspunktet helt enig i at foreldre må ha hjelp til å sette grenser. MST-behandlingen, som vi så vidt var inne på, er nettopp et slikt tiltak.

I Oslo har man hatt ganske store problemer i den senere tid, og der har vi faktisk tatt et grep. Politiet har i samarbeid med Oslo kommune tatt initiativ til et eget barneransprosjekt. Prosjektet vil starte opp med en kartlegging. Det er nylig gått ut brev innen Oslo politidistrikt om at det skal lages en slik oversikt over disse personene under 18 år, med særlig vekt på dem under 15 år. Det blir et nært samarbeid mellom politiet og barnevernstjenesten i Oslo.

Barne- og familiedepartementet, Justisdepartementet, Oslo kommune, Oslo-politiet og barnevernstjenesten i Oslo har nettopp hatt et møte. Det er nærliggende å tenke seg at noen av de metodene jeg her har påpekt, vil kunne brukes. Vi har også andre metoder som kan brukes overfor disse barna. Det er viktig at man samarbeider, og at man har satt i gang dette arbeidet. Framover vil de berørte departementene ha nær kontakt både med politiet og Oslo kommune for rett og slett å vurdere om arbeidet bør tilføres nye ressurser, og i så fall vil vi være villig til å stille opp med det. Dette er viktig. Disse barna må få hjelp.

Einar Holstad (KrF): Dette problemet har man dessverre ikke bare i Oslo, men det er også lokalisert og registrert i de omkringliggende nabokommuner.

For et halvt år siden fikk jeg tilgang til en vaktjournal fra en nabokommune til Oslo, hvor en mor fortvilet hadde ringt inn til den lokale lensmann og bedt om assistanse. Hennes 14 år gamle sønn hadde gått berserk, fordi han ikke fikk 200 kr av mor. Han hadde funnet et balltre og drev sine ødeleggende øvelser på inventaret. Dette tiltok, og man prøvde å få kontakt med barnevernet uten at barnevernet hadde ressurser til dette tilfellet. Det endte opp med at gutten måtte tilbringe natten i arresten, 14 år gammel. Spørsmålet blir om statsråden kunne tenke seg å styrke kommuneøkonomien med tanke på forebyggende arbeid av den karakter vi nettopp har snakket om.

Statsråd Laila Dævøy: Det skulle jeg veldig gjerne være med på å gjøre. Jeg vil i den forbindelse vise til bl.a. barnevernsmeldingen som nylig er behandlet i Stortinget. Svært mange av de tiltakene som der er foreslått, vil gjøre at barnevernet fokuserer på og prioriterer i mye større grad dette å komme inn tidlig når det gjelder barnevernssaker og utsatte barn og unge. Det er også av avgjørende betydning at vi styrker kompetansen i barnevernet, og at man har et samarbeid mellom de ulike faggrupper i førstelinjetjenesten når det gjelder de barna som har det aller vanskeligst i samfunnet vårt.

I tillegg har vi en barne- og ungdomsmelding som nå ligger til behandling i Stortinget, der man tar høyde for og foreslår ganske mange – skal vi si – lokale initiativ, forslag til hvordan man kan lage et bedre oppvekstmiljø for barn og unge.

Hvis vi ikke klarer å snu trenden, hvis vi ikke i større grad klarer å komme inn på det forebyggende planet, få lokale politikere til å bidra på ulike måter og til å ta ansvar, er jeg redd denne problemstillingen bare vil øke. Vi skal gjøre vårt, og jeg skal gjøre mitt for å sette dette i fokus på en god måte.

S p ø r s m å l 1 7

Karin S. Woldseth (FrP): Jeg har følgende spørsmål til barne- og familieministeren:

«Jeg vil på bakgrunn av en rekke saker som jeg har blitt gjort kjent med, spørre om rettsikkerheten og klageadgang i saker behandlet i fylkesnemndene for sosiale

saker. Når fylkesnemndene unngår å gjøre realitetsvedtak om at man skal vurdere omsorgsevne, blir saken avvist i rettsapparatet med begrunnelse i at saken er av skjønnsmessig karakter.

Hvordan tenker statsråden seg at man kan trygge rettsikkerheten slik at man ved anke av fylkesnemndenes vedtak får reell klageadgang?»

Statsråd Laila Dāvøy: Jeg går ut fra at representanten Woldseths spørsmål har bakgrunn i en konkret sak som har blitt omtalt i media i den senere tiden. Denne saken dreier seg om uenighet mellom barnevernstjenesten og biologisk familie om valg av fosterhjem for et søskenpar. Barnevernstjenesten fulgte ikke opp familiens ønske om å benytte nær familie som fosterforeldre.

Det er i dag fylkesnemnda som fatter vedtak om omsorgsovertakelse. Hvis det er uenighet mellom barnevernstjenesten og biologiske foreldre om valg av fosterhjem, kan fylkesnemnda også ta stilling til dette spørsmålet. I mange tilfeller overlater imidlertid fylkesnemnda til barnevernstjenesten i kommunen å avgjøre valg av fosterhjem. Dette er fordi det er barnevernstjenesten i kommunene som har kontakt med de aktuelle fosterforeldrene, og som foretar de nødvendige undersøkelser av dere egnethet. På samme måte vil det også for domstolene være vanskelig å ta stilling til så detaljerte spørsmål som valg av fosterhjem for et barn. Domstolene tar derfor stilling til spørsmålet om det skal treffes vedtak om omsorgsovertakelse for et barn, mens det skjønnsmessige spørsmålet om valg av konkret fosterhjem eller institusjon overlates til barnevernstjenesten i kommunen.

Etter barnevernsloven skal valg av fosterhjem vurderes konkret i hvert enkelt tilfelle ut fra hensynet til det enkelte barns situasjon og behov. Det er selvsagt ingenting i veien for å benytte biologisk familie som fosterforeldre. I mange tilfeller vil dette tvert imot kunne være den beste løsningen for barn som av ulike grunner ikke kan bo sammen med foreldrene sine. I noen tilfeller kan det imidlertid være forhold som taler mot en slik løsning, som f.eks. at det ikke finnes personer i familien som oppfyller de minstekrav som bør stilles til fosterforeldre, eller fare for at disse vil komme i en dobbeltrolle eller i en lojalitetskonflikt som kan gå ut over barnet.

Det er mulig at barnevernstjenesten i større grad enn det som er tilfellet i dag, bør vurdere biologisk slekt når barn skal plasseres i fosterhjem. Barne- og familiedepartementet vil derfor sørge for at dette presiseres i reviderte retningslinjer om fosterhjem. Flertallet i familie-, kultur- og administrasjonskomiteen sluttet seg til å omtale dette i retningslinjer i forbindelse med behandlingen av St. meld. nr. 40 for 2001-2002 i februar i år. Generelt sett mener jeg det er viktig at de biologiske foreldrene blir hørt forut for valg av fosterhjem. De fleste barn som plasseres i fosterhjem, skal ha samvær og annen kontakt med foreldrene sine. Det er derfor viktig at forholdene legges til rette for et best mulig samarbeid mellom de biologiske foreldrene og fosterforeldrene. Valg av fosterforeldre som de biologiske foreldrene klart motsetter seg, bør derfor unngås dersom dette er mulig. Jeg vil i forbin-

delse med den kommende revisjonen av fosterhjemsrundskrivet presisere dette ytterligere.

Karin S. Woldseth (FrP): Jeg takker statsråden for svaret. Jeg vet ikke om jeg ble veldig beroliget i forhold til rettsikkerheten, som jeg gjerne skulle sett var noe sterkere.

Som statsråden sikkert er kjent med, har jeg anmeldt Asker kommune for tjenesteforsømmelse og uforstand i tjenesten på bakgrunn av at det i den konkrete saken som statsråden henviste til, var et familiegodkjent fosterhjem. Asker kommune valgte imidlertid å plassere barna hos et homofilt par. I forskriftene som gjelder fosterhjemsplassering, står det at homofile fosterhjem ikke skal brukes der det er sannsynlig at det vil skje en adopsjon. Tidligere stod det i den samme forskriften at barn ikke skulle plasseres i homofile fosterhjem med mindre foreldrene samtykket.

Mitt spørsmål til statsråden blir: Hvordan skal man unngå at barn blir plassert langsiktig hos homofile fosterforeldre som en omgåelse av adopsjonsparagrafen? Og: Kan statsråden tenke seg å gjeninnføre forskriften om at foreldre bør samtykke i at barn plasseres hos homofile par?

Statsråd Laila Dāvøy: Først har jeg lyst til å si at regelverket slik det er i dag, ikke skiller mellom kortvarig og langvarig plassering i fosterhjem. Det er i utgangspunktet samme krav til fosterforeldrene uavhengig av varigheten av plassering, fordi det ikke alltid er mulig å forutse hvor lang fosterhjemsplasseringen vil være.

I rundskrivet fremgår det at i de tilfeller der adopsjon er aktuelt på sikt og man vet om dette, bør ikke homofile og lesbiske familier benyttes som fosterhjem. Dette skyldes at homofile og lesbiske pr. i dag ikke har anledning til å adoptere.

Så til det andre spørsmålet. Forskriften ble faktisk endret av den forrige regjering i 2000, og setningen om at dersom man ville plassere barn i familier med homofile eller lesbiske, skulle biologiske foreldres holdning tillegges vekt ved en eventuell slik plassering, ble tatt ut. I forbindelse med retningslinjene som jeg nå skal lage, vil jeg vurdere å ta dette inn igjen. Generelt mener jeg at foreldre skal ha en viss innflytelse når det gjelder valg av fosterhjem, fordi man ikke i alle tilfeller har mistet foreldreansvaret.

Karin S. Woldseth (FrP): Jeg takker statsråden for svaret.

Jeg vil nevne en annen sak som også har versert i media nå i det siste, og som sikkert statsråden er kjent med, Kvæningen-saken. Der fikk barnevernet medhold i retten om omsorgsovertakelse. Jeg skal ikke gå inn i den konkrete saken, men uttalelsen fra barnevernet etter at saken var blitt avgjort i domstolene, er ganske oppsiktsvekkende. Som statsråden allerede har nevnt i flere sammenhenger her, vedtok Stortinget i februar at biologisk familie skal vurderes som egnet fosterhjem. Til tross for det sa kommunen i denne saken at de ikke engang ville

vurdere besteforeldrene som fosterforeldre i denne konkrete saken. Argumentasjonen er at det er nærhet til biologiske foreldre, eller at biologisk familie kan være litt uenig med barnevernet, og at det derfor vil bli samarbeidsproblemer. Er det da slik at man tenker seg at det blir barnevernet som til syvende og sist bestemmer et barns skjebne hele tiden? Og jeg vil spørre: Hva vil statsråden gjøre for å forsikre seg om at barnevernet følger de vedtak som Stortinget har gjort?

Statsråd Laila Dævøy: Jeg kan heller ikke gå inn på enkeltsaker, og jeg har heller ikke fra denne talerstol et ønske om å kommentere verken det barnevernet, advokater, mor eller andre har sagt i denne saken. Det vil ikke være riktig av meg. Det er alvorlig ment når jeg sier at jeg ønsker å endre retningslinjene som gjelder dette med at man skal se etter fosterhjem i nærmeste familie. Men det betyr ikke at barnet i enhver sammenheng kommer til å bli plassert der. Det kan være situasjoner der nærmeste familie kanskje ikke vil egne seg, eller det kan være ulike årsaker til dette. Nærmere enn det kan jeg dessverre ikke komme å gi et svar i dag.

Når det gjelder siste del av spørsmålet, vil jeg selvfølgelig sørge for at når vi har endret retningslinjene, vil disse bli gjort kjent for barnevernet – også gjennom opplæring, hvis det skulle være nødvendig.

S p ø r s m å l 1 8

Arne Sortevik (FrP): Jeg har følgende spørsmål til statsråden:

«Krokeide yrkesskole er landets eneste landsdekkende attføringsskole for voksne. Staten dekker driftsutgifter etter § 26-2 i privatskoleloven. Det gis også tilskudd til internat. På grunn av økte personellutgifter innen pedagogikk og helse har skolen underskudd både i 2002 og 2003 fordi det da blir for lite budsjettmidler igjen til øvrige utgifter knyttet til driftsopplegget.

Hva vil statsråden gjøre for å sikre reell fullfinansiering for denne skolen som utfører en viktig samfunnsoppgave?»

Statsråd Kristin Clemet: Krokeide yrkesskole i Hordaland eies av Landsforeningen for Hjerte- og Lungesyke og driver yrkesmessig attføring for voksne. Skolen gir et tilbud som kombinerer opplæring, opptrening, attføringsfaglig hjelp, medisinsk vedlikeholdsbehandling og bolig. Elevgruppen består av voksne med bl.a. ryggproblemer, hjerte- og karsykdommer, psykiske lidelser og rusproblemer.

I dag er driften av Krokeide i sin helhet finansiert av tilskudd fra Utdannings- og forskningsdepartementet. For skoleåret 2002–2003 er tilskuddet fra departementet i sin helhet om lag 48 mill. kr. Dette utgjør i overkant av 342 000 kr per elev. Krokeide har beregnet at driften vil gå med underskudd i 2003, og har derfor søkt departementet om ekstra midler.

Når det gjelder skoledriften, får Krokeide midler etter samme tilskudsregel som ti andre private skoler for

funksjonshemmede. Disse skolene får tilskudd etter to ulike satser – avhengig av elevgrunnlaget. Et slikt fastlagt tilskuddsgrunnlag som tar utgangspunkt i elevenes ressursbehov, ble innført fra og med 1995. Satsene er pris- og lønnsjustert, og det er bl.a. disse satsene som ligger til grunn for statsbudsjettet i 2003.

Modellen for tildeling av ressurser til private skoler er basert på at skolene får et tilskudd per elev, men at ressursene samlet må betraktes som den økonomiske rammen skolen har til rådighet. Systemet for tildeling av ressurser til private skoler forutsetter at skolene tilpasser sine utgifter til inntektene. Særbehandling av enkeltskoler i form av at departementet tildeler ekstra ressurser fører til en presedens der stadig flere skoler vil søke om ekstra ressurser. Utdannings- og forskningsdepartementet har ikke budsjettmidler til dette.

Arne Sortevik (FrP): Jeg takker for svaret.

Systemet kan generelt sett være så godt det bare vil, men hvis sluttresultatet både for denne skolen og andre skoler er at de faktisk sitter igjen med en underfinansiering som truer tilbudet, er det kanskje grunn til å se på selve systemet. Her i dette tilfellet er det altså slik at det har vært høye lønns- og pensjonsutgifter knyttet til det personellet som skal gi det gode tilbudet – høye utgifter fordi kategorien personell gjør at mer enn 80 pst. av skolens totalbudsjett i 2003 går til lønninger, slik at det blir underdekning for de øvrige driftskostnadene som er knyttet til totaltilbudet, og derved altså underskudd for skolen. Da er spørsmålet: Mener statsråden at skolen enten skal redusere tilbudet, at elevene selv skal betale differansen, eller mener statsråden at det er Landsforeningen for Hjerte- og Lungesyke som skal dekke statens regning?

Statsråd Kristin Clemet: Som jeg sa, er skolen tildelt ressurser i henhold til de regler, det regelverk og de tilskuddssatser som er vedtatt i tidligere år, og også i forhold til statsbudsjettet for inneværende år. Da er det min oppfatning at de utgiftene skolen har, må tilpasses de inntektene man samlet har.

Når det gjelder den aktuelle situasjonen, er jeg likevel klar over at den er vanskelig. Jeg kan opplyse at vi har hatt møter med bl.a. Arbeids- og administrasjonsdepartementet og Sosialdepartementet fordi skolen utfører virksomhet som også kan sies å ligge innunder disse departementers ansvarsområder. Jeg vil vurdere om det er grunnlag for å fortsette disse drøftelsene, men jeg vil understreke at jeg tror muligheten er liten, fordi disse departementene heller ikke har tilskuddsordninger eller andre ordninger som kan omfatte Krokeide.

Men når det gjelder selve systemet, vil jeg henlede oppmerksomheten på nye lovforslag om frittstående skoler, hvor vi legger opp til et annet system som kanskje kan imøtekomme noen av de svakhetene representanten Sortevik her pekte på.

Arne Sortevik (FrP): Det håper jeg jo på vegne av skolen. Men når det gjelder eksisterende regelverk, har

jeg forstått det slik at vi igjen står overfor et eksempel på at man bruker det ganske stivbent. Jeg har forstått det slik at man teller vekk elever som enten slutter av helsemessige årsaker eller på grunn av overgang til arbeidslivet. Begge deler er spesialoppgaver for denne skolen. Den har elever som den skal forsøke å føre tilbake igjen gjennom rehabilitering, som kanskje ikke klarer det, men som er innoen skolen en kort periode og så forlater den. De får både opplæring og helsetilbud når de er inne, men de telles ikke med når grunnlaget for tilskuddet regnes ut. Og på samme måte: Elever ved skolen som er inne en kort tid og så går over til arbeidslivet, som nettopp er hovedhensikten med skolen, blir talt vekk fra selve tildelegingsgrunnlaget.

Vil statsråden se nærmere på både beregnings- og telingsgrunnlaget, for å sikre skolen nødvendig grad av stabilitet og forutsigbarhet?

Statsråd Kristin Clemet: I forhold til den aktuelle situasjon har vi vært ganske grundig inne i denne saken fordi det har vært rettet henvendelser til departementet, og vi mener at vi følger regelverket. Men det er ikke til å legge skjul på at gjeldende ordning medfører svakheter. Jeg tør ikke kommentere de svakheter representanten Sortevik nå nevnte, men det finnes andre svakheter, som at tilskuddet pr. elev antakelig i svært få tilfeller er i overensstemmelse med elevens faktiske behov. Det er ikke beregnet ut fra tilsvarende utgifter i offentlige skoler. Vi vet ingenting om hvorvidt ressursutnyttelsen er effektiv, og disse ordningene medfører en forskjellsbehandling i forhold til andre offentlige og private skoler som også gir spesialundervisning. Ordningen er heller ikke tilpasset en vurdering av den enkelte elev, altså en individuell vurdering. Disse svakheterne er til stede. Som sagt ligger det nå et forslag i Stortinget som innebærer at det vil bli et nytt system, som forhåpentligvis blir bedre for disse skolene, og som ikke har innebygd i seg alle disse skjevhetene.

S p ø r s m å l 19

Presidenten: Dette spørsmålet, fra representanten Karita Bekkemellem Orheim til utdannings- og forskningsministeren, vil bli tatt opp av representanten Asmund Kristoffersen.

Asmund Kristoffersen (A): «Styresekretariatet for det statlige spesialpedagogiske støttesystemet har vært plassert i Molde siden 1992. Møre og Romsdal fylkeskommune og Molde kommune har tatt opp forslag om at en større del av statlig utdanningsadministrasjon burde plasseres i Molde. Siden det arbeides med utplassering av statlig administrasjon til Distrikts-Norge, regner jeg med at Statped, som er i Molde, vil bli værende.

Kan statsråden foreslå en ytterligere utflytting av f.eks. deler av Læringscenteret til Molde med Statped som kjerne?»

Statsråd Kristin Clemet: I budsjettproposisjonen for 2003 ble det varslet at departementet vil vurdere oppgavefordelingen i den statlige utdanningsadministrasjonen på bakgrunn av bl.a. organisasjonsgjennomgangen av Læringscenteret og høringsuttalelsene til Kvalitetsutvalgets forslag om et nasjonalt system for kvalitetsvurdering.

Dette arbeidet pågår nå i departementet og er ikke avsluttet. De endelige vurderinger vil bli fremlagt i revidert nasjonalbudsjett. I denne forbindelse vurderer jeg bl.a. den organisatoriske plassering av den sentrale ledelsen av Statlig spesialpedagogisk støttesystem, sekretariatet, som i dag er lokalisert ikke bare i Molde, men også i Hamar.

Asmund Kristoffersen (A): Jeg registrerer at statsråden ikke vil gi noe svar på om en vurderer miljøet i Molde som fortsatt liv laga. Jeg er kjent med at en organisering av den statlige utdanningsadministrasjonen er tenkt samlet i ett organ, og det kan det være gode grunner til. En skolestruktur med mer frihet og organisering, kanskje også innenfor opplæring, skjønner jeg at krever bl.a. et forsterket tilsyn, kvalitetssikring osv., og kanskje også delegering av forvaltningsoppgavene.

Mitt oppfølgingsspørsmål vil da være: Vil det ikke være naturlig når en skal fornye en organisasjon, å satse på de gode miljøer som allerede er oppbygd, f.eks. i Molde, når det gjelder styringssystemene som er lagt for disse kompetansesentrene rundt omkring i landet? Jeg vil finne det rart hvis en i denne ånden av desentralisering skulle finne på å trekke det inn til Oslo f.eks.

Statsråd Kristin Clemet: Mitt poeng er at vi gjør det vi har varslet i budsjettproposisjonen, nemlig å arbeide med, for så å komme tilbake med, nærmere bestemt i revidert nasjonalbudsjett, spørsmålet om en organisering og oppgavefordeling i den statlige utdanningsadministrasjonen. Lokaliseringsspørsmålet har overhodet ikke vært noe tema og ikke vært nevnt. Jeg skal likevel ikke unnlate å nevne at flere kommuner – til min store overraskelse for øvrig – enn Molde har meldt sin interesse i denne saken. Det gjelder bl.a. Hamar, Trondheim og Notodden. Men jeg fastholder at det i dag er altfor tidlig å si noe om eventuelle fremtidige lokaliseringsspørsmål når det gjelder den statlige utdanningsadministrasjonen. Det vi for tiden arbeider med, er selve organiseringen av den statlige utdanningsadministrasjonen. De spørsmålene vil jeg komme tilbake til i revidert nasjonalbudsjett. Jeg har personlig heller ikke fattet noen endelig beslutning om organiseringsspørsmålene, men det vil jeg og Regjeringen naturligvis gjøre før vi kommer til Stortinget.

Asmund Kristoffersen (A): Jeg støtter Regjeringen veldig sterkt i det krevende arbeidet med å få til en desentralisert virksomhet knyttet til allerede eksisterende aktivitet som ligger f.eks. i hovedstaden. Det er ingen enkel politisk sak. Men jeg antar at hvis en skal plassere ut virksomhet, må man basere seg på gode, eksisterende kompetansemiljøer der en eventuelt akter å legge ny

virksomhet eller forsterke eksisterende organisasjon. Jeg mener at det i Molde ligger til rette for fortsatt å ha styresekretariatet liggende der, pluss kanskje å styrke enheten med andre oppgaver på det spesialpedagogiske området og andre områder, som f.eks. tilsynsvirksomheten, som må være ganske betydelig i et system med større frihet. Det er også IKT-spørsmål knyttet til dette, og kanskje eksamenssekretariat, for å nevne noe. Hvis en ønsker en sentral og tung enhet, må det være viktig også å basere seg på et system som er bygd opp, og som fungerer godt, og som har kompetanse i sin nærhet, f.eks. knyttet til høyskolene omkring. Vil ikke statsråden legge vekt på slike fakta?

Statsråd Kristin Clemet: Spørsmålet er jo litt dobbeltbunnet, for slik jeg kan høre representanten, er han opptatt av at vi ikke bør flytte det som fungerer bra i Molde, men vi kan gjerne flytte andre ting til Molde. Mitt poeng er at det er ikke noe flyttespørsmål til vurdering for tiden. Det som er til vurdering, er selve organiseringen av den statlige utdanningsadministrasjonen, og selv om det foreligger andre saker som dreier seg om flytting av statlig virksomhet, innebærer jo ikke det at all annen statlig virksomhet også skal flytte. Det jeg for tiden har til vurdering, er organiseringen av den statlige utdanningsadministrasjonen, og jeg skal legge frem min og Regjeringens vurdering av det i revidert nasjonalbudsjett. Om det i fremtiden skulle dukke opp noen lokaliseringsspørsmål, får vi ta dem da.

S p ø r s m å l 2 0

Presidenten: Dette spørsmålet, fra representanten Rita Tveiten til fiskeriministeren, vil bli tatt opp av representanten Leif Lund.

Leif Lund (A): «Fiskerinæringa sitt kompetansesenter, Finko, har arbeidd i heile fiskerinæringa med rekruttering og kompetansebygging. No er Finko under nedbygging. Dette skjer i ei tid då norsk fiskerinæring er nede i ein bølgedal og har bruk for all drahjelp den kan få.

Kven meiner statsråden skal fylla tomrommet etter Finko, og har departementet noko ansvar på dette feltet?»

Statsråd Svein Ludvigsen: Departementet har siden 1991 bidratt med nærmere 200 mill. kr til arbeidet med kompetanse og rekruttering, kanalisert gjennom Fiskerinæringens Kvinneutvalg og Fiskerinæringens Felles Kompetansestyre. 1. januar 2000 ble disse organene slått sammen til Fiskerinæringens Kompetansesenter – Finko. I budsjettforliket i fjor høst besluttet stortingsflertallet å kutte overføringene til Finko.

Finko og dets forløpere har gjort et svært viktig arbeid for fiskeri- og havbruksnæringen i forhold til rekruttering, kompetanse og likestilling gjennom disse årene. Når det gjelder rekruttering og kvinnerettede tiltak overfor marin sektor, er etter mitt skjønn tiden nå inne til å innarbeide disse i de generelle tiltakene Regjeringen gjennomfører på disse områdene, og det er også gjort.

Jeg mener videre at næringen i økende grad bør ta ansvar for å gjøre seg attraktiv og framstå som interessant for arbeidskraft av begge kjønn nå, og i kommende generasjoner.

Den situasjon som oppstod i forbindelse med budsjettforliket sist høst, representerte helt klart en utfordring for Finko. Om lag 2,6 mill. kr av Finkos bevilgning i 2002 er overført til 2003 for å finne fram til en smidig overgangsordning. I tillegg har Fiskeridepartementet stilt seg villig til å bruke 1,5 mill. kr over fiskeriavtalen, på oppfordring fra Norges Fiskarlag. Disse midlene vil dekke inngåtte forpliktelser som lønn, husleie, telefonavgift og andre inngåtte avtaler som sekretariatet i Finko har påtatt seg. I tillegg gir midlene rom for å sikre videre drift i et visst omfang i en overgangsperiode i 2003.

Jeg er tilfreds med at næringens organer nå tar initiativ til videreføring av arbeidet med kompetanseoppbygging overfor næringens ulike grener på den måten de ser det som strategisk riktig. Det har vært en holdning som jeg har tilkjennegitt også tidligere, som stortingsrepresentant og i min tid som statsråd. Jeg er da også kjent med at styret i Finko har vært i kontakt med ulike instanser for å få økonomisk støtte, og at det er tatt flere organisatoriske grep for å videreføre driften.

For Fiskeridepartementets del vil arbeidet med kompetanse til fiskeri- og havbruksnæringen nå fokusere på marin kunnskapsoppbygging, med vekt på FoU, og vi har funnet at tiden er moden til å vri virkemidlene fra 1990-tallet – jeg viste til at vi brukte ca. 200 mill. kr – til en kanalisering gjennom forskning og utvikling. Utfordringen vil bestå i å fremme en politikk som fører til kompetente kandidater på alle nødvendige områder. Under Regjeringens utvalget for marin verdiskaping er det satt i gang et arbeid for å vurdere framtidens kompetanseutfordringer i næringen. Resultatene av dette arbeidet vil bli lagt fram mot slutten av 2003.

Ø y v i n d H a l l e r a k e r hadde her gjeninntatt presidentplassen.

Leif Lund (A): Statsråden sier i sitt svar at «næringen i økende grad bør ta ansvar for å gjøre seg attraktiv og framstå som interessant for arbeidskraft av begge kjønn nå, og i kommende generasjoner».

Fiskerinæringen er jo utpekt som et nasjonalt satsingsområde, og nye krav fra markedet og utvikling i hele verdikjeden gjør at det er behov for kompetanse på en rekke nye områder. Hvordan ser statsråden på en offentlig medfinansiering sammen med næringen når det gjelder Finko, for å styrke arbeidet med kompetanseheving og rekruttering framover?

Statsråd Svein Ludvigsen: Jeg håper vi er enige om at Finko har gjort et viktig arbeid, men når det gjelder kompetanse og rekruttering, er det snakk om et mye større arbeid enn det som alene har vært gjort gjennom Finko. Det er derfor vi – fra min side, fra departementets side og fra Regjeringens side – nå ønsker å fokusere i stadig større grad på forskning og utvikling og gjennom det

gjøre næringen interessant, og at næringen selv må ta et større ansvar for å gjøre seg interessant. Det oppfatter jeg at næringen også gjør når den nå tydeligvis ønsker å videreføre Finko i et annet omfang og med en annen innretning. Men vi har altså på 1990-tallet brukt nærmere 200 mill. kr. Det er på en måte på tide at vi vurderer – og det er det som nå er gjort – om midlene kan brukes på en mer effektiv måte for å fremme kompetanse, likestilling, kunnskaper og rekruttering. Det arbeidet er gjort gjennom budsjettvedtaket, og jeg anser det ikke som aktuelt at vi skulle reversere det.

Leif Lund (A): Statsråden nevner faktisk to ganger i sitt innlegg disse 200 mill. kr som har vært brukt på dette prosjektet. Men de har jo vært brukt i samsvar med de retningslinjene som Fiskeridepartementet har trukket opp, og det er jo ikke penger som er bortkastet. Finko har hatt et nasjonalt ansvar for opplæringsmaterieell til skoleverket og en koordineringsrolle når det gjelder de 17 opplæringskontorene i fiskerinæringen. Kontorene eies av 660 bedrifter langs kysten. Næringen har vært medfinansier til de prosjektene som har vært drevet. Hvordan ser statsråden på at man bruker erfaringer og resultater fra dette arbeidet de siste tolv årene, slik at man unngår å gjøre de samme tingene om igjen? Jeg håper dette Regjeringsutvalget for marin verdiskaping ikke gjør ting som er gjort tidligere, på nytt igjen.

Statsråd Svein Ludvigsen: Jeg vil bare slå helt klart fast at jeg synes de 200 mill. kr er brukt til nyttig innsats for rekruttering og kompetanse. Så det kan ikke herske noen tvil, slik det er gjort, om at de helt klart har vært brukt i tråd med det som har vært retningslinjene. Men som det også vises til i spørsmålet, er over 600 bedrifter knyttet til dette. Det understreker for meg at næringen og enkeltbedriftene i stadig større grad må ta på seg et ansvar for å gjøre seg attraktive, akkurat som man gjør i alle andre bransjer, og så får vi bruke skattebetalernes penger til nye innsatsområder. Jeg synes at løsningen for 1990-tallet ikke nødvendigvis er den beste for et nytt tiår. Derfor ønsker også Regjeringen å satse på forskning og utvikling både for å gjøre næringen interessant for kommende generasjoner og samtidig for å utvikle nye produkter. Så er det jo slik at rekruttering, kompetanse og likestilling er nå i mye større grad integrert i departementets totale arbeid enn det var tidligere.

S p ø r s m å l 2 1

Fra representanten Hill-Marta Solberg til næringsministeren:

«Staten er norsk næringslivs største eier og kan bruke sin posisjon til å begrense lederlønnutviklingen. Nå har det vist seg at ledere i selskap der staten har store eierandeler, har mottatt høye lønnstillegg og høye bonuser. I januar i år uttalte statsråden at han ville styre slikt med hard hånd.

Hva konkret vil statsråden nå gjøre med de høye tilleggene for å forhindre ytterligere lønnshopp til ledere i de selskapene hvor staten er en stor eier?»

Presidenten: Dette spørsmålet er utsatt til neste spørretime.

S p ø r s m å l 2 2

Presidenten: Dette spørsmålet, fra representanten Gjermund Hagesæter til nærings- og handelsministeren, er overført til landbruksministeren som rette vedkommende. Spørsmålet vil bli besvart av fiskeriministeren på vegne av landbruksministeren, som er på reise.

Gjermund Hagesæter (FrP): Eg har følgjande spørsmål til statsråden:

«Tall viser at det i 2002 ble importert over 2 000 tonn deig til Norge, mot litt over 900 tonn i 1999. Grunnen til denne eksplosive økningen er at melprisen er over dobbelt så høy i Norge som i EU, og at tollsatsene på importert mel er langt høyere enn tollsatsene på deig og andre ferdiglede produkter. Disse rammebetingelsene har medført at antall norske bakere stadig blir mindre.

Synes statsråden at dette er en ønsket utvikling, eller bør norske bakere få lignende rammevilkår som konkurrenter i andre land?»

Statsråd Svein Ludvigsen: Importen av bakervarer til Norge fra EU, herunder deiger, har de seneste årene vist en betydelig økning, slik som spøreren viser til. Importen kommer i første rekke fra våre naboland.

For bakervarene er det som for en rekke andre bearbejdede landbruksvarer etablert et system for råvareprisutjevning der tollsatsen inn til Norge skal utjevne forskjeller i pris på råvarene som inngår i ferdigvarene. For bakervarer innebærer dette konkret at tollsatsene skal utjevne for forskjeller i melpriser mellom Norge og EU. Dette systemet skal sikre like konkurransevilkår for bakerbedriftene innenfor EØS-området.

Ettersom tollsatsene for bakervarer er faste, vil utviklingen i melprisen i Norge og resten av EØS-området påvirke konkurransekraften i den norske bakerbransjen i forhold til utenlandske importvarer.

Norske myndigheter er oppmerksom på den økte importen av bakervarer de senere årene og den betydningen utviklingen i melpriser innenfor EØS-området har for konkurranseevnen i denne bransjen, slik som det også blir spurt om. Landbruksmyndighetene følger derfor nøye med i utviklingen av melprisene og således konkurranse situasjonen for denne sektoren. Rammebetingelsene for bransjen vil bli vurdert bl.a. i forbindelse med jordbruksoppjøret til våren. Det er det operative svar på spørsmålet som stilles.

Fra myndighetenes side er vi opptatt av å sikre bakerbransjen rammebetingelser som skal legge til rette for produksjon i Norge av denne type varer. Samtidig må bakerbransjen som all annen industri legge vekt på å få til en industriell utvikling med moderne produksjonsmeto-

der og utvikling av nye produkter. Økningen har også noe med konsumentene og markedets etterspørsel å gjøre. Dette vil være en forutsetning for å kunne lykkes i et stadig mer krevende marked.

Jeg vil i tilknytning til representanten Hagesæters spørsmål understreke Regjeringens arbeid for å bedre de generelle rammebetingelsene for næringslivet. Regjeringen har lagt stor vekt på lavere skatter og avgifter for næringslivet. Statsbudsjettet som ble lagt fram sist høst, som hadde det sentrale utgangspunkt å bidra til et lavere rentenivå og en lavere kronekurs, har lyktes, og det er helt klart til gunst også for denne delen av næringslivet. Vi ser nå resultatet på disse områdene. Avtalen med partene i næringslivet om et moderat lønnsoppgjør til våren vil også bidra til å sikre norsk industris framtidige konkurransevne. I så måte er bakerbransjen likestilt med annet næringsliv.

Gjermund Hagesæter (FrP): Eg vil takke for svaret.

Eg er ikkje heilt overtydd om at Regjeringa ser alvor i denne situasjonen med ei større og større utflagging av norsk deigproduksjon og halvfabrikata innanfor bakarbransjen. Det er riktig at også dei generelle rammevilkåra er viktige for denne bransjen, men her har vi ei utvikling der tollsatsen på mjøl er langt høgare enn tollsatsen på halvfabrikata som bagettar og også deig. Dette er ei utvikling som vil halde fram ved at tollsatsane på deig blir sette ytterlegare ned frå 1. juli 2004.

Statsråden peikar her på at ein må setje i verk tiltak for å bli konkurransedyktig, men ser ikkje statsråden at denne usikkerheita og forverringa i konkurransevilkåra vil redusere rekrutteringa til bransjen og også lysta til å investere i Noreg?

Statsråd Svein Ludvigsen: Det er riktig at deig var omfattet av den siste forhandlingsrunden i protokoll 3 om fjerning av industrielement i tollsatsen, og tollsatsen for deig er foreslått redusert med 37 øre. Det er det – sammen med de endringer i rammevilkårene som spøreren tar opp, og som jeg berørte i mitt svar – som skal ligge til grunn for den vurdering som blir gjort i forbindelse med jordbruksoppgjøret til våren. Det vil være det første målepunktet for om det er behov for å sette inn virkemidler som endrer rammebetingelsene. Men for øvrig er det jo slik at noen hver av oss opplever at utenlandske bakervarer smaker, og da bør det være en utfordring for næringen, den norske industrien, å utvikle produkter som møter den etterspørselen. Jeg har håp om og regner med at norske bakere skal møte den konkurransen.

Gjermund Hagesæter (FrP): Eg er framleis ikkje heilt trygg på at det blir sett i verk tiltak. Vi har den siste tida hatt ei utvikling som har ført til at vi har fått 300 færre bakarar dei siste par åra. Innanfor bransjen fryktar ein ei fullstendig rasering, og det vil vere veldig uheldig dersom ein skal få størstedelen av deig- og halvfabrikataproduksjonen og til og med bolle- og brødproduksjonen i utlandet. Det vil vere ein veldig uheldig situasjon. Då vil eg igjen spørje statsråden: Kan statsråden love at det blir

sett i verk tiltak frå Regjeringa si side som stansar denne utviklinga med utflagging som vi har sett, og at det blir lagt til rette for at deigproduksjon, brød- og halvfabrikataproduksjon, også i framtida kan skje i Noreg?

Statsråd Svein Ludvigsen: Det er to svar på det. For det første er Regjeringen opptatt av å gi næringslivet gode rammevilkår, slik at det skal være konkurransedyktig i det norske markedet. Det vil vi arbeide videre med, og det vil være tiltak, både det som er iverksatt og det som kommer av generell næringspolitikk.

Når det så gjelder spørsmålet om jeg vil garantere at det kommer tiltak, ville det kanskje være litt underlig hvis jeg nå konkluderte med de forhandlinger som skal foregå i jordbruksoppgjøret, og som jeg har sagt: Rammevilkårene for denne bransjen vil bli vurdert i tilknytning til jordbruksoppgjøret. Jeg tror at både bakere, stortingsrepresentanter og statsråden får vise tålmodighet til da. Det er relativt nært forestående.

Det er ikke tvil om at landbruksministeren er oppmerksom på dette spørsmålet, og etter denne runden med fiskeriministeren har både det marine og jordbruket fått understreket sterkt det som ble tatt opp i spørsmålsstillingen.

Presidenten: Det var betryggende.

S p ø r s m å l 2 3

Fra representanten Morten Høglund til nærings- og handelsministeren:

«Deler av norsk næringsliv sliter med konkurransevnen. Samtidig er det uavklart hva som blir resultatet av pågående EØS-forhandlinger. Norsk næringsliv generelt og havbruksnæringen spesielt vil kunne ha store fordeler av frihandelsavtaler med land utenfor EØS-området.

Hvilken strategi har statsråden for å bidra til at norsk næringsliv får bedre tilgang til markedene i f.eks. Asia og Nord- og Sør-Amerika?»

Presidenten: Dette spørsmålet er utsatt til neste spørretime.

S p ø r s m å l 2 4

Øystein Hedstrøm (FrP): Jeg har følgende spørsmål til samferdselsministeren:

«Sarpsbrua i Sarpsborg er i en elendig forfatning. Deler av brua har forskjøvet seg med sprekker på 16-17 cm. En rapport fra 1997 viser at den er trafikksfarlig pga. sprekker og utglidninger. Hvis en lastebil kommer opp på fortauet eller bruhenget, kan den ramle igjennom. Vegvesenet er bekymret, og mener planlegging av ny bru må prioriteres.

Vil statsråden bidra med ekstra bevilgninger, slik at ny bru bygges?»

Statsråd Torild Skogsholm: Planer for bygging av ny forbindelse over Sarpsfossen har først og fremst vært

begrunnet ut fra kapasitetsmessige begrensninger, og ikke ut fra tilstanden på eksisterende bruene. Det er imidlertid et faktum at bruene er gamle, og at forbindelsen over tid også trenger fornyelse av den grunn. De senere årene har bruene vært gjenstand for jevnlig ettersyn fra Statens vegvesens side, og i løpet av sommeren vil det bli satt opp rekkverk mellom kjørebane og fortau. I tillegg er det planlagt å gjennomføre forsterkningsarbeider i løpet av 2004. Når disse arbeidene er gjennomført, mener Statens vegvesen at det ikke er grunn til noen umiddelbar bekymring for sikkerheten.

Ny Sarpsbru er ikke prioritert innenfor tildelte planrammer til Østfold for perioden 2002–2011. Rammene for neste planperiode må Regjeringen komme tilbake til i forbindelse med Nasjonal transportplan for perioden 2006–2015, som etter planen legges fram for Stortinget tidlig i 2004.

Jeg vil i den forbindelse vise til at Stortinget ved behandlingen av St.meld. nr. 31 for 2000–2001 om oppgavefordelingen mellom stat, fylkeskommune og kommune, sluttet seg til at fylkeskommunen skal ha avgjørende innflytelse på prioriteringene innenfor fylkesfordelt ramme til riksveginvesteringer innenfor føringer fastlagt av Stortinget og Samferdselsdepartementet.

Øystein Hedstrøm (FrP): Jeg takker statsråden for svaret.

Denne brua er ca. 70 år gammel og er dimensjonert for mye mindre trafikk. For 70 år siden kunne bilene veie 5 tonn. I dag kan de veie ti ganger så mye. Trafikken kan i enkelte tilfeller komme opp mot 25 000 kjøretøyer i døgnet. Vi fikk en tilstandsrapport i 1997 som klart og tydelig beskriver tilstanden. Det er betydelige sprekker og utglidninger i brua, og hvis en lastebil kommer opp på fortauet, kan den ramle igjennom. Det står det i denne rapporten.

Selv om det nå fra statsrådets side varsles at det kan bli satt opp et rekkverk mot veibanen og forsterkninger, vil ikke det kunne hindre at en tung bil går igjennom i en nødssituasjon, og flere og flere uttaler seg også om at de mener at brua er trafikkfarlig. Mener statsråden, som øverste ansvarlige myndighet for riksveiene i Norge og denne brua, at brua virkelig har en akseptabel standard, eller bør brua stenges?

Statsråd Torild Skogsholm: Det er vel rimelig kjent at jeg er opptatt av sikkerheten, også på bruene. Det er derfor vi foretar jevnlige analyser av tilstanden til f.eks. disse bruene det er snakk om her. Det har Statens vegvesen gjort, og de tiltak som man nå har bestemt seg for å gjennomføre, bygger nettopp på de analysene som Statens vegvesen har gjort.

Som jeg sa i mitt svar, har man kommet til at det er noen tiltak som kan gjennomføres, og etter at de er gjennomført, er det ingen grunn til umiddelbart å mene at sikkerheten er i fare. Det er helt vesentlig i alt vårt arbeid at sikkerheten ivaretas på en forsvarlig måte – så også på denne brua.

Øystein Hedstrøm (FrP): Jeg takker statsråden for tilleggs svaret, og stikkordet var «umiddelbart». I løpet av noen ganske få år vil disse midlertidige reparasjonene ha liten effekt på mellomlang og lang sikt. Jeg vet jo at statsråden har vært inne på at hvis man skal bygge ny bru, bør den bompengefinansieres, eventuelt i form av et spleiselag. Nå er det en massiv motstand lokalt mot dette. Det finnes lokalt ingen forslag til løsningsmodeller hvis ikke staten bidrar. Så hvordan mener statsråden at man skal løse dette problemet? Skal man leve med denne usikkerheten og utviklingen av en mer og mer trafikkfarlig bru, eller skal man stenge brua?

Statsråd Torild Skogsholm: Jeg har nettopp snakket om de forsterkningene som man har tenkt å gjøre på brua. Forsterkningene har man tenkt å gjøre nettopp fordi man skal gjøre den sikrere. Det er tiltak som vi gjennomfører fordi sikkerheten skal opp, og jeg har tillit til at de analysene Vegvesenet gjør, er riktige.

Jeg vil også understreke at jeg ikke har tatt initiativ til noen bompengefinansieringsløsning av noen enkeltprosjekter i dette land. Det har jeg ikke gjort hittil, og det har jeg ikke tenkt å gjøre framover heller. Om slike initiativ kommer lokalt, får vi se på det, men jeg har ikke tenkt å foreslå det.

S p ø r s m å l 2 5

Knut Storberget (A): «Østlandsforskning har i en nylig presentert rapport (01/2003) om rammebetingelser for Rørosbanens transport av tømmer og trevarer påpekt banens betydning for transport av gods. Det transporteres dog ikke trelast eller andre skogindustriprodukter på bane, til tross for at volumet for dette bare få år tilbake var betydelig. Dette er en utvikling stikk i strid med hva EU krever og ønsker.

Hva vil statsråden gjøre for at man kan få økt transport av gods, og da særlig skogindustriprodukter, på Rørosbanen?»

Statsråd Torild Skogsholm: For meg er det en målsetting å få mer godstransport over på jernbane. Derfor har jeg fokusert på rammevilkårene for denne transportgrenen. Rammevilkårene for jernbanen vil være et viktig tema i den kommende Nasjonal transportplan for 2006–2015, som legges fram i vårsesjonen 2004. Som en del av dette arbeidet ser Samferdselsdepartementet nå nærmere på sammenhengen mellom eksterne kostnader og avgifter for de ulike transportgrenene.

Videre kan det nevnes at CargoNet AS kontinuerlig jobber med å effektivisere driften for å kunne være konkurransedyktig i forhold til biltransport når det gjelder frakt av gods. Selv om konkurransekraften til CargoNet er størst innen containerfrakt og kombinerte transporter av store volum over lengre avstander, har selskapet etablert Systemtog, som inkluderer frakt av tømmer som et eget satsingsområde. Rørosbanen er av stor betydning for frakt av tømmer og flis. CargoNet frakter om lag 700 000–800 000 kubikk tømmer og 150 000–200 000 kubikk

flis pr. år. Store deler av denne transporten går på Rørosbanen, siden de som selger tømmer og flis, holder til langs denne banestrekningen. CargoNet har til bestilling nye vogner for tømmer- og flistransport, og selskapet er i forhandlinger med kundene angående kontraktmessige forhold før endelig bestilling besluttes.

Jeg kan for øvrig nevne at det norske jernbanenettet fra og med 15. mars i år er åpnet for jernbaneforetak med norsk tillatelse som ønsker å drive innenlandsk godstransport. Dette går lenger enn det EU krever, da det kun åpner for konkurranse på internasjonal godstransport på det såkalte TERFN-nettet, Trans European Rail Freight Network. Økt konkurranse om godstransport på jernbanenettet i Norge er et viktig virkemiddel både for å styrke jernbane som transportmiddel gjennom økt effektivitet og for en bedre utnyttelse av ledig kapasitet på dagens jernbanenett.

Knut Storberget (A): Jeg vil aller først få lov å gi honnør til statsråden for hennes utgangspunkt. Der tror jeg vi er helt enige når det gjelder betydningen ikke bare for Rørosbanen og Solørbanen, men også for andre banestrekninger i forhold til skogen i Norge. Det blir ofte glemt når man diskuterer toget. Vi vet at hvis vi bare fikk flyttet den tømmermengden som i dag går på Rørosbanen, over på veiene i Hedmark og innlandet, ville det innebære mellom 40 000 og 60 000 vognlass på allerede trafikkbelastede veier. Dette betyr trafikkmessig stor belastning og har også med trafiksikkerheten å gjøre.

Det som er paradokset, er at vi fortsatt ikke har klart å sikre at skogindustriproduktene blir fraktet med tog. Der har utviklingen gått i gal retning for oss som ønsker å ta vare på Rørosbanen, og jeg vil også formode at for en Venstre-statsråd er det trist å se at man ikke lykkes med det. Det er jo der EU kommer inn og vil stille framtidige krav til oss. Hva kan statsråden nå i dag konkret gjøre for å sikre at utviklingen vil snu?

Statsråd Torild Skogsholm: Det er helt riktig at det er viktig når vi har infrastrukturen liggende der, at vi evner å bruke den effektivt, ikke minst på godstransportsiden. Dette har flere årsaker, ikke minst hensynet til miljøet og hensynet til sikkerheten på de vegene som vil være alternativet.

Rammebetingelsene vi legger på området, er viktige. Jeg kan nevne ett eksempel. For en tid siden var spørsmålet oppe om vi skulle gjøre det lovlig å kjøre med 25 m lange vogntog på norske veger. Det bestemte vi oss for ikke å gjøre. Det motsatte ville ha vært en avgjørelse som ville kunne hatt betydning for tømmertransporten og ville vært til nytte for dem som ønsket å ha tømmertransport på veg framfor på jernbane. Det at vi gikk inn og besluttet det, skulle gjøre det mer gunstig å kjøre tømmer på tog framfor på veg. Og som jeg nevnte i svaret mitt: CargoNet jobber med dette området, for også de ser at her ligger det et potensial.

Knut Storberget (A): Jeg er redd for at det vil bli for sent hvis man skyver dette arbeidet inn under den framti-

dige transportplanen, og at man faktisk må ta grep nå, fordi vi i løpet av de siste årene har sett en utvikling hvor man nærmest har radert ut skogindustriproduktene på tog, og at selv ikke CargoNet har klart å ivareta den målsettinga som vi politikere kanskje ønsker oss for skogindustriprodukter. Så spørsmålet er om statsråden evner å se noen muligheter for at vi kan få flere skogindustriprodukter, ikke bare tømmer og flis, over på toget, før vi begynner å sette oss ned med et ganske vanskelig planarbeid.

Statsråd Torild Skogsholm: Vi har allerede, som jeg nevnte, tatt grep i forhold til dette. Vi har åpnet for konkurranse på området godstransport, som gjør det mulig for andre enn CargoNet å utføre transporter på denne jernbaneinfrastrukturen som vi har. Det er noe vi allerede har åpnet for.

Jeg nevnte dette med lange vogntog som vi allerede har tatt en beslutning om, og ikke minst at CargoNet er opptatt av å prøve å finne ytterligere løsninger her. Det betyr at det skjer mye på dette området, som jeg selvfølgelig ønsker å stimulere til i den grad jeg kan.

Nå kan jeg selvfølgelig ikke diktere alle som jobber i bransjen, om at de skal velge å kjøre tog framfor å kjøre biler på veg, men jeg skal gjøre det som er mulig for meg, for at vi skal legge til rette for det. Jeg mener vi er på veg dit nå.

S p ø r s m å l 2 6

Heidi Grande Røys (SV): Eg vil gjerne få stille følgende spørsmål til samferdsleministeren:

«Trygt heim for ein 50-lapp» er eit trafikksikkerhetstilbod retta mot ungdom i Sogn og Fjordane. Ein går no aktivt ut og gir russen tilbod om å søkje skyss etter «Trygt heim»-modellen, sjølv om russearrangementa fell utanfor ordinære tider og stader for den etablerte ordninga. Ein vil, etter søknad, kunne få tilskott til leige av buss til/frå russetreff i fylket.

Vil statsråden ta initiativ overfor vegkontor og andre aktørar slik at russekulla i resten av landet kan få tilsvarende tilbod?»

Statsråd Torild Skogsholm: Aller, aller først har jeg veldig lyst til å gi en stor honnør til det engasjementet man har i Sogn og Fjordane for trafiksikkerhet. Det bør være et godt eksempel for mange andre fylker.

«Trygt heim for ein 50-lapp» i Sogn og Fjordane er et trafiksikkerhetstiltak som skjer i regi av og finansieres av fylkeskommunen. Tiltaket er et prosjekt rettet mot ungdom i fylket og har som målsetting å gi ungdom på veg hjem fra tettstedene et trygt kollektivt transportalternativ. Statens vegvesen har vært med på å initiere og planlegge tiltaket.

Jeg er positiv til det initiativet som fylkeskommunen i Sogn og Fjordane har tatt. I tillegg til at tiltaket vil kunne ha en sikkerhetsgevinst, har jeg tro på at det kan være med og gi ungdommen gode vaner i forhold til bruk av kollektive reisemiddel. Sogn og Fjordane fylkeskommu-

ne presenterte dette og andre lokale initiativ på trafikk-sikkerhetsområdet for Samferdselsdepartementet og Vegdirektoratet på et eget møte 7. mai 2002. Det ble da enighet om at Vegdirektoratet skal påta seg ansvar og kostnader ved å evaluere tiltaket. Ut fra resultatene av denne evalueringen vil jeg i samråd med Vegdirektoratet vurdere hvordan vi kan bidra til oppfølging av tiltaket i større målestokk. Dersom andre fylker eller kommuner på eget initiativ vil innføre tilbudet før denne evalueringen er gjennomført, er det selvsagt ingenting i veien for det. Og jeg ser meget positivt på det.

Med fjorårets tragiske russebilulykker i minne har jeg sett det som svært viktig å styrke tiltak som kan forhindre at slike hendelser gjentar seg. Når det gjelder tiltak mot russebilulykker, vil det i år bli satt i verk en rekke nye tiltak for å hindre alvorlige ulykker, bl.a.:

- gratis kontroll av russebiler ved alle trafikkstasjonene til Statens vegvesen
- kvelds åpne trafikkstasjoner for kontroll av russebiler
- frivillig oblatordning for sikkerhetsgodkjenning av russebiler
- bedre informasjon om hva som bør gjøres, og hva som er tillatt når det gjelder ombygging og innredning i kjøretøyene
- hyppige kontroller på vegene i russetiden
- høringsforslag om krav til bilbelter i alle seter i biler som ombygges til russebiler

For at tiltakene skal være effektive, kreves det samarbeid mellom skolene og berørte etater som politiet og Statens vegvesen. I et slikt samarbeid må selvsagt russens tillitsvalgte og den enkelte russ trekkes inn. Jeg vil ta initiativ til et nært samarbeid med skolemyndighetene om dette i tiden framover.

Heidi Grande Røys (SV): Eg takkar statsråden for svaret. Det var eit godt svar, og eg tek med meg rosen til Sogn og Fjordane for det dei har gjort. Politikarane i Sogn og Fjordane har prioritert dette i fleire år. Dei læt vel over det faglege samarbeidet som ein har nettopp med vegkontoret, som er grunnlaget for at ein har kunna jobbe med det.

Grunnen til at eg tek opp spørsmålet i spørjetimen, er at samferdsleministeren etter den tragiske russeulukka i fjor hadde kontakt både med elevorganisasjonar, med russen, med Statens vegvesen og med Trygg Trafikk, der ein var i gang med ei oppfølging. Det var difor naturleg å stille spørsmål no når det nærmar seg våren, om kva ein har gjort. Eg er veldig nøgd med dei tiltaka som statsråden ramsar opp, kanskje med unntak av at eg saknar tiltak som går på å hindre at ungdom set seg i bilar. Ein ting er sjølve russebilane, men det er òg veldig mange privatbilar som vert fylte opp. Vil statsråden jobbe vidare med å gi ungdommane eit alternativ til å setje seg i privatbilar?

Statsråd Torild Skogsholm: Det er ikke tvil om at informasjon betyr mye. Ungdommen blir stadig ny. Alt-så: De som er russ i år, er ikke de som er russ neste år. Slik vil det være hele tiden. Så det er fryktelig viktig at vi

er aktive på informasjonssiden. Derfor legger vi opp til at Statens vegvesen, når vi nå først innfører en konkret aktivitet i forhold til både russebiler og russ og ungdom som er berørt her, kommer til å fortsette med det. Vi ser også at noen skoler griper begjærlig fatt i dette. Noen ser poenget med at en på videregående skoler har en unik sjanse til å nå 16–19-åringene. Engasjementet på de ulike skolene varierer en del. Det jeg ønsker, er at det skal skapes et stort engasjement overalt. Det finnes eksempler på videregående skoler som har gjort en fenomenal innsats, bl.a. Valdres videregående skule, hvor man har fått et engasjement blant ungdommen. Det er det vi trenger, like mye som vi trenger påbud og regler.

Heidi Grande Røys (SV): Eg takkar igjen for svaret.

Det som er eit av problema ifølgje politikarane i Sogn og Fjordane, er sjølvsagt det å prioritere midlar til denne typen satsing, men ein får temmeleg mykje ut av veldig små midlar.

For nokre dagar sidan fekk vi dette heftet i posten: «Satsing på barn og ungdom – Regjeringens mål og innsatsområder i statsbudsjettet 2003». Dessverre er det her veldig lita satsing spesielt på ungdom knytt til trafikktrygging. Det er ei lita side om Trygg Trafikk og dette med trygg skuleveg, og det er veldig bra. Men eg skulle ønskt at statsråden i neste års tilsvarende melding frå Regjeringa legg dette inn både i budsjettet for neste år og i dei føringane ho no har fortalt om her i stortingssalen, slik at vegkontora følgjer det opp og lokale og regionale politikarar òg får signal frå Regjeringa om at dette er ei satsing som er veldig viktig i forhold til ungdommen vår. Regjeringa skriv at «Sentrale myndigheter har viktige oppgaver som pådrivere» – og det er pådrivarrolla som eg i første omgang var ute etter at samferdsleministeren framstår som veldig tydeleg på i dag, og håpar at ho vil følgje det opp vidare.

Statsråd Torild Skogsholm: Jeg tror det er rimelig stor enighet mellom oss om at engasjement i forhold til trafikk-sikkerhet er viktig, også blant ungdom, både fordi ungdom er en utsatt gruppe i forhold til ulykkesstatistikken og fordi det vil være med på å skape holdninger for resten av et langt liv. Derfor er dette viktig. Det er nå mulig for meg å legge føringer på hvilken måte f.eks. Statens vegvesen skal håndtere denne type problematikk. De føringene legger vi nå, og det har vi tenkt å videreføre.

Så ønsker vi selvfølgelig et stort engasjement både fra skolesiden og den fylkeskommunale siden. Der gir jeg gjerne – og det har jeg gjort i mange omganger – sterke signaler om hva jeg ønsker. Så er det opp til fylkeskommunen hvordan man velger å prioritere både midler og innsats ellers.

Avslutningsvis vil jeg igjen gi stor honnør til Sogn og Fjordane for den innsatsen de har gjort.

S p ø r s m å l 2 7

Torbjørn Andersen (FrP): Jeg har følgende spørsmål til kommunal- og regionalministeren:

«Norge har i dag 434 kommuner. Mange er svært små målt i innbyggertall. I Danmark har innenriksminister Lars Løkke Rasmussen snakket om å redusere antall danske kommuner fra 271 til 40-50. Hedmark Høyre foreslo nylig å redusere antall kommuner i Hedmark fra 22 til 4-6 storkommuner. Mye tyder på at dette spørsmålet vil bli stadig mer aktuelt fremover.

Vil statsråden redegjøre for sitt syn på dagens norske kommunestruktur og hva Regjeringen gjør for å stimulere til flere utredninger om kommunesammenslutninger?»

Statsråd Erna Solberg: Jeg mener at den norske kommunestrukturen er lite hensiktsmessig i forhold til de oppgaver og det ansvar kommunene har og fortsatt skal ha som produsenter av viktige velferdstjenester. For noen kommuner, særlig de små, kan det bli en ubalanse mellom oppgaver de skal løse og de ressursene – økonomiske, organisatoriske og ikke minst personellmessige – de har tilgjengelig. Særlig vil tilgangen på kompetent arbeidskraft kunne bli en kritisk faktor for mange kommuner i årene fremover. Svak leveringsevne på sentrale velferdsområder vil over tid medføre en svekket legitimitet og tillit til kommunene som velferdsprodusenter, og vil også kunne føre til at det blir mindre interesse for å delta på de demokratiske arenaene.

Stortinget vedtok i 1995 at alle kommunesammenslutninger skal være frivillige. Dette ligger fast. Dette fritar likevel ikke lokalpolitikerne fra ansvaret for å drøfte mulige virkemidler for å møte fremtidens behov. Det er viktig at ikke følelsesmessige argumenter får råde grunnen alene. I bunnen mener vi derfor at det bør ligge utredninger som i størst mulig grad kan synliggjøre konsekvenser av de forskjellige valgene, og dermed fungere som et beslutningsgrunnlag for debattene som lokalpolitikerne rundt omkring i landet er pliktige til å ta.

For å få støtte til utredninger om kommunesammenslutninger forutsetter vi bl.a. at utredningen presenteres for innbyggerne, og at det gjennomføres folkehøring. Jeg er klar over at mange kommuner er i en økonomisk situasjon som lett kan medføre at oppgavene i etterkant av en utredning blir mindre vektlagt enn hva som kunne være ønskelig. Derfor har vi fra 2003 innført to nye tiltak som skal forbedre denne delen av prosessen:

1. Hver kommune som har deltatt i utredningen, vil etter søknad kunne motta støtte med inntil 100 000 kr til informasjon og folkehøring.
2. Det åpnes også for at områder med kommuner som har særskilt behov for ytterligere bistand til prosessveiledning, kan søke om dette.

Det er også startet en forskningsbasert gjennomgang av en vurdering av kriteriene for kommuneinndeling som Christiansen-utvalget la til grunn. Oppdaterte kriterier for hva som kjennetegner en god kommuneinndeling, vil være til nytte for kommuner som nå og i tiden fremover ønsker å utrede sammenslutning. Det tas sikte på at denne gjennomgangen er ferdig i løpet av sommeren 2003.

Så lenge vi har lagt vekten på at det skal være frivillighet, og Stortinget har fattet det vedtaket, følger Regjeringen helt klart opp det. Men samtidig innebærer frivil-

lighet en lokal forpliktelse til å ta opp spørsmålet. Det er ikke en ansvarsfraskrivelse, men en klar ansvarsplassering på det lokale nivå. Som kommunalminister benytter jeg de fleste anledninger til nettopp å understreke at vedtaket i 1995 ikke innebar at kommunesammenslutninger var stemt ned generelt sett i Stortinget, men at det faktisk var en ansvarsoverføring fra Stortinget til kommunene i valg av hvordan strukturen skulle være i fremtiden.

Torbjørn Andersen (FrP): Jeg takker statsråden for svaret, som jeg synes er interessant og positivt, og for så vidt i tråd med det jeg hadde forventet fra statsråden.

Jeg vil minne om at Norge altså har flere kommuner i dag enn i 1837 da formannskapsloven ble innført. Da hadde vi 392 kommuner. Det er klart at med dagens langt mer effektive kommunikasjonsmidler kan det fortone seg noe merkelig at det skal være behov for flere kommuner i Norge i dag enn for 166 år siden.

En del er gjort de siste årene for å tilrettelegge og stimulere for kommunesammenslåing. Vi har forandret inndelingsloven, og Stortinget har vedtatt vesentlig bedre økonomiske betingelser for kommuner som vil slå seg sammen. Men likevel er tempoet når det gjelder sammenslutning, mildt sagt labert.

Mener statsråden at de gjeldende økonomiske betingelser når det gjelder sammenslåing, og kanskje lovgivning for øvrig, er gode nok, siden så få kommuner til syvende og sist slår seg sammen?

Statsråd Erna Solberg: Jeg har lyst til å minne om at i tiden mellom 1837 og i dag har vi vært oppe i over 700 kommuner i Norge. Etter 1837 var det en stor kommuneoppsplitting. Man gikk fra det danske prestegjeldmønsteret og over til en annen kommunestruktur.

Jeg er enig med spørteren i at det hadde vært behov for en drastisk reduksjon i antall kommuner i Norge, men jeg er også veldig opptatt av at når vi skal prøve å få til færre kommuner, er frivillige prosesser den besten måten å få det til på. Gjennom frivillige prosesser skaper man gode betingelser for sammenslåingen. En del av eksemplene vi har sett knyttet til tvangssammenslåing, viser at det ikke alltid er de beste løsningene som velges når det skjer under tvang. Vi vet også at tvangsmessige fusjoner andre steder enn i kommunestrukturen ofte medfører denne type problemer.

Jeg vil pr. i dag ikke være misfornøyd med antallet kommuner. Det er 40 kommuner som nå utreder og har planer om folkeavstemninger. Det er langt flere som melder seg hele tiden, enten til sammenslåing eller til å starte opp tett interkommunalt samarbeid. Men når denne stortingsperioden er ferdig, bør vi ta en oppsummering og vurdere resultatene som har kommet ut av dette, og ta en bred debatt om det.

Torbjørn Andersen (FrP): Jeg takker nok en gang for svaret.

Vi er selvsagt enige om at frivillighet skal ligge i bunnen når det gjelder sammenslutninger av kommuner.

Jeg vil bare minne om at i 1998, var det vel, utredet 19 kommuner i seks områder sammenslåing, og det endte kun opp med at vi fikk én sammenslåing, nemlig Re. For tiden er det, som statsråden nevner, en god del kommuner, ca. 40, hvor det utredes eventuell sammenslutning. Så får vi se hvor mange av dem som ender opp med sammenslåing. Jeg håper at resultatet da ikke blir like dårlig som det ble forrige gang.

Jeg kunne jo spørre om statsråden er åpen for å utrede en løsning der kommuner som slår seg sammen, eventuelt kan få en viss grad av f.eks. lånegjeldssanering, eller om hun vil avvise en slik tanke umiddelbart? Og la meg ta et spørsmål til, om jeg oppfatter statsråden riktig: Vil statsråden legge til grunn at f.eks. kommuner med økonomiske problemer først må utrede en sammenslåing før det er aktuelt med økonomisk ekstrahjelp fra staten?

Statsråd Erna Solberg: For det første vet vi at vi iallfall kommer like langt som sist gang, siden vi har hatt den første positive voteringen om kommunesammenslåing i Ølen og Vindafjord. Jeg tror nok at stemningen har endret seg betydelig i forhold til disse spørsmålene lokalt, at man ser behovet for det. Ikke minst spørsmålet om kompetent arbeidskraft er etter hvert blitt påtagelig i mange kommuner.

Når det gjelder spørsmålet om eventuell gjeldssanering eller andre virkemidler, har vi planlagt å komme tilbake til det i forbindelse med kommuneøkonomiproposisjonen. Jeg tror ikke gjeldssanering nødvendigvis er noe virkemiddel, men det kan være at det skal etableres flere gulrøtter, noen også fordi det er enkelte infrastructuresattinger som det kan være nødvendig å foreta akkurat knyttet til en kommunesammenslutning, ikke det at vi skal bygge broer over Kommunaldepartementets budsjett, men at vi f.eks. kan foreslå en merfinansiering, eller satsing innenfor teknologisk infrastruktur for at kommunene skal kunne fungere godt sammen senere. Det vil jeg komme tilbake igjen til Stortinget med, og da kan vi kanskje få en bred debatt om det skal flere gulrøtter til med hensyn til kommunesammenslåinger.

Presidenten: Landbruksministeren var på reise, registrerte jeg, så det er flere av statsrådene som har kommentert hans fagfelt.

S p ø r s m å l 28

Fra representanten Marit Nybakk til forsvarsministeren:

«Ifølge Befalets Fellesorganisasjon, BFO, vil de norske spesialstyrkene som deltar i operasjonene i Afghanistan, miste et lønnstillegg de ville hatt i Norge. Ifølge BFO utgjør lønnstapet i snitt 20 000-30 000 kr.

Er disse opplysningene korrekte, og hvis ja, er det et riktig signal å sende soldatene som velger å delta i internasjonale operasjoner?»

Presidenten: Dette spørsmålet er trukket tilbake.

S p ø r s m å l 29

Heidi Sørensen (SV): Jeg vil stille følgende spørsmål til miljøvernministeren:

«Kravene til permanente lager for farlig avfall i Norge er strenge. Nordbruddet på Langøya ble valgt til et slikt lager etter en lang prosess, hvor det bl.a. ble vektlagt at bruddet er tett. Norsk Avfallshåndtering, NOAH, har nå søkt om å få bruke sørbruddet på Langøya til lagring av farlig avfall. Sørbruddet er ikke tett, og det er fremdeles god kapasitet til lagring av farlig avfall i nordbruddet.

Mener statsråden det nå er behov for å utvide kapasiteten for lagring og behandling av farlig avfall i Norge?»

Statsråd Børge Brende: Jeg er enig med representanten Sørensen i at kravene til sluttbehandling av farlig avfall er strenge. Det er min intensjon at de skal forbli strenge, og det er selvsagt ikke aktuelt å svekke kravene som sikrer miljømessig forsvarlig behandling av farlig avfall.

Statens forurensningstilsyn, SFT, er nå i ferd med å behandle en søknad fra NOAH Holding AS, NOAH, om endring og utvidelse av dagens tillatelse til behandling og deponering av farlig avfall på Langøya. Denne typen saker er underlagt en grundig saksbehandling. Blant annet utarbeides det omfattende miljøkonsekvensanalyser som alle berørte parter kan uttale seg om. Saksgangen skal sikre at alle vesentlige forhold er belyst og gi et best mulig beslutningsgrunnlag. Nødvendige miljøkrav vil fastsettes i utslippstillatelsen, herunder krav som hindrer utlekking av forurensninger fra deponiet. Miljøverndepartementet er klageinstans for de vedtak som SFT fatter. En endring av NOAHs tillatelse på Langøya vil derfor på et senere tidspunkt kunne bli gjenstand for klagebehandling i departementet. Jeg finner det derfor ikke riktig på nåværende tidspunkt å gi en nærmere vurdering av denne konkrete saken.

Det oppstår årlig ca. 630 000 tonn farlig avfall i Norge. Denne mengden kan variere noe fra år til år, bl.a. som følge av variasjoner i aktiviteter i næringslivet og i privat forbruk. Mengden vil dessuten kunne øke som følge av at flere avfallstyper defineres som farlig avfall. Jeg vedtok en endring av avfallsregelverket før årsskiftet som nettopp medfører en slik utvidelse av listen over farlige avfallstyper. Samtidig viser statistikken at over 50 000 tonn farlig avfall er på avveie. Det er en høyt prioritert oppgave å redusere dette, og jeg har bl.a. bedt SFT om å intensivere kontroll- og tilsynsarbeidet for å øke innsamlingsgraden. 5 000 bedrifter har fått brev om dette, og det gjennomføres da også flere hundretalls kontroller i disse dager. I tillegg vil det omfattende nasjonale arbeidet med å rydde opp i forurensede sedimenter og forurenset grunn kunne gi store mengder forurenset masse som må behandles på en forsvarlig måte. Alt dette krever selvsagt at det finnes gode behandlingsløsninger med tilstrekkelig kapasitet på kort og lang sikt. Mye av de forurensende massene behandles på stedet, og mye av avfallet kan gå til ulike former for gjenvinning, både material- og energigjenvinning. Det er allikevel slik at en del må gå til

(Statsråd Brende)

sluttbehandling i miljømessig egnede deponier. Det er et nasjonalt mål at det skal være tilstrekkelig kapasitet til slik sluttbehandling i Norge.

Anlegget på Langøya vil være helt sentralt for den fremtidige sluttbehandlingen av uorganisk farlig avfall og forurenset masse. Hvis mengden farlig avfall og forurenset masse som oppstår, øker, vil levetiden for deponiet bli mindre, mens den vil kunne øke hvis det utvikles nye behandlings- og gjenvinningsløsninger. Fremtidig eksport og import av farlig avfall vil også kunne påvirke utviklingen. En eventuell kapasitetsøkning på Langøya vil i utgangspunktet være med på å sikre en tilstrekkelig nasjonal behandlingsskapasitet på lengre sikt. Jeg er i likhet med representanten Sørensen opptatt av at de nødvendige miljøkrav stilles til anlegget.

Heidi Sørensen (SV): Jeg takker for svaret og for gjennomgangen. Men jeg synes statsråden hopper bukk over hovedspørsmålet: Har vi behov for økning i denne kapasiteten nå?

Det er også slik at det diskuteres om man eventuelt skal selge selskapet NOAH. Og er det ikke da slik at når man skal sette verdien til et selskap hvis formål bl.a. er å lagre farlig avfall, så vil den gjenværende kapasiteten lagerplass til farlig avfall være en vesentlig del av verdisetningen til det selskapet?

Er det hensynet til verdien til NOAH, eller er det hensynet til at vi trenger mer lagerplass for farlig avfall som er beveggrunnen for at man ønsker å bruke det mindre egnede sørbruddet også til lagring av det farligste avfallet?

Statsråd Børge Brende: Som jeg redegjorde for i mitt svar, er det slik at vi ønsker å minimalisere det som kommer til sluttbehandling, dvs. farlig avfall som må deponeres. Men noe farlig avfall må faktisk deponeres, og da er jeg veldig opptatt av at det deponeres på en skikkelig måte.

Jeg understreket også i mitt svar at intensjonen er at det skal forbli strenge miljøkrav, og at det selvsagt ikke er aktuelt å svekke kravene som sikrer en miljømessig forsvarlig behandling av avfall. Derigjennom besvarte jeg også spørsmålet knyttet til hvilke krav som vil stilles til deponier som skal ta imot farlig avfall, i forhold til faren for utsiging. Det er punkt 1.

Punkt 2: I forbindelse med de oppryddingene vi nå gjør i sedimentene, vil det bli en del miljøgifter som må deponeres, eventuelt på f.eks. Langøya. Dette er en nødvendig opprydding. Jeg har merket meg at også mange av dem som er mest miljøengasjerte, ønsker at noe av dette skal deponeres og ikke bare tildekkes.

Heidi Sørensen (SV): Til det siste: Jeg er helt enig. Det er også en av beveggrunnene til mitt spørsmål. Sørbruddet på Langøya har kun vært en mulig deponeringsplass for forurensete sedimenter som ikke krever like strenge restriksjoner som det aller farligste avfallet. Det må vi støpe i gips før vi deponerer det. Det selskapet nå

søker om for Langøya, er å få deponere det aller farligste avfallet. Og da vil det være bedre økonomi for dette selskapet å konsentrere seg i første omgang om farlig avfall. Jeg synes det er grunn til å spørre statsråden om det ikke kunne være riktig at vi heller satser på forurensende masse der, enn at vi satser på det farligste avfallet.

Så vil jeg få stille et tilleggsspørsmål. I avisene i Vestfold har det den siste uken vært skrevet at Statoil har ønske om å deponere lavradioaktivt avfall i Nordbruddet på Langøya. Det ville være et tilbakeskritt hvis så skulle skje, for da hadde man fått en blanding av kjemisk avfall og radioaktivt avfall. Det er en måte å lagre på som nesten ingen andre land gjør. Kan statsråden forsikre om at så ikke vil skje?

Statsråd Børge Brende: Det ble mange spørsmål som skal besvares i løpet av 1 minutt.

Men for å ta det siste spørsmålet, om det lavradioaktive avfallet, som også kan kalles scale: Når det gjelder Langøya, har man der ikke tillatelse til å motta og behandle radioaktivt avfall. Og ut fra de opplysningene jeg sitter inne med, foreligger det ingen konkrete planer om å bruke Langøya til dette formålet.

Så til spørsmålet om lagring av farlig avfall. Hovedproblemet er at det er 50 000 tonn farlig avfall som ikke behandles forskriftsmessig. En del av det går rett og slett ut i sluk og det deponeres på steder hvor det ikke skal deponeres. Hovedutfordringen nå er å minimalisere bruken av farlig avfall. Og så trenger man å behandle det på en skikkelig måte. Hvis dette farlige avfallet skal sluttbehandles, er Langøya et veldig bra sted å lagre det på. Hvis man skal utvide lagringskapasiteten på dette stedet, må stedet også tilfredsstille de krav som allerede er stilt i forbindelse med deponering av farlig avfall.

Presidenten: Vi går så til spørsmål 13.

S p ø r s m å l 1 3

Presidenten: Dette spørsmålet er opprinnelig stilt til olje- og energiministeren, men vil bli besvart av miljøvernministeren.

Øyvind Vaksdal (FrP): Jeg vil stille følgende spørsmål:

«Ifølge avisen Politiken 27. februar d.å. kan den danske klimaplanen medføre økning i engrosprisen i det nordiske kraftmarkedet på 5-6 øre/kWh. Danske kraftprodusenter vil måtte dekke inn CO₂-utslipp ved kjøp av europeiske CO₂-kvoter. Det legges ikke opp til økt vindkraft pga. høye kostnader.

Hvordan forventer statsråden at den danske klimasatsingen vil påvirke den norske forsyningsikkerheten og strømprisene for norske forbrukere?»

Statsråd Børge Brende: Den danske regjeringen la i slutten av februar frem sin klimastrategi. Hovedbudskapet er at Danmark skal innfri sine internasjonale forpliktelser på en mest mulig kostnadseffektiv måte. Den dans-

ke regjeringen legger opp til en utstrakt bruk av markedsbaserte mekanismer, herunder gjennomføring av EUs kvotedirektiv og bruk av de prosjektbaserte mekanismene under Kyotoprotokollen.

Dansk energiproduksjon er i stor grad basert på fossile energikilder. Energiproduksjonen står derfor for en stor andel av de danske klimagassutslippene. Den har en vesentlig annerledes utslippsstruktur enn hva vi har i Norge, hvor mye av energiproduksjonen kommer fra fornybar energi, les: vannkraft. Når EUs kvotedirektiv gjennomføres i Danmark, vil de danske kraftprodusentene bli pålagt kvoteplikt. I henhold til direktivforslaget vil de hvert år bli tildelt et visst antall kvoter. I den grad utslippene overstiger de tildelte kvotene, må kraftprodusentene kjøpe kvoter på markedet.

Det ligger for så vidt ikke noe dramatisk nytt i dette. Allerede i 1999 vedtok det danske folketinget at kraftprodusenter i Danmark skulle tildeles årlige CO₂-kvoter i perioden 2000–2003. Dersom økt kraftproduksjon har ført til utslipp utover de gitte kvotene, er det blitt krevd avgift til staten tilsvarende 40 kr/tonn CO₂. Ordningen har blitt strammet inn for hvert år, men i praksis fungerer kvoteordningen om lag slik at dansk kraftproduksjon til eksport avgiftbelegges. Ordningen har ikke vært til hinder for at Danmark har økt sin kraftproduksjon når vannkraftproduksjonen er blitt redusert denne vinteren. Jeg kan ut fra denne erfaringen ikke se at den danske klimaplanen og kvotedirektivet vil svekke forsyningssikkerheten.

Det vil være spekulasjon foreløpig å si noe om kvotedirektivets virkning på prisen i det nordiske kraftmarkedet. Viktige beslutninger som har betydning for stramheten i kvotesystemet og dermed prisene på kvotene, er ennå ikke tatt. Hvert land må innen utgangen av mars 2004 angi hvor mange kvoter de vil tildele totalt sett i perioden 2005–2007, og hvordan de akter å tildele disse. Kommisjonen arbeider med retningslinjer for landenes tildeling av kvoter til virksomheter som omfattes av kvotedirektivet. Kommisjonen tar også sikte på å legge frem et forslag til hvordan kvotesystemet skal kobles til Den grønne utviklingsmekanismen, CDM, og Felles gjennomføring, JI, under Kyotoprotokollen i april/mai dette året. Adgangen til å benytte de prosjektbaserte mekanismene vil kunne være viktig for danske kraftprodusenter. Den danske regjeringen legger opp til at kjøp av klimakvoter/kreditter i utlandet skal være et viktig ledd i oppfyllelsen av Danmarks klimaforpliktelse.

Når det gjelder kraftprisene i årene som kommer, vil utviklingen i tilbud og etterspørsel i det nordiske og i det europeiske energimarkedet være av stor betydning. Også i denne sammenheng vil bl.a. den videre utforming av det europeiske kvotesystemet for klimagasser være et sentralt element.

Øyvind Vaksdal (FrP): Jeg takker statsråden for svaret.

Et enormt kraftunderskudd både i Norge og Sverige medfører nå at danske kullkraftverk går på høygir. Dette vil selvfølgelig forverre det danske klimaregnskapet.

Høye kvotepriser og danske politiske miljømål vil etter all sannsynlighet medføre at de danske kullkraftverkene i framtiden vil kreve enda høyere priser før de vil øke produksjonen for å dekke det norsk-svenske underskuddet.

Manglende politisk handlekraft har dessverre gjort at det i dag er svært få konkrete planer for økt kraftproduksjon i Norge. Finner ikke statsråden det betenkelig at norske strømforbrukere på bakgrunn av dette risikerer enda høyere strømpriser?

Statsråd Børge Brende: Representanten Vaksdal hevder nå at den danske regjeringens klimastrategi vil kunne øke prisene i engrosmarkedet med 5–6 øre pr. kWh. I klimastrategien forutsettes det en økning i engrosprisen på elektrisitet. Denne skyldes primært at de regner med at den langsiktige prisen i det nordiske elektrisitetsmarkedet vil bestemmes av kostnadene ved ny produksjonskapasitet. De antar også at dagens høye priser skyldes en forbigående situasjon på kraftmarkedet, nemlig tørrår, og at det gjennomgående vil være overskudd på elektrisitet i det nordeuropeiske markedet frem til 2012. Det er et slikt resonnement som ligger bak deres forutsetning om en økning fra 17–18 øre til 24 øre.

Danske myndigheter har gjort beregninger av hva utslagene blir for elprisen i Europa med ulike kvotepriser. Dersom prisen skulle bli 50 kr pr. tonn, antar de at dette vil gi en prisøkning på 2 øre pr. kWh. Danske kullkraftverk vil derimot kunne få økt sine kostnader med om lag 5 øre pr. kWh og svekket sin konkurransekraft i forhold til produsenter med andre energikilder. Disse økte kostnadene vil altså ikke kunne overveltes fullt ut på forbrukerne. Med en kvotepris på 100 kr antar de at elprisen vil kunne øke med 4 øre. Uansett må en regne med at prisene gjennomgående vil være vesentlig lavere enn de har vært i vinter.

Øyvind Vaksdal (FrP): Et anslag på 5–6 øre pr. kWh i økte produksjonskostnader for kullfyrt kraft, som jeg viste til, baserer seg på en kvotepris på 60 kr pr. tonn CO₂. Uten en russisk deltakelse i et kvotesystem kan kvoteprisen bli enda høyere. Samtidig vet vi at danskene legger opp til å gjennomføre mange av sine såkalte klimagassiltak i utlandet.

De danske miljøorganisasjonene arbeider aktivt for at andelene nasjonalt skal økes, noe som selvfølgelig vil presse prisen opp ytterligere. Er ikke statsråden og Regjeringen bekymret over hva dette, i tillegg til manglende produksjonsøkning i Norge, vil bety for strømprisen til norske forbrukere?

Statsråd Børge Brende: Det er veldig mange forutsetninger i representanten Vaksdals spørsmål her, også i det oppslaget han viser til i Politiken, hvor det står at den store joker er hva kvotene kommer til å koste, og at det også er uvisst hvilke retningslinjer EU vil legge opp til i forbindelse med det mekanismedirektivet som de nå har under forberedelse.

Når det gjelder disse spørsmålene, er det også verdt å ta med seg at hvis det er slik at Russland ikke blir en del

av dette, betyr det faktisk at Kyoto-avtalen ikke blir ratifisert av tilstrekkelig mange nasjoner. Da får man ikke noen gyldig Kyoto-avtale. Det reiser mange miljøpolitiske spørsmål. Vi får kanskje ikke kontroll, og heller ikke på plass de nødvendige mekanismene for å gjøre noe med de store klimaendringene vi står overfor.

Presidenten: Dermed er vi kommet til veis ende i dagens spørretime.

S a k n r . 2

Referat

Presidenten: Det foreligger ikke noe referat.

Møtet hevet kl. 14.05.
